

STUDIU

EVALUAREA SITUAȚIEI ACTUALE

în domeniul investigării infracțiunilor ecologice

Chișinău 2022

Natalia Guranda – Expert politici de mediu

Ilona Panurco – Expert în domeniul juridic

Irina Punga – Expert în domeniul juridic

Ion Marin – Expert în domeniul mediului, gestionarea resurselor de apă

Tatiana Echim – Expert în domeniul mediului, managementul deșeurilor

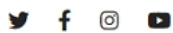
Anna Cazacu – Coordonator de proiect

Asociația Obștească EcoContact, 2022,

🌐 www.ecocontact.md,

✉ office@ecocontact.md,

☎ tel: 022 99 61 62

Folosirea textelor din acest Studiu și Foaie de parcurs se permite doar cu condiția indicării obligatorii a sursei de referință.

Acest Studiu și Foaie de parcurs au fost elaborate de AO EcoContact în cadrul Proiectului "Contracacarea infracțiunilor ecologice pentru un mediu curat" implementat cu suportul financiar al Fundației Soros Moldova. Toate opiniile aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția oficială a Fundației Soros Moldova.

CUPRINS	
LISTA ABREVIERILOR	4
INTRODUCERE	5
CAPITOLUL I. INFRAȚIUNI ECOLOGICE	7
CAPITOLUL II. INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE PE DOMENII SPECIFICE	12
2.1. INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE DIN DOMENIUL GESTIONĂRII FONDULUI FORESTIER	12
2.2. INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE DIN DOMENIUL GESTIONĂRII RESURSELOR DE APĂ	28
2.3. INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE DIN DOMENIUL GESTIONĂRII DEȘEURILOR REZULTATE DIN ACTIVITĂȚI DE CONSTRUCȚII ȘI DEMOLĂRI	43
CAPITOLUL 3. PROVOCĂRILE ÎNTÂMPINATE LA ETAPA DE INVESTIGARE A INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE	54
CAPITOLUL 4. CONCLUZII	56

LISTA TABELELOR	
TABELUL NR. 1 SANȚIUNILE PREVĂZUTE DE CODUL SILVIC	17
TABELUL NR. 2 SANȚIUNILE PREVĂZUTE DE CODUL CONTRAVENȚIONAL	18
TABELUL NR. 3 INFRAȚIUNI CE ȚIN DE DOMENIUL FORESTIER	21
TABELUL NR. 4 CONTRAVENȚII ÎN DOMENIUL PROTEȚIEI RESURSELOR DE APĂ	31
TABELUL NR. 5 ART. 229 CP AL RM	34
TABELUL NR. 6 REZULTATELE ACTIVITĂȚII DE SUPRAVEGHERE ȘI CONTROL AL IPM	41
TABELUL NR. 7 CLASIFICAREA DEȘEURILOR DE CONSTRUCȚII DIN DEMOLĂRI	44
TABELUL NR. 8 ARTICOLE PRIVIND GESTIONAREA DCD DIN PROIECTUL CODULUI URBANISMULUI ȘI CONSTRUCȚIILOR	48
TABELUL NR. 9 CONTRAVENȚIILE ÎN DOMENIUL GESTIONĂRII DEȘEURILOR	49
TABELUL NR. 10 REZULTATELE ACTIVITĂȚII DE SUPRAVEGHERE ȘI CONTROL AL IPM ASUPRA ACTIVITĂȚII DE GESTIONARE A DEȘEURILOR PENTRU PERIOADA ANILOR 2018-2020	51
TABELUL NR. 11 INFRAȚIUNI ECOLOGICE ÎN DOMENIUL GESTIONĂRII DEȘEURILOR	51

LISTA FIGURILOR	
FIGURA 1. FONDUL FORESTIER DIN REPUBLICA MOLDOVA	12
FIGURA 2. REPARTIȚIA PĂDURILOR PE PRINCIPALE FORMAȚIUNI FORESTIERE	13
FIGURA 3. HARTA SUBBAZINELOR HIDROGRAFICE ÎN REPUBLICA MOLDOVA	28
FIGURA 4. DATE PRIVIND DEȚINĂTORII DE AUTORIZAȚIE SPECIALĂ DE FOLOSIRE A APEI (2002-2016)	36
FIGURA 5. VOLUMUL APELOR UZATE EVACUATE ÎN BAZINELE DE SUPRAFAȚĂ ÎN PERIOADA ANILOR 2002-2014, ÎN MIL.M3	38
FIGURA 6. TIPURILE DE DEȘEURI	43
FIGURA 7. ORGANIZAȚIILE DE CONSTRUCȚII PE FORME DE PROPRIETATE, ANII 2016-2020	45

ABREVIERI

AM	Agenția de mediu
APL	Administrația publică locală
IPM	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
HG	Hotărârea Guvernului
PG	Procuratura Generală
RBI	Registrul bunurilor imobile
CP al RM	Codul penal al Republicii Moldova
CCv. al RM	Codul contravențional al Republicii Moldova
u.c.	Unitate convențională
DCD	Deșeuri de construcții și demolări

INTRODUCERE

Constituția Republicii Moldova, art. 37 alin. (1), prevede că fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive.

Modul de utilizare rațională a resurselor naturale este reglementat de Constituția Republicii Moldova, Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993 (în continuare Legea nr. 1515/1993) și alte acte normative, care stabilesc norme specifice cu privire la drepturile și obligațiile cetățenilor în raport cu mediul înconjurător și resurse naturale.

Componentele mediului care fac obiectul relațiilor reglementate de legislația de mediu sunt următoarele resurse naturale: solul, subsolul, apele, flora și fauna, precum și aerul, care, conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 1515/1993, constituie patrimoniul național al Republicii Moldova.

Conform art. 89 din Legea nr. 1515/1993, încălcarea normelor legale care reglementează relațiile sociale privind folosirea rațională a resurselor naturale și protecția mediului atrage după sine răspunderea civilă, contravențională sau penală, iar persoanele fizice și juridice sunt obligați să recupereze daunele și prejudiciile produse prin încălcarea legislației de mediu.

Răspunderea penală pentru încălcarea legislației de mediu survine atunci când acțiunea sau inacțiunea ilegală lezează valorile sociale ocrotite de lege, iar gradul de pericol social ca urmare a acestor încălcări aduce atingere componentelor mediului înconjurător, sănătății populației sau alte consecințe grave.

Infracțiunile ecologice sunt acele fapte prejudiciabile, prevăzute de legea penală, care aduc atingere relațiilor sociale cu privire la folosirea rațională precum și asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației, și care constau în folosirea nemijlocită, ilegală a obiectelor naturale ca valori sociale, fapte ce duc la schimbări negative a stării și calității mediului înconjurător¹.

Pericolul social al infracțiunilor ecologice nu se limitează doar la consecințele concrete dăunătoare, la sumele daunelor ecologice și economice cauzate, ci se referă și la dauna concretă adusă sănătății oamenilor. Pericolul social al acestor infracțiuni mai constă în încălcarea intereselor ecologice ale societății, în special în încălcarea drepturilor fiecărui om la un mediu înconjurător sănătos, în cauzarea daunei sănătății, proprietății, naturii, în subminarea respectului față de normele de drept ce asigură și protejează mediul înconjurător, în scăderea nivelului securității populației, a disciplinei ecologice.

Modul de depistare și investigare a infracțiunilor ecologice reprezintă un factor cheie în prevenirea acestor infracțiuni, precum și în tragerea la răspundere a persoanelor vinovate și asigurarea dreptului la un mediu sănătos cetățenilor, cât și generațiilor viitoare.

Acest Studiu are drept scop descrierea și evaluarea situației actuale în depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice și identificarea obstacolelor / provocărilor întâlnite de agenții constatatori și procurii, care efectuează urmărirea penală în investigarea acestor tipuri de infracțiuni, precum și repararea prejudiciului cauzat mediului și persoanei.

Elaborarea acestei lucrări a fost determinată, în principal, de necesitatea punerii în evidență a efectelor negative ce pot avea repercusiuni asupra mediului și sănătății umane în urma deversărilor de ape reziduale, tăierilor ilicite în fondul forestier și depozitări de deșeurilor de construcții sau din demolări.

¹ Drept penal, partea specială, Volumul II, pag. 385, <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>

Studiul este elaborat în cadrul proiectului „Contracurarea infracțiunilor ecologice pentru un mediu curat”, implementat de AO EcoContact cu susținerea financiară a Fundației Soros Moldova și cofinanțat de Suedia. Materialul prezentat este destinat autorităților publice centrale și locale, reprezentanților autorităților de mediu și justiție, organelor de drept, precum și membrilor societății civile în vederea implementării măsurilor propuse pentru îmbunătățirea situației existente.

Studiul este structurat în 3 capitole tematice, în care sunt analizate infracțiunile ecologice care vizează poluarea componentelor mediului: apei, fondului forestier și zonelor verzi și gestionarea deșeurilor rezultate din activitățile de construcție, și anexe: Foaie de parcurs.

Foaia de parcurs are drept obiectiv identificarea și stabilirea măsurilor menite să impulsioneze reformarea guvernantei și justiției de mediu prin elaborarea și promovarea cadrului normativ relevant pentru îmbunătățirea mecanismelor de investigare a infracțiunilor ecologice, perfecționarea sistemului de colectare, analiză și păstrare a probelor, stabilirea rolului organelor de drept în asigurarea dreptului la un mediu sănătos și protecția mediului, ridicarea nivelului de conștientizare a publicului privind necesitatea protecției mediului și respectării normelor de drept din domeniul mediului (**Anexa nr. 1**).

Sondajul de opinie privind investigarea infracțiunilor ecologice: lacune, progrese și necesități a fost realizat pe un eșantion de 93 de respondenți (68 – respondenți din partea Procuraturii Generale (în continuare PG) și subdiviziunile acesteia, și 25 reprezentanți ai Inspectoratului pentru Protecția Mediului (în continuare IPM)). Sondajul de opinie a fost desfășurat în perioada noiembrie 2021 – decembrie 2021, având drept obiectiv identificarea obstacolelor și provocărilor întâlnite de agenții constatatori și organul de urmărire penală în investigarea infracțiunilor ecologice. Rezultatele sondajului de opinie au fost concentrate și analizate într-un **Raport de sondaj**.

1. INFRAȚIUNILE ECOLOGICE

1.1. CARACTERISTICA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE

Potrivit art. 14 alin. (1) al Codului penal al Republicii Moldova (în continuare CP al RM), infracțiunea reprezintă o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală. Elementele caracteristice ale unei infracțiuni, care determină gravitatea acesteia sunt: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă.

Infracțiunea ecologică este acea faptă periculoasă ce constă în poluarea mediului (natural sau artificial), perturbarea activității de prevenire, reducere sau înlăturare a poluării, de natură să pună în pericol sănătatea oamenilor, animalelor și a plantelor, sau să producă mari pagube economiei naționale².

Astfel, pentru ca o faptă să fie încadrată ca fiind o infracțiune ecologică este necesar de a descrie elementele caracteristice ale acestor infracțiuni:

- ▶ **Obiectul juridic**³ al infracțiunilor ecologice îl constituie relațiile sociale protejate de legea penală cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale, protecția mediului, precum și asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației.
- ▶ **Obiectul material** al acestor infracțiuni îl constituie componentele mediului care formează ecosistemele naturale, cum ar fi animalele și păsările sălbatice, peștii, flora (copacii, tufarii, pomușoarele etc.), apa, aerul, solul, subsolul, asupra cărora se exercită o acțiune sau inacțiune ilegală.
- ▶ **Latura obiectivă** a infracțiunilor ecologice se realizează, de regulă, prin acțiuni sau inacțiuni, care constau din încălcarea normelor legislației de mediu, cerințelor, regulilor, normativelor, reglementate de actele normative cu privire la folosirea rațională a resurselor naturale și protecția mediului înconjurător, survenirea consecințelor prejudiciabile prevăzute de legea penală (cauzarea daunelor mediului sau sănătății populației) și raportul de cauzalitate dintre ele. Latura obiectivă a unor infracțiuni ecologice, pe lângă caracteristicile menționate supra, mai are și caracteristici suplimentare, cum ar fi, de exemplu: locul comiterii infracțiunii (zona unei calamități speciale, fondul silvic sau fondul ariilor naturale protejate de stat, locurile interzise); timpul (perioada interzisă); modul sau metoda (utilizarea substanțelor otrăvitoare sau a altor mijloace de nimicire în masă a faunei).
- ▶ **Latura subiectivă** a infracțiunilor ecologice se exprimă prin săvârșirea acțiunilor/ inacțiunilor de încălcare a legislației de mediu cu intenție sau imprudență.
- ▶ **Subiect** al infracțiunilor ecologice poate fi atât o persoană fizică, responsabilă, care a atins vârsta respectivă, prevăzută de legea penală, de la care poate fi trasă la răspundere penală, precum și o persoană juridică, care desfășoară activitate de întreprinzător. Pentru anumite tipuri de infracțiuni, subiectul acesteia poate fi: persoana responsabilă de protecția și paza vegetației forestiere (infracțiunea de tăiere ilegală a vegetației forestiere).

Prin comiterea infracțiunilor ecologice este cauzat un prejudiciu fie mediului înconjurător, sănătății populației sau producției agricole. Dauna ecologică (prejudiciul) este considerată ca fiind acea vătămare care aduce atingere tuturor factorilor de mediu, sub o formă sau alta, cu efecte ireversibile și cu consecințe greu de stabilit. Noțiunea de daună ecologică include prejudiciile cauzate mediului natural și artificial, protejate din punct de vedere juridic. Astfel, dauna ecologică constituie un semn principal al infracțiunilor ecologice. El se manifestă prin poluarea mediului natural înconjurător, distrugerea sau degradarea obiectelor naturale, încălcarea echilibrului ecosistemelor etc. În consecință, dauna ecologică este îndreptată împotriva intereselor

² https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Notiunea%20si%20caracterizarea%20general%20a%20infracțiunilor%20ecologice.pdf

³ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Notiunea%20si%20caracterizarea%20general%20a%20infracțiunilor%20ecologice.pdf

societății într-un mediu înconjurător sănătos, adică împotriva sănătății omului și a bunăstării generațiilor viitoare. Astfel, cauzarea de daune sănătății populației prin comiterea infracțiunilor ecologice se realizează nemijlocit prin înrăutățirea sau distrugerea mediului natural înconjurător ca loc de trai al oamenilor⁴.

Recuperarea prejudiciului cauzat mediului este o operațiune dificilă și complexă, ce nu poate fi asigurată de fiecare dată complet și perfect, deoarece:

- ▶ **prejudiciul nu este reparabil întotdeauna în natură;**
- ▶ **sursa poluării este de multe ori imprecisă și din acest motiv făptuitorul nu poate fi identificat.**

Stabilirea unei legături de cauzalitate între acțiunea de poluare și prejudiciul cauzat este dificilă, deoarece de cele mai multe ori prejudiciul, vătămarea se produce mai târziu, fapt pentru care, în acest sens, se instituie o prezumție a probabilității legăturii cauzale. Legătura de cauzalitate este dificil de stabilit adesea și datorită pluralității surselor potențiale de prejudiciu ecologic și, mai ales, datorită caracterului acestora⁵.

Astfel, în vederea stabilirii prejudiciului și a legăturii de cauzalitate între fapta comisă și prejudiciul cauzat mediului este utilizată procedura de expertiză ecologică sau, după caz, expertiza judiciară, desemnată pentru a determina compoziția chimică a substanțelor dăunătoare și natura poluantului din mediului natural poluat. Eficacitatea expertizei depinde de nivelul profesional și capacitățile de expertizare ale agentului constatator. Expertiza trebuie să identifice:

- ▶ **gradul de contaminare al acestuia;**
- ▶ **nivelul de exces al concentrațiilor maxime admisibile ale acestor substanțe;**
- ▶ **evaluarea riscului de apariție a efectelor de îmbolnăvire ale persoanelor;**
- ▶ **cauzele decesului sau îmbolnăvirii peștilor/ animalelor;**

În vederea determinării corecte a faptului comiterii unei infracțiuni ecologice, a prejudiciului cauzat mediului și a legăturii cauzale dintre acestea este necesară cercetarea locului incidentului, imediat după constatarea faptei de poluare a mediului, pentru a colecta date și a identifica urme ale faptei de infracțiune. Aceasta ar face posibilă colectarea de informații și date importante despre faptă, date despre situația, mecanismul, caracteristicile și amploarea poluării. În plus, cercetarea la fața locului va permite de identificat și remediat urmele comiterii infracțiunii. Următoarele obiecte sunt, de obicei, examinate în aceste cazuri:

- ▶ **zone ale mediului care au fost contaminate (zonele de sol contaminat, lacuri de acumulare, râuri, malurile și digurile acestora, teritoriul învecinat, zonele adiacente ale centrului de emisii atmosferice etc.);**
- ▶ **pești și animale pierite, produse agricole otrăvite etc.;**
- ▶ **sisteme de epurare, instalații de tratare, rezervoare de sedimentare, iazuri de depozitare, mijloace de dezinfecție și tratare a emisiilor periculoase și a deșeurilor de la întreprinderi, rețele de conducte, drenaje;**
- ▶ **zona de producție (împreună cu sediul);**
- ▶ **depozite de deșeuri, locuri de eliminare a deșeurilor, depozite de substanțe periculoase;**
- ▶ **vehicule destinate evacuării deșeurilor industriale.**

Imposibilitatea determinării prejudiciului cauzat mediului împiedică tragerea la răspundere penală a făptuitorului. Astfel, elementele infracțiunii sunt interdependente, prin urmare, determinându-le, poate fi stabilită legătura cauzală dintre prejudiciul cauzat și faptă, recuperarea acestuia și remedierea zonelor afectate.

⁴ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Notiunea%20si%20caracterizarea%20general%20a%20infracțiunilor%20ecologice.pdf, accesat 10.03.2022.

⁵ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Notiunea%20si%20caracterizarea%20general%20a%20infracțiunilor%20ecologice.pdf, accesat 10.03.2022.

1.2. ORGANE DE DREPT ȘI DE MEDIU IMPLICATE ÎN DEPISTAREA ȘI INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE

Inspectoratul pentru Protecția Mediului

IPM este autoritatea de specialitate, care activează în baza Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 548/2018. Misiunea acestuia constă în exercitarea controlului și supravegherii de stat, prevenirea și contracararea încălcărilor legislației în următoarele domenii:

- ▶ **protecția aerului atmosferic;**
- ▶ **protecția resurselor acvatice;**
- ▶ **protecția florei, faunei și ariilor naturale protejate;**
- ▶ **protecția solului și subsolului;**
- ▶ **gestionarea deșeurilor și a substanțelor chimice;**
- ▶ **utilizarea rațională a resurselor naturale.**

Activitatea IPM este axată prioritar pe inspectarea situației ecologice în teritoriu, exercitarea controlului ecologic de stat asupra activităților de întreprinzător în toate sectoarele economiei naționale și întreprinderea acțiunilor efective de combatere și sancționare a contravențiilor de mediu, comise de cetățeni și persoane juridice.

Inspectoratul pentru Protecția Mediului efectuează controlul ecologic în temeiul Legii nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător, pe domeniile de competență menționate mai sus, verificând respectarea de către agenții economici a normelor stabilite de autorizația de mediu, eliberată pentru domeniul specific de activitate, și a normelor legale privind protecția mediului.

Astfel, pot fi efectuate două tipuri de controale: inopinat – în cazul existenței unor informații veridice sau unor supoziții întemeiate de încălcare a legislației - și planificat – desfășurat nu mai mult decât o dată într-un an calendaristic.

Controlul ecologic constă din orice formă de verificare, revizie, audit, evaluare și/sau analiză, cu scopul de a constata respectarea legislației și de a verifica unele fapte relevante pentru domeniul de control, la fața locului și/sau prin solicitare directă de la persoana supusă controlului a documentației și a altor informații prin poștă, inclusiv prin poștă electronică, sau prin telefon, informație, pe care aceasta, în virtutea legii, nu este obligată să o ofere. În timpul desfășurării controlului pot fi solicitate doar informațiile, pe care persoana supusă controlului este obligată să le dețină și să le acorde conform legii.

În dependență de neregulile depistate, Inspectoratul pentru Protecția Mediului trebuie să acționeze după cum urmează:

- ▶ în cazul încălcărilor minore pot fi emise doar prescripții, în baza cărora se recomandă și se indică modalități de înlăturare a încălcărilor, însă nu pot fi aplicate sancțiuni prevăzute de Legea contravențională sau altă lege și nu pot fi aplicate măsuri restrictive;
- ▶ în cazul încălcărilor grave, pe lângă recomandări de înlăturare și acordarea unui termen pentru înlăturarea încălcărilor, pot fi aplicate sancțiuni, însă nu pot fi aplicate măsuri restrictive;
- ▶ în cazul încălcărilor foarte grave se indică modalitățile de înlăturare, se aplică sancțiuni și/sau măsuri restrictive.

Procesul-verbal de control este documentul prin care se confirmă faptul desfășurării controlului și în care se conține toată informația cu privire la controlul desfășurat, la procedurile aplicate și constatările în urma acestuia, prescripțiile și recomandările înaintate în baza constatărilor, măsurile restrictive aplicate și sancțiunile stabilite în urma controlului.

Procuratura și subdiviziunile sale teritoriale

Potrivit Legii nr. 3/2016 cu privire la procuratură, aceasta este instituția publică autonomă care în procedurile penale și contravenționale contribuie la respectarea ordinii de drept, efectuarea justiției, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și ale societății.

În domeniul protecției mediului Procuratura are competența de a examina încălcările legislației de mediu care cad sub incidența Codului penal și sunt considerate infracțiuni. Dacă în procesul contravențional se constată că fapta considerată contravenție a fost săvârșită în condiții care o plasează sub incidența legii penale, dosarul se remite neîntârziat, prin încheiere motivată, procurorului, după competență.

IPM poate sesiza organul de urmărire penală/ Procuratura referitor la încălcarea legislației de mediu în cazul când există semne clare, ce pot justifica bănuirea rezonabilă de săvârșirea unei infracțiuni. La fel, organul de urmărire penală/Procuratura se poate autosesiza dacă există situația care indică semne clare ce pot justifica bănuirea rezonabilă de săvârșirea uneia din infracțiuni și solicită Inspectoratului pentru Protecția Mediului să se expună asupra existenței sau nu a încălcării legislației din domeniu și a prejudiciului cauzat prin încălcare.

La finalizarea urmăririi penale, organul de urmărire penală/Procuratura fie emite o ordonanță de încetare a urmăririi penale - în cazul în care nu se constată săvârșirea infracțiunii, fie emite o ordonanță, fie întocmește rechizitoriul care cuprinde informații despre fapta și persoana în privința căreia s-a efectuat urmărirea penală, analiza probelor care confirmă fapta și vinovăția învinuitului, argumentele invocate de învinuit în apărarea sa și rezultatele verificării acestor argumente, circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea învinuitului, formularea învinuirii care i se incriminează, cu încadrarea juridică a acțiunilor lui și mențiunea despre trimiterea dosarului în instanța judecătorească competentă.

Instanța de judecată, la rândul său, urmează să examineze materialele și probele anexate la dosar și să sancționeze persoana, dacă se constată ca aceasta este vinovată, sau să o achite de răspundere penală dacă se constată existența faptei infracțiunii sau dacă aceasta nu a fost săvârșită de persoana pusă sub acuzare.

Instanța de judecată

În conformitate cu prevederile Legii nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească, instanțele judecătorești îndeplinesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. Instanțele judecătorești judecă toate cauzele privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenționale și penale.

Astfel, instanțele de judecată examinează toate cauzele de încălcare a legislației de mediu transmise spre examinare. La examinarea cauzelor privind încălcarea legislației de mediu, instanța de judecată ia în considerație normele și standardele privind apărarea drepturilor omului și, în special, a dreptului la un mediu sănătos, precum și metodele de recuperare/ reparare a prejudiciului cauzat atât persoanei, cât și mediului.

În urma examinării cauzelor diferite spre examinare, instanța de judecată emite o hotărâre, prin care, după caz, constată încălcarea normelor legale privind protecția mediului, sancționează persoanele vinovate și dispune repararea/ recuperarea prejudiciului cauzat persoanei prin încălcarea drepturilor sale și a prejudiciului cauzat mediului înconjurător sau respinge cerințele agentului constatator sau ale organului de urmărire penală.

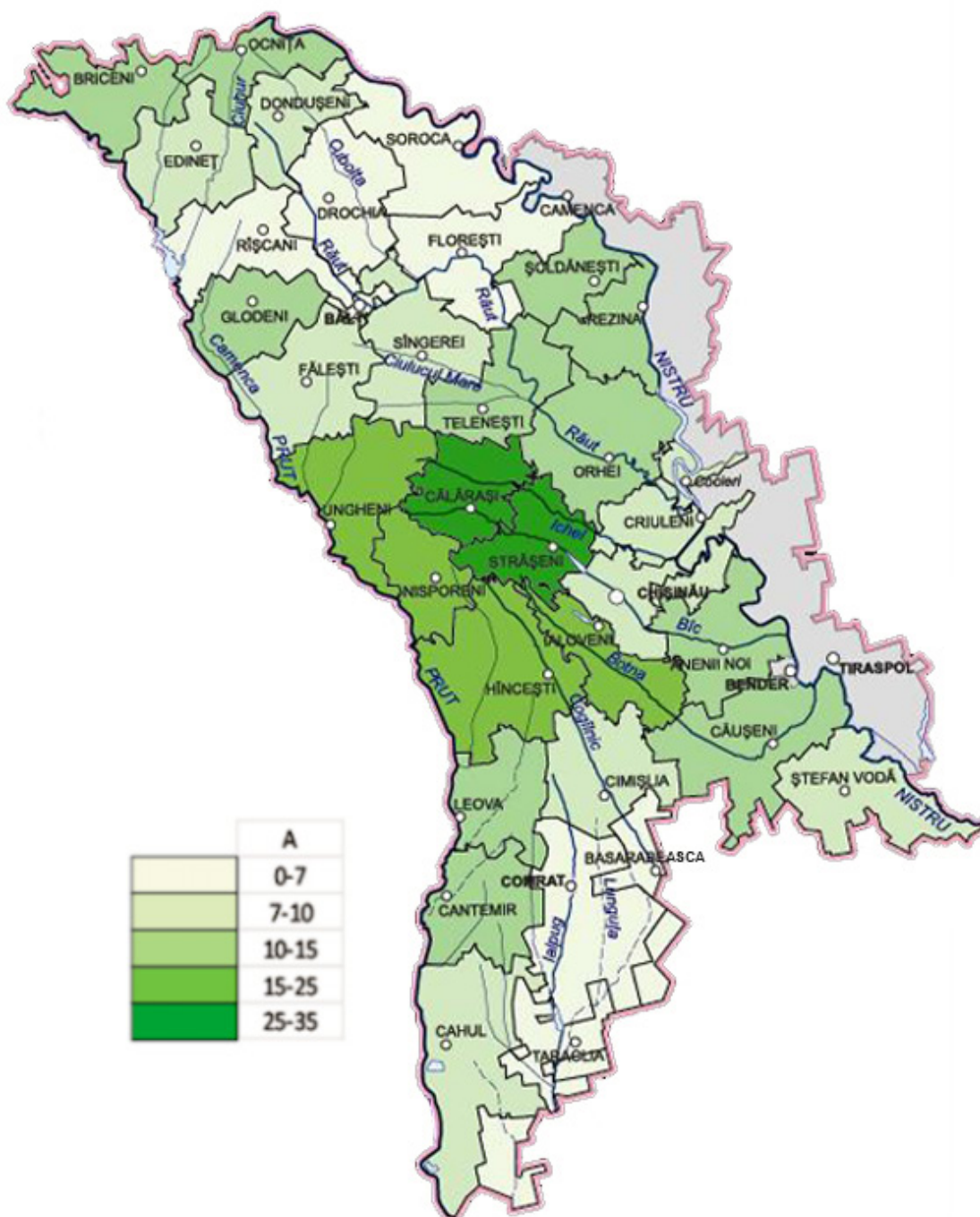
Hotărârile instanței de judecată pot fi contestate la instanța ierarhic superioară de către persoanele care sunt parte a acestui proces. Termenul de contestare a acestora este diferit pentru fiecare tip de hotărâre, acesta fiind indicat în dispozitivul acesteia.

2.

INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE PE DOMENII SPECIFICE

2.1.

INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE DIN DOMENIUL GESTIONĂRII FONDULUI FORESTIER

2.1.1. FONDUL FORESTIER: DEFINIȚII ȘI ASPECTE DE GESTIONARE

Potrivit legislației Republicii Moldova, **Fondul forestier**⁶ reprezintă totalitatea pădurilor, terenurilor destinate împăduririi, celor care servesc nevoilor de cultură, producție sau administrare silvică, iazurile, albiile pâraielor, precum și terenurilor neproductive, incluse în amenajamentele silvice, în condițiile legii, indiferent de natura dreptului de proprietate.

În 2020⁷, în Republica Moldova vegetația forestieră împreună cu fondul forestier constituia 425,4 mii ha sau 12,6% din suprafața țării, unde: suprafața acoperită cu păduri din fondul forestier constituie - 381,8 mii ha (gradul de împădurire - 11,4%, fiind mult sub media europeană de circa 30%), inclusiv: proprietatea statului - 363,4 mii ha, dintre care 337,8 mii ha (93,1%) administrate de Agenția „Moldsilva”, proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale (APL) - 58,3 mii ha (14%) și, respectiv, 3,7 mii ha, sau 0,01% - proprietate privată. Conform distribuției fondului forestier cele mai mari terenuri acoperite cu păduri se atestă în raioanele Hâncești, Orhei, Strășeni, Călărași, Ungheni (vezi figura 1).

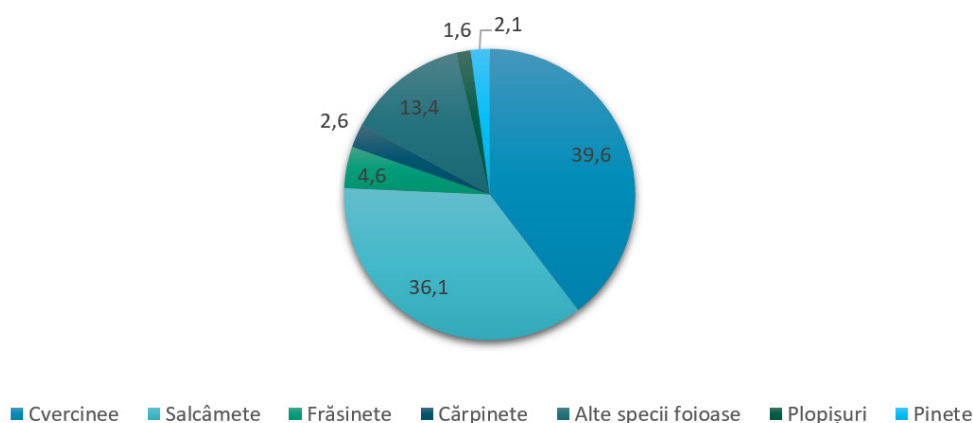

Figura 2. Repartiția pădurilor pe principale formațiuni forestiere

În ultimii ani se atestă un grad insuficient de împădurire, ceea ce, la rândul său, determină reducerea continuă a biodiversității forestiere și un potențial bioproductiv scăzut al pădurilor. În urma analizei datelor monitoring-ului forestier, Republica Moldova, alături de unele țări europene ca Cehia, Danemarca, Germania ș.a., a fost inclusă în grupul țărilor cu păduri puternic afectate (valoarea procentuală pentru clasele 2-4 de defoliere și decolorare depășește 20%)⁸.

Gestionarea Fondului Forestier

Agenția „Moldsilva” este autoritatea administrativă centrală, aflată în subordinea Ministerului Mediului, abilitată să asigure implementarea politicilor de stat în domeniile silviculturii și cinegeticii, protecția și paza pădurilor și faunei, menținerea și conservarea biodiversității Republicii Moldova. Agenția își exercită activitatea în conformitate cu Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției „Moldsilva”, structura și efectivul-limită al aparatului central al acesteia fiind aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 150/2010. Evoluția suprafeței fondului forestier și pădurilor aflate în gestiunea Agenției „Moldsilva” pe parcursul perioadei 2010-2020 a fost relativ constantă⁹.

6 Codul Silvic nr. 887 din 21.06.1996, art. 2, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118482&lang=ro#

7 Biroul Național de Statistică, accesat - 23.12.2021, <https://www.ccrm.md/ro/curtea-de-conturi-a-examinat-gestionarea-fondului-forestier-de-80-92179.html>

8 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=63247&lang=ro, Hotărârea Parlamentului pentru aprobarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova nr. 350-XV din 12.07.2001

9 Materialele Simpozionului științifico-practic „Asigurarea managementului forestier durabil prin implementarea tratamentelor silvice și promovarea regenerărilor naturale, a împăduririlor”, iunie 2020: http://moldsilva.gov.md/public/files/Materiale-simpozion_1.pdf, p.7

Gestionarea fondului forestier este efectuată în baza amenajamentului silvic de către întreprinderile silvice și alte întreprinderi de stat, precum și de către persoane juridice și/sau fizice, abilitate legal cu asemenea competențe.

Pădurile aflate în gestiunea unităților administrativ-teritoriale (54,5 mii ha) sunt încadrate în categoria pădurilor de protecție a terenurilor și solurilor, precum și de protecție contra factorilor climatici și industriali dăunători. Acestea se caracterizează prin trupuri mici dispersate în extravilanul localităților rurale, unde practic nu se respectă regimul silvic, nu dispun de proiecte de amenajare, măsurile de îngrijire se aplică de la caz la caz, sunt afectate grav de pășunat și tăieri ilicite și poluate cu deșeuri¹⁰.

Vegetația forestieră constă din perdele de protecție a terenurilor agricole, căilor de comunicație și din grupuri de arbori și arbori solitari din perimetrul orașelor și al altor localități, neincluși în fondul forestier, care ocupă o suprafață de 51,9¹¹ mii ha.

Deținători ai acestor terenuri sunt autoritățile publice locale din localitățile rurale, ce nu dispun de personal specializat, care va putea opri tăierile ilicite, ***pășunatul neautorizat și poluarea cu deșeuri a spațiilor verzi. Astfel, are loc reducerea masivă a spațiilor verzi din cauza convertirii acestora în suprafețe ocupate de construcții. Suprafețe impunătoare de spații verzi de pe teritoriul Republicii Moldova se vând sau se dau în arendă. În ultimul timp au degradat mai multe spații verzi din preajma bazinelor de ape, scuarurilor dintre cartiere, parcurilor din municipii. Pe lângă micșorarea teritoriului acoperit cu vegetație, poluarea spațiilor verzi reprezintă o altă problemă gravă de mediu. Restrângerea spațiilor verzi sporește riscurile ecologice urbane, având un impact negativ imediat asupra viabilității și durabilității acestora, asupra calității vieții și stării de sănătate a populației¹².***

2.1.2. CADRUL NORMATIV APLICABIL FONDULUI FORESTIER

Cadrul politic: Prin Hotărârea Parlamentului nr. 350/2001 a fost aprobată ***Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova***, au fost semnate și ratificate numeroase convenții și acorduri internaționale în domeniul protecției mediului înconjurător, care vizează, direct sau indirect, protecția resurselor forestiere și conservarea diversității biologice a pădurilor, inclusiv *Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională, în special, ca habitat al păsărilor acvatice* (Ramsar, 1971), *Convenția-cadru a Organizației Națiunilor Unite cu privire la schimbarea climei* (Rio de Janeiro, 1992), *Convenția privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere și a lacurilor internaționale* (Helsinki, 1992).

Alte documente de politici relevante sunt:

- ▶ Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 301/2014;
- ▶ Programul de stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 737/2003.

Principalele acte normative ce țin de domeniul forestier:

- ▶ Codul funciar nr. 828/1991;
- ▶ Codul silvic nr. 887/1996;
- ▶ Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător;
- ▶ Legea nr. 439/1995 regnului animal;
- ▶ Legea nr. 1102/1997 cu privire la resursele naturale;
- ▶ Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat;

¹⁰ <http://www.moldsilva.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=180&t=/Fondul-forestier-national/Resursele-forestiere>

¹¹ Drept penal, partea specială, Volumul II, pag. 385, <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>

¹² Idem

- ▶ Legea nr. 1041/2000 pentru ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate;
- ▶ Legea nr. 94/2007 cu privire la rețeaua ecologică;
- ▶ Legea nr. 29/2018 privind terenurile proprietate publică și delimitarea lor;
- ▶ Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător;
- ▶ Legea nr. 160 /2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Potrivit art. 62 din Codul funciar, terenuri ale fondului silvic sunt terenurile acoperite cu păduri, precum și cele neacoperite cu păduri, însă destinate împăduririi. Regimul juridic al fondului silvic este reglementat de Codul silvic. Terenurile fondului silvic se folosesc de către întreprinderile, instituțiile, organizațiile gospodăriei silvice și de alte întreprinderi conform destinației silvice.

Autoritățile administrației publice locale, de comun acord cu organele de stat pentru protecția mediului, pot să atribuie terenuri din fondul silvic cetățenilor, întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor, pentru a fi folosite temporar în scopuri agricole. Conform art. 2 din Codul silvic, pădurile, terenurile destinate împăduririi, terenurile afectate gospodăriei silvice, precum și terenurile neproductive, incluse în amenajamentele silvice sau în Cadastrul funciar ca păduri și/sau plantații forestiere, constituie Fondul forestier. Acesta cuprinde toate pădurile, indiferent de tipul de proprietate și forma de gospodărire.

Potrivit art. 33 alin. (1) din Codul silvic, serviciile legate de folosirea pădurilor, precum și rezultatele activității de realizare a funcțiilor de protecție a pădurilor, sunt considerate produse ale pădurii, parte componentă a fondului forestier, iar rezultatele folosinței pădurii în scopuri de cercetare științifică, de recreere, turistice, sportive sunt considerate produse nelemnoase ale pădurii. Modul de atribuire și retragere a terenurilor din fondul silvic este stabilit de Codul funciar, iar modul de folosire a lor – de legislația silvică¹³.

2.1.3. RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI PRIVIND GESTIONAREA FONDULUI FORESTIER

Răspunderea pentru încălcarea legislației în domeniul forestier este reglementată de mai multe acte legislative: Codul silvic, Codul contravențional și Codul penal.

Răspunderea pentru încălcarea legislației silvice potrivit prevederilor Codului silvic

Conform prevederilor Codului silvic, pe terenurile din fondul forestier, nesubordonate autorității silvice centrale, respectarea regimului silvic este asigurată de deținătorii acestora. Controlul asupra respectării regimului silvic este exercitat de IPM și de APL. Controlul de stat asupra stării, folosirii, regenerării, pazei și protecției fondurilor forestier și cinegetic este exercitat de către IPM.

Astfel, IPM cooperează cu Agenția "Moldsilva" în vederea depistării și contracarării contravențiilor silvice. Conform ordinului nr. 25 din 08.04.2010 "Cu privire la efectuarea controlului stării fâșiilor forestiere și fondului forestier gestionat de autoritățile publice locale" și Ordinului nr. 50 din 21.03.2011 "Cu privire la efectuarea controlului stării fâșiilor forestiere și fondului forestier gestionat de autoritățile publice locale" IPM participă activ la implementarea prevederilor normative legate de combaterea tăierilor ilicite și dezvoltarea durabilă a ecosistemelor forestiere.

Art. 85 al Codului silvic prevede că răspunderea pentru încălcarea legislației silvice o poartă persoanele fizice și juridice atât prin achitarea despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat, cât și să suporte acțiuni restrictive, după caz. Cuantumul despăgubirilor prin contravenții silvice se stabilește conform tarifelor prevăzute în anexele nr. 1-15 la Codul silvic. În cazul încălcării de către beneficiarii forestieri a Regulilor de eliberare a lemnului pe picior în păduri, cuantumul despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat se calculează conform anexei nr. 16 la Codul silvic. Sumele prejudiciului cauzat prin încălcarea legislației silvice se restituie deținătorului de terenuri din fondul forestier.

¹³ Conform art. 62 Cod funciar și art. 17 Cod silvic

Potrivit art. 84 din Codul silvic, contravenții silvice sunt:

- a. tăierea ilicită și vătămarea arborilor și arbuștilor până la gradul de încetare a creșterii lor;
- b. vătămarea ilicită a arborilor și arbuștilor care nu întrerupe creșterea lor;
- c. nimicirea și vătămarea pădurilor ca rezultat al incendierii sau folosirii neglijente a focului;
- d. încălcarea regulilor de apărare împotriva incendiilor și regulilor sanitare în pădure;
- e. distrugerea și vătămarea culturilor silvice, arboreturilor tinere provenite prin regenerare naturală, semințului natural și preexistent de pe terenurile destinate reîmpăduririi;
- f. distrugerea și vătămarea puietilor și butașilor din pepiniere și plantații silvice;
- g. încălcarea termenelor de restituire a terenurilor din fondul forestier sau neonorarea obligațiilor de aducere a terenurilor în stare utilă de folosire;
- h. încălcarea modului și a termenelor de împădurire a parchetelor exploatate și a terenurilor neîmpădurite din fondul forestier;
- i. folosirea neautorizată a terenurilor din fondul forestier pentru defrișare, construcția de clădiri administrative, depozite și alte obiecte;
- j. colectarea sau nimicirea plantelor, capturarea sau nimicirea animalelor incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova și în anexele la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (CITES);
- k. recoltarea neautorizată a ierbii și pășunatul ilicit al vitelor pe terenurile din fondul forestier;
- l. folosința specială neautorizată a obiectelor regnului animal și regnului vegetal;
- m. încălcarea modului stabilit de tăiere, colectare și transport al masei lemnoase;
- n. distrugerea și deteriorarea semnelor de restricție, indicatoarelor de amenajament silvic și bornelor silvice, obiectelor de agitație și informație vizuală, îngrădirilor de interdicție și a construcțiilor din locurile de agrement;
- o. distrugerea și deteriorarea fânețelor și pășunilor de pe terenurile din fondul forestier;
- p. distrugerea și deteriorarea canalelor de desecare, sistemelor de drenaj, drumurilor și instalațiilor ingineresti de pe terenurile din fondul forestier;
- q. distrugerea și deteriorarea mușuroaielor de furnici;
- r. amplasarea neautorizată a stupilor și a prisăcilor pe terenurile din fondul forestier sau nerespectarea prescripțiilor din biletul silvic în cazul amplasării lor;
- s. decopertarea și distrugerea neautorizată a litierei, păturii vii și a stratului de sol fertil pentru a le folosi în alte scopuri decât cele silvice;
- t. poluarea fondului forestier cu deșeuri și reziduuri de construcție, menajere și de altă natură;
- u. circulația și parcarele autovehiculelor, altor mijloace de transport pe terenurile din fondul forestier, în afara drumurilor publice și în locuri interzise;
- v. nimicirea faunei de pădure, cu excepția speciilor de carantină.

Potrivit Codului silvic, mijloacele financiare încasate în urma recuperării pierderilor producției silvice sunt folosite pentru regenerarea, paza, protecția pădurilor și sporirea productivității lor. Deși, același articol prevede că modul de determinare a cuantumului pierderilor producției silvice și de folosire a mijloacelor financiare încasate în urma recuperării acestor pierderi, precum și lista întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor scutite de recuperarea pierderilor în cauză, se stabilesc de către Guvern, o astfel de hotărâre de Guvern nu a fost aprobată până în prezent.

Pierderile producției silvice, cauzate de scoaterea terenurilor din fondul forestier pentru folosirea lor în alte scopuri decât cele silvice, de limitarea drepturilor deținătorilor de terenuri din fondul forestier și de înrăutățirea

stării calitative a pădurilor ca rezultat al activității întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și cetățenilor se recuperează integral în fondul de conservare și dezvoltare a pădurilor. Compensarea acestor pierderi se efectuează concomitent cu repararea prejudiciilor. Pierderile indicate se recuperează de către întreprinderile, instituțiile, organizațiile și cetățenii cărora li se repartizează terenuri din fondul forestier, precum și de către întreprinderile, instituțiile, organizațiile și cetățenii, în jurul obiectelor cărora se stabilesc zone de protecție, sanitare și de pază, fapt, care conduce la scoaterea terenurilor din fondul forestier din ciclul de producție forestieră. Totodată, Codul silvic prevede răspundere specifică pentru încălcarea interdicțiilor.

Acțiunile și inacțiunile ilegale, precum și sancțiunile pentru încălcarea interdicțiilor prevăzute de Codul silvic sunt reflectate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 1 **Sancțiunile prevăzute de Codul silvic**

Articolul	Descrierea/ Sancțiunea
Nulitatea tranzacțiilor deținătorilor de terenuri din fondul forestier cu încălcarea legislației (art. 83 Codul silvic)	Includerea valorii terenurilor din fondul forestier în calitate de cotă-parte în capitalul statutar al agentului economic, utilizarea acestor terenuri în calitate de gaj, alte acțiuni care pot avea drept consecință schimbarea deținătorului de terenuri din fondul forestier se interzice. Actele de vânzare-cumpărare, donație, gajare și de altă natură săvârșite între deținătorii de terenuri din fondul forestier cu încălcarea legislației se declară nule de către instanțele judecătorești.
Confiscarea producției lemnoase, altor produse ale pădurii dobândite ilicit (art. 86 Codul silvic)	Producția lemnoasă, alte produse ale pădurii dobândite ilicit sunt supuse confiscării și transmiterii întreprinderii, instituției sau organizației respective care administrează gospodăria silvică sau beneficiarului silvic. Dacă confiscarea producției silvice dobândite ilicit este imposibilă, se încasează contravaloarea ei.
Răspunderea pentru nimicirea și vătămarea ilicită a vegetației forestiere din afara fondului forestier (art. 87 Codul silvic)	Persoanele vinovate de nimicirea și vătămarea ilicită a vegetației forestiere din afara fondului forestier poartă răspundere potrivit legislației ca pentru pădurile din grupa I cu regim special de protecție.
Compensarea pagubelor și a veniturilor ratate deținătorilor de terenuri din fondul forestier (art. 88 Codul silvic)	Pagubele cauzate de scoaterea și ocuparea temporară a terenurilor din fondul forestier, de limitarea drepturilor deținătorilor de terenuri din fondul forestier și de înrăutățirea stării calitative a pădurilor, ca rezultat al activității întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor și cetățenilor, sunt supuse compensării integrale, inclusiv veniturile ratate, în folosul deținătorilor de terenuri din fondul forestier păgubiți. Compensarea pagubelor se efectuează în modul stabilit de legislație de către întreprinderile, instituțiile, organizațiile și cetățenii, cărora le sunt repartizate terenuri din fondul forestier, precum și de către întreprinderile, instituțiile, organizațiile și cetățenii, activitatea cărora conduce la limitarea drepturilor deținătorilor de terenuri din fondul forestier sau la înrăutățirea stării calitative a pădurilor din apropiere.

Răspunderea contravențională

Potrivit art. 399 alin. (1) și (2) a CCv. al RM 218/2008, cauza contravențională se soluționează de agentul constatator în a cărui rază teritorială a fost săvârșită contravenția. Acesta poate aplica sancțiunile prevăzute în partea specială a cărții a doua a CCv. al RM în limitele competenței și numai în exercițiul funcției.

Agentul constatator poate constata contravenții ale căror constatare, soluționare și sancționare sunt atribuite în competența unor alte organe. În astfel de cazuri agentul va remite organelor respective procesele-verbale de constatare a contravențiilor.

Conform art. 405 din CCv. al RM, IPM este responsabil de constatarea și examinarea contravențiilor ce țin de domeniul forestier prevăzute de următoarele articole:

Tabelul nr. 2 **Sancțiunile prevăzute de Codul contravențional**

Articolul	Descrierea/sancțiunea
Efectuarea unor exploatari forestiere contrar scopurilor sau cerințelor prevăzute de legislație (Art. 121)	Efectuarea unor exploatari forestiere contrar scopurilor sau cerințelor prevăzute în autorizația (dispoziția) de tăiere a arborilor ori în biletul silvic se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 de u.c. aplicată persoanei juridice.
Tăierea ilegală sau vătămarea arborilor și arbuștilor (Art. 122)	<p>1) Tăierea ilegală sau vătămarea arborilor și arbuștilor până la gradul de încetare a creșterii lor ori vătămarea arborilor și arbuștilor care nu întrerupe creșterea lor se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 240 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice.</p> <p>(2) Tăierea ilegală a arborilor și arbuștilor din spațiile verzi, vătămarea lor sau a unor părți ale lor, inclusiv în urma incendiilor, defrișarea și/sau strămutarea, fără permisiunea autorității administrației publice locale coordonată cu autoritățile administrației publice pentru mediu, a plantelor din spațiile verzi în alte locuri în timpul efectuării de construcții se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 240 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice.</p> <p>(3) Acțiunile specificate la alin. (1) săvârșite de persoane responsabile de protecția și paza vegetației forestiere se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de u.c.</p> <p>(4) Autorizarea de către persoane responsabile de protecția și paza vegetației forestiere a recoltării de masă lemnoasă cu încălcarea legii și a altor acte normative se sancționează cu amendă de la 42 la 60 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.</p>
Încălcarea modului și a termenelor de împădurire a parchetelor exploatate și a terenurilor neîmpădurite (Art. 125)	Încălcarea modului și a termenelor de împădurire a parchetelor exploatate și a terenurilor neîmpădurite din fondul forestier, precum și a parchetelor exploatate de pe terenurile cu vegetație forestieră din afara acestui fond, se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 120 la 180 de u.c. aplicată persoanei juridice.

Articolul	Descrierea/sanctiunea
Distrugerea sau deteriorarea intenționată a fânețelor, pășunilor, șanțurilor de desecare din păduri, a sistemelor de drenaj, a drumurilor și a instalațiilor ingineresti de pe terenurile fondului forestier (Art. 126)	Distrugerea sau deteriorarea intenționată a fânețelor, pășunilor, șanțurilor de desecare din păduri, a sistemelor de drenaj, a drumurilor și a instalațiilor ingineresti de pe terenurile fondului forestier se sancționează cu amendă de la 6 la 12 u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 40 de ore, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice.
Încălcarea regulilor de folosire a obiectelor fondului forestier (Art. 127)	1) Cositul neautorizat al ierbii pentru fân și pășunatul neautorizat pe terenurile fondului forestier, în perdelele forestiere de protecție și în spațiile verzi se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 3 la 6 u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 40 de ore. (2) Recoltarea neautorizată a fructelor și pomușoarelor sălbatice, a nucilor, a ciupercilor, a plantelor medicinale și a altor plante, a melcilor de viță de vie pe sectoarele unde aceasta este interzisă sau este admisă numai în baza biletului silvic, precum și încălcarea termenelor, a volumului și a modului de recoltare stabilite se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 3 la 6 u.c. aplicată persoanei fizice ori cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 40 de ore, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice.
Distrugerea sau deteriorarea intenționată a locurilor de viețuire a faunei (Art. 129)	Distrugerea sau deteriorarea intenționată a vizuinilor, mușuroaielor de furnici, cuiburilor de păsări și altor locuri de viețuire a faunei de pe terenurile fondului forestier se sancționează cu amendă de la 12 la 30 de u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de până la 60 de ore.
Amplasarea neautorizată a stupilor și a prisăcilor pe terenurile fondului forestier sau nerespectarea prescripțiilor din biletul silvic privind amplasarea lor (Art. 130)	Amplasarea neautorizată a stupilor și a prisăcilor pe terenurile fondului forestier sau nerespectarea prescripțiilor din biletul silvic privind amplasarea lor se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 3 la 6 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 30 la 60 de u.c. aplicată persoanei juridice.
Distrugerea sau deteriorarea intenționată a semnelor de restricție, a indicatoarelor de amenajament silvic, a barierelor și parapetelor, a obiectelor de agitație și informație vizuală (Art. 132)	Distrugerea sau deteriorarea intenționată în terenurile fondului forestier a semnelor de restricție, a panourilor, a barierelor, a indicatoarelor de amenajament silvic și a bornelor silvice, a îngrădirilor de restricție și a construcțiilor din locurile de agrement, altor obiecte de agitație și informație vizuală și de amenajare a fondului forestier se sancționează cu amendă de la 6 la 12 u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de 60 de ore.

Articolul	Descrierea/sanctiunea
Darea în exploatare a obiectivelor de producție fără instalațiile de prevenire a impactului negativ asupra pădurilor (Art. 133)	Darea în exploatare a întreprinderilor, secțiilor, agregatelor, căilor de transport, obiectivelor comunale, a altor obiective noi, precum și a celor reconstruite, fără instalațiile de prevenire a impactului negativ asupra stării și regenerării pădurilor se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an
Folosirea neautorizată a terenurilor din fondul forestier și spațiile verzi pentru defrișare, construcție de clădiri administrative, depozite și alte obiective (Art. 134)	Folosirea neautorizată a terenurilor din fondul forestier și spațiile verzi pentru defrișare, construcție de clădiri administrative, depozite și alte obiective se sancționează cu amendă de la 18 la 24 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 60 de ore, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.
Circulația și parcarele vehiculelor pe terenurile fondului forestier, în spațiile verzi din afara drumurilor publice și în locuri interzise (Art. 135)	Circulația și parcarele vehiculelor pe terenurile fondului forestier și în spațiile verzi din afara drumurilor publice și în locuri interzise se sancționează cu avertisment sau cu amendă de la 3 la 6 u.c..

În anul 2019¹⁴ au fost constatate circa 1424 de contravenții în baza art. 121, 122, 123, 126, 130, 132, 134, 135, 136, 137, 141, 142, 182 Cod contravențional, dintre care 687 cauze contravenționale au fost recepționate de către IPM de la alte organe specializate: 645 au parvenit de la Inspectoratele de Poliție, 11 de la Organele Procuraturii și 31 - de la alte organe de specialitate, cum sunt Poliția de Frontieră și Agenția „Moldsilva”.

Potrivit informațiilor prezentate de IPM, în perioada anilor 2017-2020 au fost întocmite 1907 acte de control pentru încălcări în domeniul forestier, fiind aplicate amenzi în valoare totală de 2,6 mil. lei și prejudiciu calculat - de 2,7 mil. lei. Gradul de încasare a amenzilor pe parcursul anilor 2017 - 2020 a constituit 49,5% sau 1,3 mil. lei și, respectiv, aferent prejudiciului -21,8% sau 0,5 mil. lei.

Răspunderea penală

Majoritatea componentelor infracțiunilor ecologice din CP al RM sunt de natură materială și presupun provocarea anumitor urmări prejudiciabile ca: daune sănătății publice, pieirea în masă a animalelor, poluarea sau otrăvirea mediului, decesul persoanei, nimicirea în proporții mari a faunei și alte urmări grave.

Odată ce infracțiunile de mediu au un caracter latent pronunțat, la incriminarea faptei este necesar de analizat nu doar consecințele periculoase care au urmat, ci și instalarea unei stări de pericol ca rezultat al săvârșirii faptei socialmente periculoase, prevăzute de legea penală, dar și legătura causală dintre acestea.

¹⁴ http://ipm.gov.md/sites/default/files/2020-06/ANUAR%20TOTAL%202019%2005.15_1.pdf, p.158, accesat 05.02.2022.

Infracțiunile ce țin de domeniul forestier prevăzute de CP al RM sunt reflectate în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3 Infracțiuni ce țin de domeniul forestier

Articolul	Descrierea/sanctiunea
Tăierea ilegală a vegetației forestiere (Art. 231)	<p>Tăierea ilegală a arborilor și/sau arbuștilor din fondul forestier sau din fondul ariilor naturale protejate de stat, săvârșită:</p> <p>a) de persoane responsabile de protecția și paza vegetației forestiere;</p> <p>b) în proporții ce depășesc 500 de u.c.</p> <p>se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani, în toate cazurile cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 u.c. cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.</p>
Distrușgerea sau deteriorarea masivelor forestiere (Art. 232)	<p>Distrușgerea sau deteriorarea în proporții mari a masivelor forestiere în urma folosirii imprudente a focului sau a unor surse de pericol sporit se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 950 u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 u.c. cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.</p> <p>Distrușgerea sau deteriorarea intenționată în proporții ce depășesc 500 de u.c. a masivelor forestiere prin incendiere se pedepsește cu amendă de la 650 la 1350 u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de la 3 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 7000 u.c. cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.</p>

Analizând prevederile art. 231 din CP al RM, constatăm că se reglementează doar acțiunile de tăiere a vegetației, ori ecosistemul pădurii este prejudiciat și prin acțiuni de rupere, scoatere din rădăcini neautorizat a arborilor/arbuștilor. Totodată, acțiunile de tăiere vizează doar vegetația din fond forestier, fără a include spațiile verzi, zonele umede, fondul apelor alte terenuri cu destinație specială de protecție. Deseori, utilizarea contrar destinației a terenurilor din categoriile speciale, are drept consecință degradarea lor, sau reducerea suprafețelor cu destinație specială, distrușgând ecosistemul (efectuarea construcțiilor capitale are drept consecință scoaterea iremediabilă a terenului din circuitul lui natural). Deoarece aceste circumstanțe nu sunt reglementate în CP al RM, procurorii, de regulă, pornesc urmărirea penală conform art. 352 CP al RM (Samavolnicia).

2.14. ASPECTE PROBLEMATICE

Modul de gestionare a fondului forestier reprezintă un factor decisiv în asigurarea extinderii și durabilității acestuia. Curtea de Conturi a Republicii Moldova a identificat un șir de curențe în modul de gestionare a fondului forestier național.

Studiu de caz nr. 1 Curtea de Conturi și Agenția „Moldsilva”

În decembrie 2021 Curtea de Conturi a Republicii Moldova (CCRM), în cadrul Raportului auditului conformității administrării și gestionării fondului forestier de către Agenția „Moldsilva” a constatat în evaluarea gradului de conformitate aplicabil proceselor de administrare și gestionare a fondului forestier de stat, în particular, dacă mecanismele aplicate la gestionarea terenurilor fondului forestier de stat corespund cadrului normativ în vigoare¹⁵.

Cele mai semnificative curențe care au stat la baza exprimării concluziei generale de audit sunt următoarele:

- ▶ în Registrul bunurilor imobile (RBI) sunt înregistrate drepturile patrimoniale doar asupra a 30,9 mii ha, sau 9%, din totalul de 337,8 mii ha, administrate de Agenția „Moldsilva”;
- ▶ pentru asigurarea executării Programului de stat pentru delimitarea bunurilor imobile, pentru anii 2019– 2023, a fost definitivată inventarierea terenurilor fondului silvic în cadrul raioanelor Briceni, Drochia, Dondușeni, Edineț, Florești și mun. Bălți. Astfel, din totalul de 393 de loturi de teren cu suprafața de 25,5 mii ha și 12,8 mii m², în RBI au fost înregistrate doar 39 loturi de teren cu suprafața de 21,5 ha și 4,2 mii m²;
- ▶ neînregistrarea terenurilor fondului forestier în RBI a determinat fragmentarea și însușirea acestora în mod arbitrar de către persoanele terțe. Astfel, au fost identificate 17 terenuri asimilate de administrația publică locală (APL), fiind modificat modul de folosință al acestora, din fondul forestier în teren agricol sau pentru construcții, iar 13 loturi de teren au fost înstrăinate de către terți;
- ▶ auditul a constatat că pe un teren al fondului silvic, exclus din gestiunea Întreprinderii silvice Sil-Răzeni, în RBI este indicat ca mod de folosință „teren agricol”, iar de fapt pe acesta sunt edificate construcții, care, potrivit extrasului din RBI, sunt construcții agricole, agroindustriale;
- ▶ terenurile cu suprafața de 337,8 mii ha administrate de Agenția „Moldsilva” și gestionate de gospodăriile silvice nu sunt contabilizate;
- ▶ Agenția „Moldsilva” (potrivit Hotărârii de Guvern nr. 770/2016), pe parcursul anilor 2017-2019, nu a întreprins măsuri suficiente pentru încheierea cu arendașii a acordurilor adiționale privind majorarea cuantumului plății pentru arendă. Astfel, la situația din 30.09.2020, din totalul de 346 de contracte de arendă active, 58 de arendași (cu o suprafață 80,2 ha) au acceptat încheierea acordurilor adiționale privind actualizarea cuantumului de plată pentru arenda fondului forestier. În consecință doar în anul 2020 au dus la necolectarea în volum deplin a veniturilor pasibile spre încasare în valoare de 12 mil. lei;
- ▶ includerea în contractele de arendă și aplicarea unor prevederi contrar intereselor arendatorului a condiționat neîncasarea veniturilor în anii 2016-2021 de circa 2 mil. lei;
- ▶ interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept de către Agenția Moldsilva, a generat condiții de efectuare a tranzacțiilor de cesiune a drepturilor de arendă aferente terenurilor din fondul forestier, creând premisele necesare terților de valorificare a acestora prin aranjamente, valoarea cărora ar putea fi estimată la circa 5,8 mil. euro.

¹⁵ https://www.ccrm.md/ro/curtea-de-conturi-a-examinat-gestionarea-fondului-forestier-de-80_92179.html, accesat 05.02.2022.

- ▶ lipsa unui management adecvat din partea responsabililor Agenției "Moldsilva" a condus la înregistrarea unor creanțe la plata arendei pentru folosirea terenurilor fondului forestier în sumă de 9.1 mil. lei, dintre care 5.9 mil. lei au fost compromise;
- ▶ s-a constatat depășirea indicatorilor de colectare a masei lemnoase aprobate de Guvern, astfel pentru volumele ce depășesc indicatorul permis, Agenția de Mediu, neregulamentar, a emis autorizații pentru tăiere.

A. Darea în arendă a fondului forestier

Potrivit art. 6, art. 25 și art. 26 din Codul silvic, pădurile în Republica Moldova, folosite în interes public, fac obiectul exclusiv al proprietății publice, ele pot fi date în gestiune sau în folosință persoanelor juridice și/sau fizice în condiții de arendă, folosință gratuită și folosință de scurtă durată - **pentru necesitățile gospodăriei cinegetice, în scop de cercetare științifică și de recreere**. Modul și condițiile de atribuire a terenurilor din fondul forestier în folosință sunt stabilite prin Regulamentul *privind atribuirea în folosință a terenurilor din fondul forestier în scopuri de gospodărire cinegetică și/sau de recreere*, aprobat prin Hotărârea Guvernului 187/2008. În perioada anilor 2008-2012 întreprinderile silvice, inclusiv Agenția „Moldsilva” au transmis în arendă 15034,074 ha terenuri silvice, încheind 842 contracte.

În prezent, între Agenție și alți beneficiari sunt încheiate 376 contracte de arendă pe o suprafață de 3752,2675 ha, dintre care 25 - în scopuri de gospodărire cinegetică, cu suprafața de 2870,671 ha, și 351 contracte - în scop de recreere, cu suprafața de 881,59 ha. Circa 92% din contractele de arendă sunt încheiate în scop de recreere¹⁶.

Informațiile menționate mai sus denotă o supraconcentrare a terenurilor respective în proximitatea capitalei și o rentă superioară a zonei respective, aspecte care nu sunt luate în considerație în metodologia de calculare a plății pentru arenda acestor terenuri.

În acest context este relevant faptul că, prin Hotărârea de Guvern nr. 770/2016, a fost majorat cuantumul plății de arendă pentru terenurile atribuite în folosință în scopuri de recreere de la 4025 lei/ha la 19092,37 lei/ha, iar Agenția „Moldsilva” nu a întreprins măsuri pentru modificarea contractelor de arendă la compartimentul cuantumulului plății de arendă, conform metodologiei stabilite pentru formarea prețurilor în domeniile silviculturii și cinegeticii, ținând cont de coeficienții de delimitare în funcție de locul amplasării, accesul la căile de comunicații, amenajare etc.

Circumstanțele cazului au fost reflectate în *Auditul asupra rapoartelor financiare ale Agenției „Moldsilva”, încheiate la 31.12.2019*, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi 15/2020¹⁷, potrivit căruia, nerevizuirea și neajustarea valorii tuturor contractelor de arendă a fondului forestier pentru anii 2017-2019 a dus la neîncasarea în volum deplin a veniturilor pasibile spre încasare în valoare de 42,8 mil lei.

Auditul Curții de Conturi denotă că circa 14% din arendașii inițiali au edificat construcții capitate, pe care le-au înregistrat în Registrul bunurilor imobile, inclusiv construcții nefinalizate, iar odată cu înstrăinarea acestora au transmis ilegal dreptul de arendă asupra pădurii terților. Apariția publicității în mass-media privind vânzarea (ilegală) a acestor terenuri forestiere confirmă că aceștia o fac la prețuri ce depășesc prețul contractual de mai multe ori și există un risc deosebit de mare de înstrăinare a acestor terenuri forestiere odată cu construcțiile private edificate de arendași.

Deseori, arendașii construiesc pe terenul fondului forestier construcții capitate neautorizate fie samavolnic, fie cu acordul abuziv al autorităților responsabile atât de gestionarea fondului forestier, cât și de controlul de stat al calității în construcții, inclusiv al autoritățile publice locale. În consecință statul este deposedat de mii de hectare de teren, scoase din fondul forestier, deși potrivit art. 78 Codul silvic, reducerea și fragmentarea

¹⁶ <https://tribuna.md/2020/05/30/agentia-moldsilva-dumitru-cojocar-este-gata-in-orice-timp-sa-discute-cu-orice-persoana-care-vine-cu-viziuni-clare-si-argumentate-pentru-viitorul-fondului-forestier/>, accesat 05.02.2022.

¹⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121649&lang=ro, accesat 05.02.2022

suprafețelor fondului forestier este interzisă. Potrivit informațiilor oferite de PG, sunt pornite cauze penale pe faptul delapidării bunurilor de utilitate publică (teren fond forestier) prin folosirea ilegală de către cel căruia i-au fost încredințate în baza unui titlu și cu un anumit scop, care a produs daune în proporții deosebit de mari (art. 45, art. 327 alin. (2) lit. b¹) și art. 45 art. 191 alin. (5) și 231 lit. a) din CP al RM). Prin edificarea construcțiilor capitale și folosirea terenului în alte scopuri decât cele silvice, de fapt, are loc fragmentarea pădurii și scoaterii definitivă din fondul silvic, cea ce contravine atât legislației silvice, cât și funciare.

Pericolul eminent cauzat de arenda fondului forestier rezidă din fragmentarea acestuia, ceea ce face presiune asupra pădurii și o limitează în exercitarea funcțiilor ce-i revin, mai cu seamă, în asigurarea durabilității și diversității biologice, iar construcția unor noi infrastructuri și extinderea așezărilor predomină asupra conservării și utilizării durabile a resurselor naturale.

B. Respectarea procesului de recoltare, punere în valoare și circulație a masei lemnoase

Recoltarea masei lemnoase din pădurile Republicii Moldova (întru respectarea art. 33-36 ale Codului silvic) se realizează în procesul tăierilor de produse secundare (*degajări, curățiri, rărituri, tăieri de igienă*), tăierilor de produse principale (*tăieri de regenerare, conservare, de igienă rase*) și de reconstrucție ecologică. Pentru perioada 1993-2015 suprafața totală a tăierilor silvice realizate în cadrul Agenției „Moldsilva” a crescut de 1,4 ori, iar suprafața tăierilor de produse principale - de 8,2 ori.

Fenomenul tăierilor ilegale reprezintă cea mai frecventă încălcare depistată de angajații ramurii silvice și entitățile publice cu atribuții de control în domeniul protecției mediului. Potrivit Ordinului Agenției „Moldsilva” nr. 285/06.12.2019¹⁸, în perioada dintre revizii (primăvara toamna a. 2019) au fost depistate tăieri ilicite în volum total de 2617,5 m³. Tăierile ilegale aduc pierderi considerabile pentru bugetul țării în rezultatul neachitării impozitelor respective și însușirii mijloacelor financiare obținute din vânzări.

Procesul de eliberare a lemnului pe picior în păduri poate fi repartizat în 4 etape/proceduri de bază:

1. Planificarea tăierilor/punerea în valoare a masei lemnoase;
2. Exploatarea forestiere;
3. Atestarea locurilor de recoltare a masei lemnoase;
4. Eliberarea lemnului.

Posibilitatea de recoltare a masei lemnoase în procesul tăierilor de produse principale este aprobată prin Hotărâre de Guvern¹⁹. Documentul, ce stă la baza posibilităților de recoltare este intitulat Amenajament silvic, iar avizarea elaborării și aprobarea acestuia pentru o perioadă de 10 ani de zile se face de către Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice, subordonat Agenției „Moldsilva”. Tăierile de produse principale și de reconstrucție ecologică în fondul forestier sunt autorizate de Agenția de Mediu²⁰. Volumul măsurilor de parchet solicitate este preluat din Amenajamentul silvic și urmează a fi coordonat cu IPM.

Potrivit art. 40 din Legea 1515/1993, este interzisă și se sancționează, conform legii, vătămarea sau tăierea fără autorizația autorității centrale pentru resursele naturale și mediu a arborilor și a altor tipuri de vegetație din păduri. În temeiul pct. 6 din *Regulamentul cu privire la autorizarea tăierilor în fondul forestier*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 27/2004, tăierile de produse principale și de reconstrucție ecologică în fondul forestier sunt autorizate de AM. Întreprinderea silvică acordă anual, pentru toate parchetele, autorizații de exploatare a pădurii - unicul document care oferă pădurarului dreptul de a recolta și transporta masa lemnoasă în volumele și termenele stabilite.

¹⁸ https://cna.md/public/files/Raport_MOLDSILVA.pdf, p. 17, accesat 09.02.2022.

¹⁹ Hotărârea Guvernului nr. 958 din 22-12-2020 cu privire la aprobarea posibilității de recoltare a masei lemnoase în procesul tăierilor de produse principale pentru perioada 2021-2025, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=124767&lang=ro, accesat 09.02.2022.

²⁰ Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la autorizarea tăierilor în fondul forestier și vegetația forestieră din afara fondului forestier nr. 27 din 19.01.2004, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113236&lang=ro#, accesat 09.02.2022.

Exploatarea forestieră constă în doborârea arborilor, curățarea de crăci și secționarea trunchiurilor, scoaterea și stivuirea materialului lemnos. Recepția produselor lemnoase poate fi efectuată numai după exploatarea integrală a parchetelor. Responsabili de efectuarea lucrărilor de recepție și luare la evidență a produselor lemnoase sunt șefii de ocoale silvice, inginerii responsabili de ocoale silvice, maiștrii și pădurarii. În cadrul recepției sunt întocmite Fișe ale stivelor, semnate de membrii echipei de recepție. Toate tăierile silvice sunt trecute în tabelele prevăzute în descrierile parcelare din amenajamentele silvice. Suplimentar, în dependență de tipul tăierilor, ocoalele silvice și întreprinderile de silvicultură completează: - *Registrul evidenței tăierilor silvice, Registrul evidenței tăierilor de îngrijire, Registrul evidenței suprafețelor ieșite de sub tăieri rase; Registrul evidenței suprafețelor parcurse cu tăieri selective/repetate de produse principale.*

După expirarea termenului de valabilitate a autorizației de exploatare a pădurii se efectuează atestarea parchetelor și locurilor de recoltare a produselor lemnoase, întocmindu-se un proces-verbal în acest sens. Produsele lemnoase pot fi comercializate după recepția acestora, conform dispozițiilor scrise ale conducerii întreprinderii de stat, și luate la evidența contabilă a ocolului silvic. Achitarea urmează a fi făcută în contabilitatea ocolului silvic sau a întreprinderii silvice, cu eliberarea bonului de casă și a facturii fiscale²¹.

Potrivit informațiilor oferite de PG, datorită colaborării din ultima perioadă între subdiviziunea specializată a PG și IPM, sunt în creștere cazurile de constatare și tragere la răspundere penală a persoanelor responsabile cu paza și protecția pădurii (lucrătorilor silvici) pentru admiterea tăierilor ilicite de vegetație forestiere.

Totodată, se atestă practica pozitivă de sesizare a procurorilor de către IPM referitor la rezultatele controalelor inopinate, dar și planificate, la întreprinderile silvice, cu scopul verificării corespunderii volumului de masă lemnoasă preconizat pentru obținere (autorizat) și recepționat în urma tăierilor, cu cel din natură extras, prin inventarierea cioatelor arborilor extrași.

În același timp se constată că procurorii din cadrul Procuraturilor teritoriale, în unele cazuri, deși sunt sesizați de IPM referitor la necorespunderea volumului de masă lemnoasă preconizat pentru obținere (autorizat) și recepționat în urma tăierilor, cu cel din natură extras, contrar art. 19 alin. (3) Cod de procedură penală, care impune organului de urmărire penală un rol activ la acumularea probelor pentru stabilirea tuturor circumstanțelor cazului, fără a administra și verifica dovezi prin prisma cărora să fie elucidate faptele enunțate în actul de sesizare, refuză ilegal în pornirea urmăririi penale.

Constatând lipsa unor reglementări de stabilire certă a metodologiei de determinare a valorilor de eroare procentuală maxim admisibilă a volumului de masă lemnoasă în urma lucrărilor de exploatare forestieră, Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului prin ordinul nr. 100/2020 a dispus anularea pct. 16 lit. e) din *Instrucțiunea cu privire la efectuarea reviziilor și controlului operativ în fondul forestier proprietatea publică a statului*, aprobat prin Ordinul Agenției „Moldsilva” 159/30.05.2016 care admitea marja de eroare de 30%.

C. Investigarea infracțiunilor ecologice ce vizează gestionarea fondului forestier

Potrivit datelor oferite de către PG, conform **Sistemului informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni**, în perioada 2020-2021 au fost pornite **13** cauze penale conform art. 231 CP al RM (tăiere ilegală a vegetației forestiere), dintre care 2 cauze au fost clasate deoarece fapta nu întrunește elementele infracțiunii, 2 cauze penale transmise în instanța de judecată cu rechizitoriu, 1 caz - urmărirea penală a fost încetată, făptuitorul fiind tras la răspundere contravențională, iar în privința celorlalte nu este finalizată urmărirea penală.

Pentru comparație, în anul 2019, potrivit datelor statistice oficiale, a fost pornită o singură cauză penală privind comiterea infracțiunii de tăiere ilegală a vegetației forestiere, însă, pe marginea acesteia nu este finalizată urmărirea penală.

Totodată, în perioada de referință, pe lângă infracțiunile de tăieri ilegale ale vegetației forestiere, distrugerea sau deteriorarea masivelor forestiere (art. 231 – art. 232 CP al RM), procurorii au investigat cazuri referitor la

²¹ https://cna.md/public/files/Raport_MOLDSILVA.pdf, p. 54, accesat 09.02.2022

gestionarea frauduloasă a patrimoniului și finanțelor de către întreprinderile silvice (art. art. 186, 190, 191, 196, 327-329, 335, 352, 361 CP al RM).

Cu toate acestea informația statistică nu reflectă situația reală la compartimentul tăieri ilegale ale vegetației forestiere, deoarece din procesele/cauzele penale studiate (remise de procurori ai procuraturilor teritoriale) s-a constatat că, deși în actul de sesizare se reclamă tăieri ilicite de arbori (*vegetație forestieră*) din fond forestier, procurorii pornesc cauze penale conform art. 186 CP al RM – *furt*, fără a ține cont de obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute de art. 231 CP al RM – *tăiere ilegală a vegetației forestiere*.

În cazul în care valoarea arborilor defrișați ilegal nu depășește 500 u.c. (art. 231 lit. b) CP al RM) se va refuza în pornirea urmăririi penale, cu tragerea la răspundere contravențională conform art. 122 CCv.

Obiectul juridic special al infracțiunii prevăzute de art. 231 CP al RM îl constituie relațiile sociale cu privire la integritatea fondului silvic și a fondului ariilor naturale protejate de stat. Scopul normei examinate constă în preîntâmpinarea distrugerii sau degradării vegetației forestiere din păduri, protecția pădurilor ca patrimoniu național al Republicii Moldova și importantă resursă naturală.

Obiectul material al acestei infracțiuni îl constituie arborii și arbuștii din fondul silvic sau din fondul ariilor naturale protejate de stat, a căror valoare este de proporții mari.

Dacă *subiectul* infracțiunii este o persoană responsabilă de protecția și paza vegetației forestiere, atunci valoarea arborilor și arbuștilor tăiați ilegal nu este relevantă, iar dacă tăierile de vegetație forestieră din fondul forestier sunt efectuate de terțe persoane, pentru ca acțiunile să cadă sub incidența legii penale, trebuie ca fapta comisă să prezinte un grad sporit de pericol social, adică valoarea masei lemnoase, provenită din arborii defrișați neautorizat, să fie mai mare de 500 unități convenționale. În caz contrar, intervine răspunderea contravențională conform art. 122 CCv. - *tăierea ilegală sau vătămarea arborilor și arbuștilor*.

Arborii, vegetația forestieră sunt componente ale ecosistemului pădurii. Aceștia nu au apărut în rezultatul activității omului prin muncă sau investiție, prin urmare, nu constituie proprietate în sensul obiectului material al infracțiunilor contra patrimoniului.

Potrivit art. 9 alin. (2) lit. c) din Legea nr. 29/2018, pădurea (*nu arborele singular*) este un bun proprietate publică a statului, ce ține de domeniul public, care este în sine patrimoniul național.

Anume din aceste considerente legiuitorul a instituit o normă penală specială, care incriminează acțiunile ilegale ce au ca rezultat distrugerea pădurii. Art. 231 CP al RM se extinde asupra arborilor tăiați neautorizat din fondul forestier sau arii naturale protejate de stat și nu are relevanță modul, mijloacele de săvârșire, scopul urmărit și împrejurările în care s-a produs distrugerea pădurii. Din acest punct de vedere, tăierea ilegală a copacilor din pădurile naturale și însușirea lemnului va constitui doar componenta de infracțiune prevăzută de art. 231 din CP al RM - *tăiere ilegală a vegetației forestiere*, fără a fi necesară calificarea suplimentară conform normelor privind infracțiunile contra patrimoniului. Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 231 CP al RM, pe lângă semnele principale (tăiere neautorizată), mai are și semne secundare, cum ar fi, de exemplu, locul: *fond silvic sau fondul ariilor naturale protejate de stat*.

Potrivit Comentariului la CP al RM (Vol. II, partea Specială) ediția 2005, anume după obiectul material, infracțiunile ecologice se deosebesc de infracțiunile contra patrimoniului. Spre deosebire de obiectul material al infracțiunilor ecologice, obiectul material al infracțiunilor contra patrimoniului (săvârșite prin sustragere, delapidare, excrocherie) îl constituie *bunurile care au o existență materială, create prin munca omului și dispun de valoare materială și cost determinat*. În această ordine de idei, concluzionăm că potrivit art. 116 alin. (2) CP al RM: în cazul concurenței dintre norma generală și cea specială, se aplică numai norma specială.

Totodată, arborii sustrași din fondul forestier pot constitui obiect material al infracțiunilor contra patrimoniului dacă au fost defrișați legal și valorificați potrivit *Regulamentului de punere în valoare și circulația masei lemnoase*, altor acte regulatorii interne, ce vizează luarea la evidență a acestora ca bunuri materiale.

Art. 231 CP al RM, care reglementează infracțiunea de tăiere ilegală a vegetației forestiere, nu se aplică acțiunilor de tăiere ilegală a arborilor, altei vegetații forestiere din afara fondului forestier. Deoarece rezultatul acțiunilor de defrișare ilegală din afara fondului forestier nu atentează la integritatea pădurii, intervine răspunderea contravențională, iar dacă masa lemnoasă este sustrasă, se aplică norma penală generală, care reglementează infracțiunile ce vizează patrimoniul.

De cele mai multe ori, cauzele penale pornite conform art. 186 CP al RM, comiterea infracțiunii de furt, se finalizează cu încetarea procesului penal pe motivul împăcării părților, ori institutul împăcării nu este aplicabil infracțiunilor prevăzute de art. 231 CP al RM, ceea ce presupune admiterea unor abuzuri la adoptarea soluției finale. Astfel, observăm o practică neuniformă de constatare și investigare a infracțiunilor prevăzute de art. 231 CP al RM.

Mai mult ca atât, neidentificarea făptuitorilor nu constituie temei pentru refuzul în pornirea urmăririi penale, ci doar pentru suspendarea cauzei penale conform art. 287¹ Cod de procedură penală. În speță, urma să fie pornită o cauză penală conform art. 231 lit. b) CP al RM.

Cel mai mare impediment în investigarea infracțiunii calificate în temeiul art. 231 CP al RM - este calcularea prejudiciului adus fondului forestier. Calculul se efectuează conform metodologiei reglementate de Codul silvic, care este depășită și stabilește sume minime în coraport cu prejudiciul real adus mediului în timp, iar autoritatea silvică centrală nu a întreprins nici o măsură pentru ajustarea cadrului normativ în acest sens.

Aspecte referitoare la examinarea cauzelor penale din categoria analizată în instanțele de judecată.

Studiind portalul www.aaij.justice.md se constată că în puținele cauze penale remise cu rechizitoriu în instanțele judecătorești practica soluțiilor adoptate este neuniformă. Potrivit datelor portalului gestionat de *Agencia de administrare a instanțelor judecătorești*, în ultimii 5 ani au fost examinate în instanțele judecătorești 4 infracțiuni penale, ce vizează integritatea fondului forestier, comise de persoane responsabile de paza și protecția pădurii, inclusiv alte persoane.

Astfel, în privința persoanelor responsabile de paza și protecția pădurii învinuite conform art. 231 lit. a) și art. 191 alin. (2) și alin. (4) CP al RM, doar într-un singur caz a fost menținută sentința de condamnare (cu executare) a unui șef de Ocol silvic conform art. 191 alin. (4) CP al RM pentru acțiuni de delapidare a masei lemnoase încredințate în administrarea sa, soldate cu prejudicierea întreprinderii silvice în proporții deosebit de mari, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 8 ani în penitenciar de tip semi-închis. În partea ce ține de învinuirea conform art. 231 lit. a) CP al RM într-un alt episod cauza penală a fost încetată pe motivul intervenirii prescripției.

În cazul a 2 lucrători silvici, învinuiți conform art. 231 lit. a) și art. 191 alin. (2) și alin. (4) CP al RM, care au fost achitați de instanța de fond, Curtea Supremă de Justiție a casat deciziile instanțelor de apel, prin care s-au menținut sentințele cu remiterea cauzelor la rejudecare în instanța de apel. Ambele cazuri sunt pe rol la Curtea de Apel Chișinău și Curtea de Apel Cahul.

Totodată, într-un caz de învinuire a persoanei conform art. 231 lit. b) CP al RM, care a fost achitată de instanța de fond din lipsa în acțiunile inculpatului a elementelor infracțiunii, Curtea de Apel Chișinău, examinând apelul părții vătămate (gestionarul fondului forestier) a admis cererea de retragere a apelului cu încetarea procedurii de apel pe cauza penală. Procurorul nu a contestat decizia, mai mult, potrivit încheierii, acesta a fost de acord cu hotărârea adoptată.

Analizând informațiile publice, studiind procesele/cauzele penale instrumentate de procurori la compartimentul vizat, se constată aplicarea neuniformă de procurori a legislației penale la investigarea infracțiunilor de tăiere ilicită din fondul forestier și ariile naturale protejate de stat.

2.2. INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE DIN DOMENIUL GESTIONĂRII RESURSELOR DE APĂ

2.2.1. RESURSELE DE APĂ: DEFINIȚII ȘI ASPECTE DE GESTIONARE

Apa potabilă este o resursă finită, esențială pentru agricultură, industrie și, în primul rând, pentru existența umană. În contextul unei dezvoltări durabile, protecția calității apelor de suprafață ocupă un loc major, deoarece anume poluarea și utilizarea irațională a apei potabile amenință proiectele de dezvoltare a societății umane.

Republica Moldova este considerată o țară cu resurse limitate de apă. Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova este constituită din peste 3 500 de râuri și pâraie: 7 cursuri de apă cu lungimea de peste 100 km, 247 – de peste 10 km, 57 de lacuri cu suprafața oglinzii apei de 62,2 km² și circa 3 000 bazine artificiale de apă, ape subterane din peste 7 801 de fântâni arteziene, circa 166 542 de fântâni și izvoare cu alimentare din apele freatice. Lungimea sumară a râurilor este mai mare de 16 000 km. Râurile Nistru și Prut pe porțiuni de 630 km și, respectiv, 695 km, marchează frontiera dintre Republica Moldova, Ucraina și România. Cele mai mari lacuri naturale sunt situate pe cursul râului Prut (Beleu, Dracele, Rotunda, Fontan) și pe cursul fluviului Nistru (Bâc, Ros, Nistru Vechi). Cele mai mari lacuri de acumulare artificiale sunt Costești-Stânca pe râul Prut și Dubăsari pe Nistru.

Acumulările naturale de apă ocupă în republică numai 62,2 km² și au un volum de 200-220 mil. m³. Încă 250 km² revin lacurilor de acumulare artificiale, care alcătuiesc aproape 800 mil. m³ de apă. Întreaga suprafață de apă ocupă nu mai mult de 1% din teritoriu.

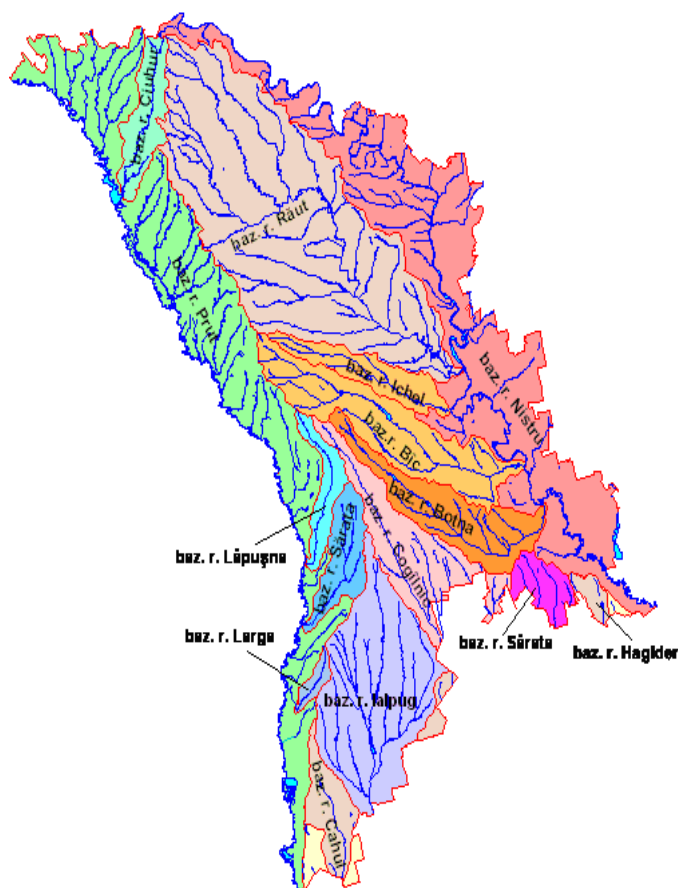

Figura 3. Harta subbazinelor hidrografice în Republica Moldova

În Republica Moldova sunt puține artere fluviale mari, care au un debit mare, majoritatea fiind râuri medii și mici. În componența rețelei fluviale sunt 3 085 râuri, care curg permanent și temporar; dintre ele 240 au o lungime ce nu depășește 10 km și doar 8 râuri – Nistru, Prut, Răut, Ichel, Bâc, Botna, Ialpuș și Cogâlnic – au mai mult de 100 km. În afară de două râuri de tranzit – Nistru și Prut, care vin din Munții Carpați, toate râurile Moldovei se alimentează cu apă din bazinul lor hidrografic (din locul de izvorâre, din scurgerea de suprafață a precipitațiilor în bazinul hidrografic). Această rețea de bazine acvatice asigură regularizarea și evacuarea scurgerii de suprafață, alimentarea cu apă potabilă și tehnică, utilizarea pentru irigație, navigație și în alte scopuri. Cea mai importantă sursă de alimentare cu apă o reprezintă apele de suprafață, în special, din fluviul Nistru și Prut, precum și sursele de ape subterane captate din sondele arteziene, fântânile de mină și izvoare.

Nivelul apelor în fluviul Nistru este într-o continuă descreștere. Aceasta evoluție negativă s-a răsfrânt nu doar asupra scăderii bruște a resurselor piscicole și dispariției speciilor de pește, dar și asupra transportului naval, care actualmente este în proces degradant, spre exemplu, în anul 1984 cantitatea de mărfuri transportate pe căile navigabile ale râului Nistru era de 4 111 mii tone, în anul 2017 cantitatea fiind de 142 mii tone (prin intermediul Portului Giurgiulești).

Problema resurselor reduse de apă este însoțită și de problema calității acestora. Astăzi, există urme de contaminare nu doar a apelor de suprafață, ci și a corpurilor de apă subterană. Deversările de substanțe chimice și toxice, suprapomparea straturilor acvifere, lucrarea terenurilor agricole cu utilizarea substanțelor agrochimice și contaminarea corpurilor de apă cu substanțe care provoacă eutrofizarea acestora generează în mod direct degradarea calității apei.

Principalii indicatori specifici de poluare sunt conținutul de amoniu, azotiți, azotați, consumul chimic și biologic de oxigen, materiile în suspensie. Concentrația poluanților în apele de suprafață variază în funcție de anotimp, cea mai înaltă fiind atestată în perioada caldă a anului. Calitatea apei râurilor mici se caracterizează printr-un grad înalt de poluare cu ioni de amoniu, nitriți, compuși ai cuprului, produse petroliere, fenol, substanțe tensioactive, substanțe ce degradează biochimic (CBO5), precum și printr-un nivel redus al conținutului de oxigen dizolvat în apă. Unele râuri, îndeosebi cele din partea de sud a țării, traversează mase de rocă cu un nivel înalt de săruri, ceea ce nu permite utilizarea directă a apei nici măcar pentru irigare.

Nerespectarea măsurilor de protecție a resurselor de apă face această resursă vulnerabilă, punând în pericol viața și sănătatea umană, precum și existența speciilor din flora și fauna țării. Statul este responsabil pentru asigurarea calității și cantității necesare de apă populației, acesta trebuie să-și asume obligația de a reduce degradarea mediului acvatic, astfel încât să mențină și să îmbunătățească capacitățile sale de producție și de întreținere a vieții.

2.2.2. CADRUL NORMATIV APLICABIL RESURSELOR DE APĂ

Pe măsură ce resursele de apă devin insuficiente față de cerere, pe măsură ce eternitățile sporesc și cunoașterea riscurilor pierderii resurselor de apă se îmbunătățește, nevoia creării și legiferării unui mecanism de protecție și control al deteriorării calității apei crește.

La nivel european, preocupările pentru protecția resurselor de apă au debutat în anii 1970 culminând cu adoptarea Directivei 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei (JO L 327, 22.12.2000), care a abordat protejarea resurselor de apă și asigurarea calității ecologice a acestora într-o manieră integrată, bazată pe concepția eco-sistemică: protejarea ecosistemelor acvatice în mod egal în ceea ce privește calitatea și cantitatea de apă, precum și rolul lor ca habitate naturale.

La nivel național, consolidarea și dezvoltarea legislației protecției mediului a fost determinată puternic de un ansamblu de factori externi condiționați de procesele obiective ale fenomenului globalizării și internaționalizării problemelor de mediu. În spiritul acestei idei, armonizarea legislației la reglementările internaționale și europene reprezintă un veritabil progres al procesului de dezvoltare a legislației naționale privind protecția

mediului. Dezvoltarea cadrului normativ privind protecția resurselor de apă, a început odată cu adoptarea Legii nr. 1515/1993. Astfel, art. 44 din Legea nr. 1515/1993 determină întinderea protecției sale asupra întregului mediu acvatic al Republicii Moldova: apele subterane cu biocenozele lor, apele de suprafață (cursurile de apă, lacurile naturale și de acumulare, zonele umede aferente acestora) împreună cu resursele lor naturale, cu biocenozele lor specifice și cu zonele sanitare și de protecție a apelor. Pe lângă Legea nr. 1515/1993, protecția apei în Republica Moldova este reglementată de o serie de acte normative, care stabilesc regulile de securitate și de folosire rațională a apelor, aici menționăm:

- ▶ **Legea nr. 440/1995** cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă - reglementează modul de creare a zonelor de protecție a apelor și a fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, regimul de folosire și activitatea de ocrotire a lor.
- ▶ **Legea nr. 149/2006** privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura - reglementează modul și condițiile de creare și protecție a fondului piscicol, de reproducere, creștere și dobândire a hidrobionților, de ameliorare a obiectivelor acvatice piscicole și dezvoltare a pisciculturii, stabilește principiile activității autorităților publice abilitate cu gestionarea resurselor biologice acvatice.
- ▶ **Legea nr. 303/2013** privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare - reglementează: a) activitatea de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare; b) exploatarea, întreținerea, extinderea și funcționarea sistemelor publice de alimentare cu apă și de canalizare; c) determinarea și aprobarea tarifelor reglementate la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare; d) securitatea și fiabilitatea în alimentarea cu apă a consumatorilor; e) protecția drepturilor consumatorilor serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare; f) accesul nediscriminatoriu garantat pentru toate persoanele fizice și juridice la serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în condiții contractuale și în conformitate cu actele normative. Prezenta lege stabilește competențele autorităților publice centrale și locale în domeniul serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, autorității de reglementare, precum și drepturile și obligațiile consumatorilor și ale operatorilor care furnizează/prestează serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în localități, alte prevederi ce țin de furnizare/prestare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.
- ▶ **Legea nr. 192/2019** privind calitatea apei potabile - stabilește cadrul legal privind calitatea apei potabile, precum și măsurile din partea autorităților responsabile pentru asigurarea conformității calității apei potabile.
- ▶ **Legea apelor nr. 272 /2011** - reglementează gestionarea și protecția apelor de suprafață și a celor subterane, inclusiv măsurile de prevenire și de combatere a inundațiilor, a eroziunii și măsurile de contracarare a secetei și a deșertificării, activitățile care au impact asupra apelor de suprafață și a celor subterane, inclusiv captarea și folosința apei, deversarea apelor uzate și a poluanților și alte activități care ar putea dăuna calității apelor.

Aprobarea Legii nr. 272/2011 a generat elaborarea unui șir de acte normative în domeniul protecției și gestionării resurselor de apă, cum ar fi:

- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 433/2012** pentru aprobarea Regulamentului privind digurile de protecție contra inundațiilor;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 775/2013** cu privire la hotarele districtelor bazinelor și sub bazinelor hidrografice și hărțile speciale în care sunt determinate;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 802/2013** pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de deversare a apelor uzate în corpurile de apă;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 835/2013** privind aprobarea Regulamentului privind evidența și raportarea apei folosite;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 836/2013** pentru aprobarea Regulamentului privind prevenirea poluării apelor din activități agricole;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 867/2013** pentru aprobarea Regulamentului-tip privind modul de constituire și de funcționare a Comitetului districtului bazinului hidrografic;

- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 881/2013** pentru aprobarea Metodologiei privind identificarea, delimitarea și clasificarea corpurilor de apă;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 887/2013** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la gestionarea riscurilor de inundații;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 890/2013** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la cerințele de calitate a mediului pentru apele de suprafață;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 894/2013** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea ghișeului unic în domeniul autorizării de mediu a folosinței speciale a apei;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 931/2013** privind aprobarea Regulamentului cu privire la cerințele de calitate a apelor subterane;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 932/2013** pentru aprobarea Regulamentului cu privire la monitorizarea și evidența sistematică a stării apelor de suprafață și a apelor subterane;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 949/2013** pentru aprobarea Regulamentului privind zonele de protecție sanitară a prizelor de apă;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 950/2013** pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 977/2016** cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 506/2019** cu privire la aprobarea Procedurii-cadru privind organizarea, derularea și atribuirea contractelor de delegare a gestiunii serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare.

2.2.3 RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI PRIVIND PROTECȚIA RESURSELOR DE APĂ

Răspunderea contravențională

Încălcarea prevederilor legale privind protecția resurselor de apă atrage după sine răspunderea contravențională, civilă sau penală. Răspunderea contravențională în dreptul mediului intervine când faptele de degradare a mediului prezintă un pericol social relativ redus, fiind incluse în categoria contravențiilor prin CCv. al RM nr. 2018/2008. Contravențiile din domeniul protecției resurselor de apă se regăsesc în Tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4 **Contravenții în domeniul protecției resurselor de apă**

Articolul	Descrierea
Articolul 109. Încălcarea regimului de protecție a apelor	<p>(1) Încălcarea regimului de protecție a apelor având drept urmare poluarea acestora, eroziunea solurilor și alte fenomene dăunătoare <i>se sancționează cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 10 la 40 de ore, cu amendă de la 600 la 800 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p> <p>(2) Darea în exploatare a întreprinderilor, a imobilelor comunale și de altă natură fără construcțiile și instalațiile care să prevină impurificarea și infectarea apelor sau influența lor dăunătoare.</p> <p><i>se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 40 de ore, cu amendă de la 42 la 90 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 240 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p>

Articolul	Descrierea
	<p>(3) Spălarea vehiculelor, utilajelor și ambalajelor în apele naturale, în preajma lor și în alte locuri neautorizate <i>se sancționează cu amendă de la 12 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(3¹) Acceptarea directă sau indirectă, prin acțiuni sau inacțiuni implicite, sau beneficierea de servicii de spălare a vehiculelor, utilajelor și ambalajelor în apele naturale, în preajma lor și în alte locuri neautorizate <i>se sancționează cu amendă de la 20 la 50 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 100 la 200 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(4) Nerespectarea dimensiunilor și regimului de protecție a zonelor de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă și a fâșiilor riverane de protecție a apelor <i>se sancționează cu amendă de la 6 la 18 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p> <p>(5) Nerespectarea limitelor și regimului de protecție a perdelelor forestiere de protecție a apelor <i>se sancționează cu amendă de la 6 la 18 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p> <p>(6) Neîndeplinirea de către căpitan sau de către alți membri ai personalului de comandă al unei nave a obligațiilor prevăzute de legislație privind înregistrarea în actele de bord a operațiunilor cu substanțe nocive pentru oameni și pentru resursele vii ale mării ori cu amestecuri ce conțin astfel de substanțe peste normele stabilite, introducerea în actele de bord a unor mențiuni false referitor la astfel de operațiuni sau refuzul nelegitim de a prezenta actele persoanelor cu funcție de răspundere <i>se sancționează cu amendă de la 30 la 42 de u.c. sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore.</i></p>
Articolul 110. Încălcarea regulilor de folosire a apei	<p>(1) Captarea și folosirea apei cu încălcarea limitelor stabilite, folosirea apei potabile în scopuri tehnice <i>se sancționează cu amendă de la 12 la 24 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 20 la 40 de ore, cu amendă de la 120 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(2) Folosirea obiectivelor acvatice fără autorizația de folosință specială <i>se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 240 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(3) Împiedicarea ilegală a altor utilizatori de apă să amplaseze și/sau să utilizeze o priză de apă și instalațiile mobile în condițiile Legii apelor nr. 272/2011 <i>se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 500 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p>

Articolul	Descrierea
	<p>(4) Deținerea lacului de acumulare sau a iazului fără a dispune de un regulament propriu de exploatare a barajelor, iazurilor și a lacurilor de acumulare <i>se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 500 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(5) Evacuarea de către deținătorul lacului de acumulare sau al iazului a apei în scop tehnologic piscicol, cu excepția cazurilor de depistare și eradicare a bolilor la pești, <i>se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 500 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p>
<p>Articolul 111. Nerespectarea regulilor și instrucțiunilor privind exploatarea construcțiilor, instalațiilor și aparatelor de măsurat hidrotehnice de gospodărire și de protecție a apelor</p>	<p>Nerespectarea regulilor și instrucțiunilor privind exploatarea construcțiilor, instalațiilor și aparatelor de măsurat hidrotehnice, de gospodărire și de protecție a apelor, <i>se sancționează cu amendă de la 6 la 12 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p>
<p>Articolul 112. Deteriorarea construcțiilor și instalațiilor hidrotehnice, de gospodărire și de protecție a apelor</p>	<p>Deteriorarea construcțiilor și instalațiilor hidrotehnice, de gospodărire și de protecție a apelor, inclusiv a rețelelor și instalațiilor sistemelor de alimentare cu apă potabilă, <i>se sancționează cu amendă de la 12 la 18 u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p>
<p>Articolul 113. Încălcarea regulilor de desfășurare a activității economice în zonele de protecție a apelor</p>	<p>(1) Aplicarea neautorizată a pesticidelor și îngrășămintelor pe fâșii cu o lățime de 300 de metri de la muchia taluzului riveran al albiei <i>se sancționează cu amendă de la 18 la 24 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(2) Construcția și amplasarea, în zona de protecție a apelor, a depozitelor de îngrășăminte și pesticide, a obiectivelor pentru prepararea soluțiilor chimice, a depozitelor de produse petroliere, a stațiilor de alimentare cu combustibil, a colectoarelor de ape reziduale de la fermele și complexe zootehnice, a punctelor de deservire tehnică și de spălare a tehnicii și vehiculelor, repartizarea de terenuri, într-o astfel de zonă, pentru depozitarea deșeurilor de orice proveniență, construcția neautorizată de instalații de canalizare, de colectoare și de instalații de epurare a apelor reziduale <i>se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</i></p> <p>(3) Desfășurarea neautorizată a lucrărilor de astupare a luncilor și brațelor uscate ale râurilor, a lucrărilor de regularizare a cursurilor râurilor, de extragere a substanțelor utile, a materialelor de construcție și de instalare a comunicațiilor în zona de protecție a apelor <i>se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i></p>

Articolul	Descrierea
	(4) Prelucrarea terenurilor, organizarea taberelor pentru animale și păsări, amenajarea campingurilor și a taberelor de corturi în limitele fâșiilor riverane de protecție a apelor <i>se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i>
	(5) Deversarea, în apele de suprafață, în canalele de irigare și de desecare, a apelor uzate neepurate, a celor poluate termic, a apelor contaminate cu germeni patogeni și cu paraziți, a produselor sau reziduurilor petroliere și a altor poluanți <i>se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i>
	(6) Desfășurarea activității economice de către întreprinderi cu impact asupra mediului fără dispozitive de ținere a evidenței cantitative și calitative a consumului și a evacuărilor de ape, precum și de prevenire a poluării apelor sau a efectelor lor distructive, <i>se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i>
	(7) Deversarea ilicită a substanțelor radioactive în apele de suprafață, de canalizare, canalele de irigare și de desecare <i>se sancționează cu amendă de la 150 la 300 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 900 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere și cu amendă de la 900 la 1500 de u.c. aplicată persoanei juridice.</i>

Conform datelor publice, pe parcursul anului 2018, IPM a documentat circa 446 de contravenții privind încălcarea regulilor de folosire a apelor, construcțiilor hidrotehnice, zonelor de protecție a apelor etc., în baza art. 109, 110, 111, 112, 113 ale CCv. al RM. Pe parcursul anului 2019 în vederea protecției resurselor acvatice au fost depistate circa 577 cauze de încălcare a regulilor de folosire a apelor, construcțiilor hidrotehnice, zonelor de protecție a apelor etc. conform art. 109, 110, 111, 112, 113 ale CCv. al RM. Pe parcursul anului 2020, IPM a constatat circa 517 contravenții legate de încălcarea regimului de protecție a apelor, încălcarea regulilor de folosire a apei etc., în conformitate cu prevederile art. 109, 110, 111, 112, 113 ale CCv. al RM.

Răspunderea penală

Potrivit legislației aplicabile raporturilor de protecție a resurselor de apă, legiuitorul a prevăzut nu doar survenirea răspunderii contravenționale, ci și a celei penale. Spre deosebire de contravenții, infracțiunile ecologice reprezintă acele fapte poluante cu un pericol social deosebit și săvârșite în astfel de împrejurări, încât, potrivit legii penale, să constituie infracțiuni²². Astfel, art. 229 din Codul penal nr. 985/2002 incriminează fapta de poluare a apei.

Tabelul nr. 5 Art. 229 CP al RM

Articolul	Descrierea
Art. 229. Poluarea apei	<i>Infectarea sau altă impurificare a apelor de suprafață ori subterane cu ape uzate sau cu alte deșeuri ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei, se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 u.c. sau cu închisoare de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 u.c. cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.</i>

²² Ernest Lupan, Dreptul mediului, vol. II, Editura Lumina Lex, București, 1996.

Reieșind din importanța și valoarea resursei de apă pentru om, constatăm că infracțiunea de poluare a resurselor de apă atentează la interesele ecologice ale întregii societăți, rezumându-se la încălcarea dreptului omului la un mediu sănătos.

2.2.4. ASPECTE PROBLEMATICE PRIVIND GESTIONAREA RESURSELOR DE APĂ

Poluarea apelor este un fenomen greu de controlat, invizibil uneori, care necesită o atenție sporită. Potrivit Legii nr. 272/2011, *poluarea apei* semnifică introducere directă sau indirectă, ca rezultat al activității umane, a unor substanțe sau a căldurii în aer, în apă ori sol, care poate prezenta riscuri pentru sănătatea umană sau pentru calitatea ecosistemelor acvatice ori a ecosistemelor terestre, ce depind în mod direct de ecosistemele acvatice, care duc la deteriorarea bunurilor materiale sau care dăunează ori afectează negativ serviciile și alte folosințe legale ale mediului. În procesul de gestionare a resurselor de apă au fost identificate un șir de probleme dintre care menționăm:

A. Desfășurarea activității de întreprinzător în lipsa Autorizației de mediu pentru folosința specială a apei

Folosința specială a apei se efectuează în baza autorizației de mediu pentru folosința specială a apei, eliberată în conformitate cu prevederile Legii nr. 272/2011. Autorizația de mediu pentru folosința specială a apei reprezintă un act permisiv care îi oferă titularului dreptul de a desfășura activitatea de folosință specială a apei în anumite condiții pe un termen determinat. Procedura de eliberare a autorizației de mediu pentru folosința specială a apei este reglementată în *Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea ghișeului unic în domeniul autorizării de mediu pentru folosința specială a apei, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 894/2013*. Autorizația de mediu pentru folosința specială a apei se eliberează de către Agenția de Mediu, la cererea depusă de către solicitant.

Importanța autorizației de mediu privind folosința specială a apei rezidă în faptul că aceasta stabilește un șir de condiții generale și speciale pe care trebuie să le respecte beneficiarul autorizației:

- ▶ **condiții generale:** folosința rațională a apei în scopul specificat; prevenirea poluării apei; instalarea echipamentelor de măsurare a volumului de apă folosită; furnizarea informației cu privire la volumul de apă folosit; respectarea normelor de deversare; asigurarea zonelor de protecție sanitară a sursei de apă; respectarea cerințelor igienice de calitate a apei.
- ▶ **condiții speciale privind:** modul în care va fi folosită apa; variațiile sezoniere sau temporale de folosință a apei; luarea măsurilor de reducere a efectelor poluării și întreprinderea unor alte măsuri de protecție a mediului; gestionarea eficientă și protecția apelor.

Mecanismul de autorizare a folosinței speciale a apei permite organelor de control de a verifica activitatea beneficiarilor din perspectiva respectării condițiilor prestabilite de către aceștia. În situația în care, titularul autorizației de mediu pentru folosința specială a apei nu respectă condițiile de autorizare, AM sau IPM notifică titularul despre neregulile constatate, modul de remediere a tuturor deficiențelor identificate, termenul în care titularul trebuie să remedieze aceste deficiențe și, după caz, inițiază procedura de suspendare sau retragere a autorizației, care va avea drept efect întreruperea genului de activitate autorizat.

În pofida reglementărilor legale, în Republica Moldova, persistă problema desfășurării activității economice în lipsa autorizațiilor de mediu pentru folosirea specială a apelor, care obligă operatorii să întreprindă măsuri pentru protecția apelor împotriva poluării. Astfel, potrivit datelor IPM, pentru perioada anilor 2002-2016, contrar prevederilor art. 23 din Legea nr. 272 /2011, nu dețin Autorizație specială de folosire a apei 27 operatori (or. Cahul, Cantemir, Anenii Noi, Cimișlia, Dondușeni, Florești, Șoldănești, Taraclia, Ungheni, Bălți), document obligatoriu la captarea apei din sursele de apă de suprafață și din cele subterane pentru aprovizionarea cu apă destinată consumului uman și deversarea apelor uzate.

În lipsa autorizațiilor funcționează și majoritatea agenților economici.

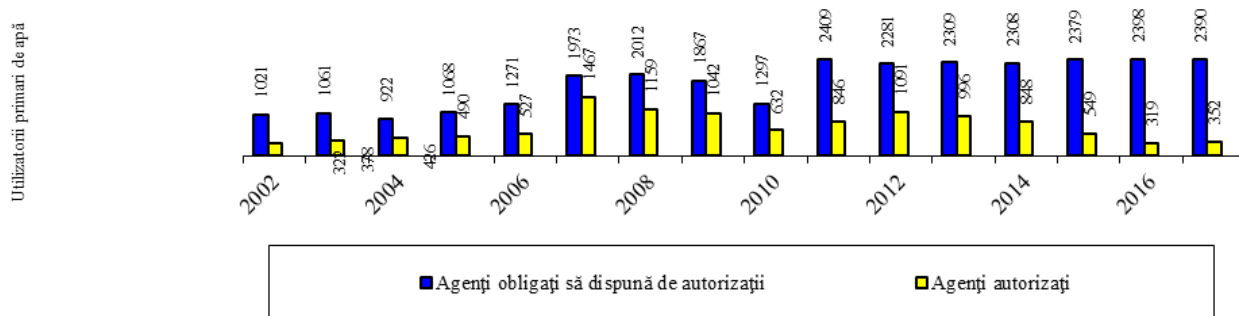

Figura 4. Date privind deținători de autorizație specială de folosire a apei (2002-2016)

Potrivit datelor prezentate de IPM, în anul 2017 trebuiau să dispună de Autorizație specială de folosire a apei 2390 de agenți, în realitate, dispun de aceasta doar 352 agenți economici (vezi figura 4). Lipsa autorizației de mediu pentru folosința specială a apei constituie nu doar o încălcare a prevederilor legale consfințite în Legea nr. 272/2011, dar și o neglijare a folosirii raționale a resurselor restrânse de apă din Republica Moldova.

Studiu de caz nr. 2. Stațiile de epurare Nîrnova și Ciorescu

Problema folosinței speciale a apei în lipsa unor autorizații de mediu pentru folosința specială a apei s-a menținut și în perioada anilor 2018-2020. Astfel, în urma controalelor efectuate de către IPM, s-a depistat că, contrar prevederilor art. 22 și 25 din Legea nr. 272/2011, *în lipsa Autorizației de mediu* pentru folosința specială a apei, activează Stația de Epurare din Nisporeni. IPM Nisporeni a constatat că apele insuficient epurate se scurg gravitațional în 2 iazuri biologice, apoi se deversează pe terenul din apropierea râului Nîrnova. Specialistul Laboratorului de Referință al AM a depistat depășiri ale valorilor limită admisibile, specificate în Anexa nr. 1 a Hotărârii Guvernului nr. 950/2013, în baza actului IPM a constatat încălcarea art. 111 din CCv. al RM și a stabilit o amendă în acest sens.

O situație similară a fost constatată la Stația de Epurare din localitatea Ciorescu. Astfel, factorii de decizie ai Stației de Epurare, la 17 octombrie 2019, contrar prevederilor legale și *în lipsa Autorizației de mediu* pentru folosința specială a apei, au admis încălcarea procesului tehnologic de epurare, soldat cu impurificarea apei de suprafață cu deșeuri ale întreprinderii comunale, or, potrivit Raportului de încercări al probelor de apă, scurgerile de apă uzată de la Stația de Epurare Ciorescu a înrăutățit calitatea apei râului Ichel prin majorarea concentrației de poluanți în aval de Stația de Epurare față de amonte, după cum urmează: CCO – de 1,42 ori, CBO5 – de 5,4 ori, MS – 1,67 ori, N-NH₄⁺ (azot amoniacal) – de 1,42 ori, Ptotal – 1,42 ori, detergenți – de 1,3 ori, iar prejudiciul cauzat mediului în rezultatul încălcării legislației constituie 551 063,01 lei.

Studiu de caz nr. 3. Deversarea apelor uzate în or. Cricova

Un alt caz de folosință specială a apei în lipsa Autorizației de mediu pentru folosința specială a apei a fost constatat de către organele de control în anul 2019 în orașul Cricova, unde Stația de Epurare, contrar prevederilor art. 1, art. 14 lit. a), d) și f) ale Legii nr. 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare, care îi obligă să monitorizeze strict calitatea apei uzate recepționate prin intermediul sistemelor publice de canalizare, în conformitate cu normele igienico-sanitare în vigoare și cu concentrațiile maximal admisibile ale substanțelor poluante în apele uzate la deversarea lor în rețeaua publică de canalizare, în stația de epurare sau în emisar, art. 45 din *Legea nr. 1515/1993* potrivit căruia în scopul protecției resurselor acvatice este interzisă deversarea în apele de suprafață, în canalele de irigare și de desecare a apelor uzate neepurate, pct. 25 din *Regulamentul privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și sau în emisari pentru localitățile urbane și rurale*, aprobat prin HG 950/2013, potrivit căruia apele uzate care se evacuează în emisari nu trebuie să conțină concentrații de substanțe poluante cu grad ridicat de toxicitate mai mari decât cele prevăzute în anexa nr. 2 la Regulamentul menționat supra, precum și acele substanțe a căror interdicție a fost stabilită prin studii de specialitate; concentrații de materii în suspensie peste limita admisă, care ar putea produce depuneri în albiile minore ale cursurilor de apă sau în cuvele lacurilor; substanțe care pot conduce la creșterea turbidității, formarea spumei sau

la schimbarea proprietăților organoleptice ale apei receptorilor față de starea naturală a acestora, *în lipsa Autorizației de mediu* pentru folosința specială a apei, a admis încălcarea procesului tehnologic de epurare, soldat cu impurificarea apei de suprafață cu deșeuri ale întreprinderii comunale, or, potrivit Raportului de încercări al probelor de apă, scurgerile de apă uzată de la stația de epurare a înrăutățit calitatea apei râului Ichel, prin majorarea concentrației de poluanți în aval de stația de epurare față de amonte, după cum urmează: CCO – de 7,18 ori, CBO5 - de 10,56 ori, MS – 11,38 ori, N-NH+4 (azot amoniacal) – de 45,1 ori, Ptotal – 5,27 ori, detergenți – de 5,43 ori, iar prejudiciul cauzat mediului în rezultatul încălcării legislației constituie peste 800 mii lei.

O situație nu mai puțin alarmantă a fost constatată și în urma controlului privind exploatarea lacurilor de acumulare și iazuri. Astfel, în vederea realizării Planului de acțiuni pentru anii 2018–2019 privind implementarea Hotărârii de Guvern nr. 977/2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-tip de exploatare a lacurilor de acumulare/iazurilor, subdiviziunile IPM au inspectat 504 lacuri de acumulare/iazuri, dintre care modul de folosință fiind: generală – 260; piscicultură – 191; irigare – 53, dintre acestea Autorizații de folosință specială a apei au fost obținute doar pentru 51 bazine acvatice.

B. Nerespectarea procedurii de epurare și deversare a apelor uzate în localitățile urbane și rurale

Deversarea apelor uzate este o activitate supusă autorizării. Dat fiind faptul că activitatea de deversare a apelor uzate este una cu un risc sporit de poluare a resurselor de apă, autorizația de mediu pentru folosința specială a apei care implică deversarea apei uzate este una complexă și detaliată cuprinzând un număr suplimentar de condiții prevăzute la art. 42 al Legii nr. 272/2011. Autorizația de mediu pentru folosința specială a apei care implică deversarea apei uzate poate preciza termenul-limită de reducere progresivă a cantității și/sau a concentrației de poluanți care poate fi deversată. Totodată, la eliberarea autorizației de mediu pentru folosința specială a apei care implică deversarea apelor uzate, AM trebuie să se asigure că încărcările și concentrațiile de poluanți din apele uzate, precum și încărcarea căldurii reziduale sunt la nivelul care poate fi atins prin aplicarea celei mai bune tehnici disponibile (CBD). În vederea prevenirii poluării apei și îmbunătățirii calității acesteia, condițiile de deversare a apei uzate prevăzute în autorizația de mediu pentru folosința specială a apei se revizuiesc la fiecare 3 ani.

Cerințele pentru exploatarea sistemelor de colectare a apelor uzate în localitățile urbane și pentru exploatarea stațiilor de epurare se stabilesc prin *Regulamentul privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 950/2013²³. Evacuarea apelor uzate în rețelele de canalizare sau în stațiile de epurare se face în baza acceptului de evacuare dat în scris de operatorul de servicii publice care administrează și exploatează rețeaua de canalizare și stația de epurare, precum și a contractului de bransare/racordare și utilizare a serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare, încheiat cu acesta. Condițiile de evacuare în rețeaua de canalizare a apelor uzate, provenind de la o platformă industrială, se stabilesc de către operatorul care administrează și exploatează rețeaua de canalizare și stația de epurare, ținând seama de încărcări și de debitele pentru care a fost proiectată stația de epurare aflată în gestiunea operatorului și în conformitate cu prevederile Regulamentului sus-menționat.

În vederea reglementării condițiilor de deversare, de introducere a substanțelor specifice într-un corp de apă de suprafață, într-un corp de apă subterană sau în terenurile fondului de apă a fost elaborat *Regulamentul privind condițiile de deversare a apelor uzate în corpurile de apă*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 802/2013²⁴.

Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 950/2013, apele uzate provenite de la unitățile medicale și veterinare, curative sau profilactice, de la laboratoarele și instituțiile de cercetare medicală și veterinară, întreprinderile de

²³ Hotărârea Guvernului nr. 950 din 25.11.2013 pentru aprobarea Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale, Publicat: 06.12.2013, Monitorul Oficial, nr. 284-289.

²⁴ Hotărârea nr. 802 din 09.10.2013 pentru aprobarea Regulamentului privind condițiile de deversare a apelor uzate în corpurile de apă. Publicat: 01.11.2013, Monitorul Oficial, nr. 243-247.

ecarisaj, precum și de la orice fel de întreprinderi și instituții care prin specificul activității lor pot produce contaminarea cu agenți patogeni, microorganisme, viruși, ouă de helminți – se descarcă în rețelele de canalizare ale localităților și în stațiile de epurare numai în condițiile în care au fost luate toate măsurile de dezinfectare, conform prevederilor actelor normative în vigoare.

Deversarea apelor uzate epurate în rețeaua de canale de desecare, de irigații ori pe terenuri agricole se face numai în condițiile realizării unei epurări corespunzătoare și cu avizul administratorului/deținătorului acestora în baza autorizației, astfel:

- ▶ când apa din canale se folosește la irigarea culturilor agricole, limitele indicatorilor de calitate se corelează și cu standardul privind calitatea apei pentru irigarea culturilor agricole;
- ▶ când apa uzată se deversează într-un canal de desecare ce evacuează apele într-un emisar, limitele indicatorilor de calitate vor fi în corespunzătorii prevederilor legale.

Pentru localitățile care au în curs de realizare stații de epurare sau extinderi ale acestora, prevăzute prin programe de etapizare, autoritatea competentă stabilește alte condiții de evacuare pe perioada de derulare a programului, până la îndeplinirea obiectivelor acestuia, ținându-se seama de prevederile prezentului Regulament. În cazul în care localitățile nu dispun de stație de epurare, condițiile de evacuare a apelor uzate în rețelele de canalizare ale localităților se stabilesc de către operatorii care administrează și exploatează sistemul de rețele de canalizare, în baza prevederilor consacrate în *Regulamentul privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale* și în funcție de punctul final de descărcare.

Problema poluării apelor în urma deversărilor apelor uzate este cu atât mai stringentă, cu cât situația stațiilor de epurare în Republica Moldova este una alarmantă. Conform datelor raportate de către IPM în anul 2017 din numărul total al acestora de 166 unități, doar 126 dispun de documentație de proiect și doar pentru 17 stații au fost stabilite normativele deversărilor limitat admisibile. Din cele existente, stațiile de epurare a apelor uzate, atât din localitățile urbane, cât și rurale sunt uzate și parțial distruse.

Alarmant este faptul că, doar 5 dintre stațiile de epurare funcționale (Cantemir – 2, Florești – 1, Ocnitza – 1, Orhei - 1) epurează apele uzate până la parametrii normativi, 142 stații – efectuează epurare insuficientă, iar 19 stații – epurare parțială, fapt, ce generează deversarea în apele afluenților și direct în fluviile Nistru și Prut a apelor menajere orășenești și deșeurilor lichide rezultate din activitatea agenților economici cu concentrații majorate de poluanți.

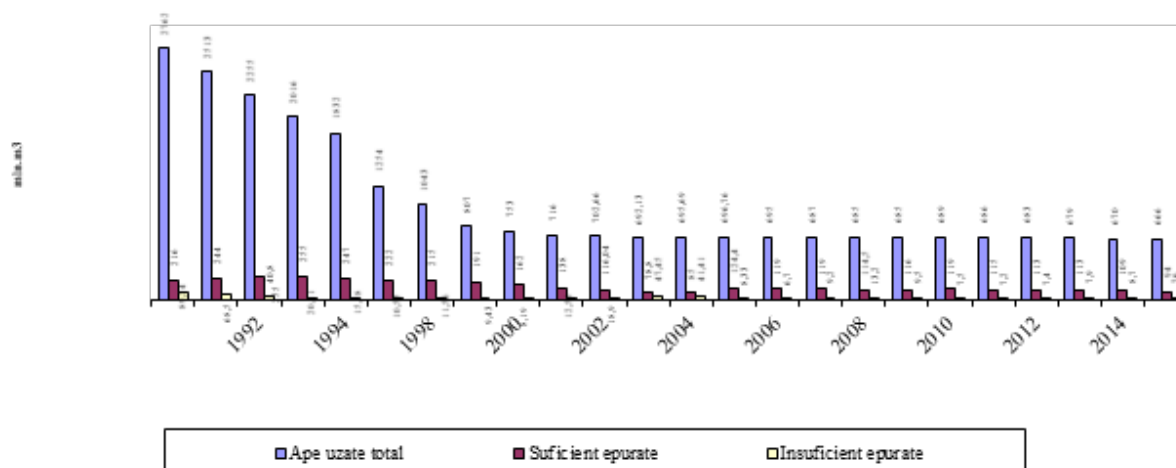

Figura 5. Volumul apelor uzate evacuate în bazinele de suprafață în perioada 2002-2014, în mil. m³

Din datele reflectate în diagramă, observăm că volumul apelor uzate, evacuate în bazinele de suprafață, în perioada anilor 2002-2014 a scăzut de la 696 mil. m³ până la 666 mil. m³, din cauza funcționării insuficiente a stațiilor de epurare a apelor uzate cantitatea poluanților deversați în surse organizate, precum și concentrația maximal admisibilă permisă de normativele în vigoare, se menține peste limita admisă de autoritatea de mediu.

Volumul apelor uzate, epurate insuficient, deversate în obiective acvatice s-a majorat în această perioadă de la 18,9 mil. m³ până la 26,0 mil. m³, iar volumul apelor fără epurare s-a mărit de la 0,5 mil. m³ până la 2,0 mil. m³.

Un rol crucial în asigurarea unei bune funcționări a stațiilor de epurare îl au administrațiile publice locale, care, conform art. 8, alin. (1), lit. b) al Legii nr. 303/2013, au obligația de a înființa, organiza, coordona, monitoriza și controla funcționarea serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare, în condițiile legii. Din păcate, lipsa personalului de specialitate și a resurselor financiare se răsfrânge și asupra stării stațiilor de epurare existente în localitate.

Pe de altă parte, operatorilor, indiferent de modalitatea de gestiune adoptată sau de statutul juridic, de forma de organizare, de natura capitalului, de tipul de proprietate ori de țara de origine, de asemenea le revin un set de atribuții prevăzute la art. 14 al Legii nr. 303/2013, respectarea cărora asigură protecția mediului.

Neîndeplinirea sau îndeplinirea nesatisfăcătoare a atribuțiilor enumerate mai sus poate genera consecințe grave pentru mediu, inclusiv pentru biodiversitate și sănătate umană. Un exemplu în acest sens este studiul de caz „Apă Canal Chișinău” S.A. și Î.M. „Zernoff S.R.L.”.

Studiu de caz nr. 4. „Apă-Canal Chișinău” S.A. și „Î.M. Zernoff”

Prin sentința emisă de către Judecătoria Chișinău (Sediul Buiucani) din 6 martie 2020, ex-directorul „Apă Canal Chișinău” S.A. a fost condamnat pentru comiterea infracțiunii prevăzute de art. 229 CP al RM. În fapt, în perioada anilor 2013-2016, o persoană publică investită cu atribuții de conducere în cadrul „Apă-Canal Chișinău” S.A., având conform fișei postului obligația să asigure optimizarea și implementarea proceselor de lucru în domeniul contractării, evidenței și facturării serviciilor prestate, precum și să presteze în numele statului servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public, a primit adresarea Î.M. „Zernoff” S.R.L. prin care întreprinderea solicita reîncheierea contractului de preepurare a apelor uzate, în legătură cu modernizarea procesului tehnologic, fără a cere modificarea clauzelor contractului în vigoare la acel moment. Ținem să menționăm că acest fapt contravine prevederilor art. 47 lit. b) din Legea nr. 1515/1993, conform căreia agenții economici care evacuează ape uzate sunt obligați să asigure preepurarea apelor reziduale la nivelul standardelor stabilite înainte de deversarea lor în rețeaua de canalizare a localităților.

Totodată, potrivit pct. 4.2.11 și 6.3.1 ale *Regulamentului de organizare și funcționare a serviciilor publice de alimentare cu apă și de canalizare din mun. Chișinău*, aprobat prin decizia Consiliului Municipal Chișinău nr. 5/4 din 25.03.2008, evacuarea apelor uzate în rețeaua de canalizare și încheierea contractului respectiv este permisă numai dacă prin aceasta nu sunt degradate construcțiile și instalațiile rețelei de canalizare ale stației de epurare și nu sunt perturbate procesele de epurare din stație, cu asigurarea respectării condițiilor de calitate stabilite pentru evacuarea apelor uzate epurate în emisar. Mai mult ca atât, încheierea unui asemenea contract este posibilă doar dacă stația de epurare dispune de rezerve necesare pentru a efectua epurarea apelor uzate, ținând cont de indicatorii respectivi, și nu se aduc prejudicii funcționării normale a rețelelor și instalațiilor de epurare, precum și cu asigurarea respectării condițiilor de calitate stabilite pentru evacuarea apelor uzate epurate în emisar. Neglijând condițiile impuse prin lege și cunoscând cu certitudine că Stația de Epurare a mun. Chișinău este într-o stare tehnică deplorabilă, având capacitatea de prelucrare a apelor uzate de 2 ori mai mică decât cea proiectată și, prind urmare, nu poate să prelucreze cantitativ și calitativ volumele de deșeuri de producție (borhot), transportate de Î.M. „Zernoff” S.R.L., persoana publică cu funcții de conducere în cadrul „Apă-Canal Chișinău” S.A. a încheiat contractul de preepurare a apelor uzate. În pofida faptului că parametrii cantitativi și calitativi ai borhotului livrat erau în permanentă creștere, condițiile contractului au fost modificate, fiind micșorat coeficientul de plată la tarif, ceea ce a generat un prejudiciu de 92 mln. lei „Apă-Canal Chișinău” S.A. și nu în ultimul rând un prejudiciu impunător mediului înconjurător.

Potrivit Raportului de constatare tehnico-științific nr. 342 din 02.12.2016, întocmit de specialiștii Institutului de Ecologie și Geografie al Academiei de Științe a Moldovei, în perioada anilor 2012-2016 permanent au avut loc deversări de ape uzate ale Î.M. „Zernoff” SRL în Stația de Epurare a mun. Chișinău cu depășiri ale concentrațiilor maxim admisibile. În rezultatul acestor acțiuni, în apa deversată din Stația de Epurare a mun. Chișinău în râul Bîc s-au depistat depășiri ale CMA de 3,1 ori pentru CCO-Cr, de 7,0 ori pentru CB05 și de 12,3 ori pentru NH4+, fapt, care au avut drept consecință impurificarea apelor de suprafață și cauzarea

de daune în proporții considerabile regnului animal, vegetal și resurselor piscicole ale râului Bîc, afluentul drept al fluviului Nistru. De menționat, că potrivit concluziilor specialiștilor Institutului de Ecologie și Geografie, apa uzată, rezultată din producerea alcoolului etilic din cerealiere, nu poate fi introdusă în ciclul stației municipale de epurare a apelor uzate fără preepurare, deoarece are valori ale parametrilor chimici, conform rapoartelor de încercări și prescripțiilor înaintate Î.M. „Zernoff” SRL de către „Apă Canal Chișinău” S.A. în anii 2012-2016, ce depășesc, în marea majoritate de cazuri, concentrația maximă admisibilă la deversare în sistem. Ca rezultat, în râul Bîc au fost deversate ape insuficient epurate, care potrivit evaluării Centrului

În aceeași ordine de idei, ținem să menționăm că, în rezultatul efectuării controalelor în perioada anului 2020 cu privire la încălcarea cerințelor ecologice pentru recuperarea prejudiciilor cauzate resurselor de apă, IPM a calculat prejudiciul și a înaintat pretenții în sumă totală 4 269 255 lei, dintre care:

- ▶ Urmare a controlului la Î.M. „Apă-Canal Strășeni” privind verificarea funcționalității stației de pompare a apelor reziduale a orașului și modalitatea de colectare a acestora, s-a constatat că apele uzate sunt pompate în canalul din preajma stației, care ulterior se deversează direct în receptorul natural, albia râului Bîc, în volum de 868 m³/zi, pe o suprafață de cca 8 – 10 ha, colectorul Strășeni – Vatra fiind defect. Deversarea apelor uzate neepurate de la stație au un impact negativ asupra calității apelor râului Bîc, manifestat prin majorarea concentrațiilor de poluanți, fapt, pentru care a fost evaluat și calculat prejudiciul cauzat mediului înconjurător în sumă de 4 005 969 lei.
- ▶ Urmare a controlului la Stația de Epurare Biologică (SEB) Budești, gestionată de „Apă-Canal Chișinău” S.A., s-a constatat că deversarea apelor uzate neepurate de la stație, au un impact negativ asupra calității apelor r. Frumușica, manifestat prin majorarea concentrațiilor de poluanți, fapt pentru care a fost evaluat și calculat prejudiciul cauzat mediului înconjurător, în sumă de 137 780,04 lei.

Lipsa stațiilor de preepurare la agenții economici, generatori de deșeuri lichide, este o problemă stringentă în Republica Moldova. Deși prevederile art. 47 din Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător obligă agenții economici, indiferent de forma de proprietate, care folosesc resursele acvatice și care evacuează ape uzate să asigure preepurarea apelor reziduale la nivelul standardelor stabilite înainte de deversarea lor în rețeaua de canalizare a localităților, lipsa stațiilor de preepurare a apelor reziduale influențează semnificativ starea componentelor de mediu.

C. Nerespectarea zonei de protecție sanitară a sursei de apă

*Legea nr. 440/1995 cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă*²⁵ este actul normativ care reglementează modul de creare a zonelor de protecție a apelor și a fâșiilor riverane de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă, regimul de folosire și activitatea de ocrotire a lor. Sub incidența ei nimeresc toate persoanele juridice și fizice, inclusiv cele străine. Zonele de protecție a apelor sunt stabilite cu scopul:

- a. protejării corpurilor de apă împotriva efectelor dăunătoare pentru asigurarea curentă sau viitoare a aprovizionării publice cu apă;
- b. protejării apei destinate captării pentru alimentare cu apă potabilă;
- c. realimentării apelor subterane;
- d. prevenirii efectelor nocive cauzate de scurgerea apei de ploaie, de eroziune, de introducerea componentelor de sol, a îngrășămintelor, a pesticidelor și a erbicidelor în corpurile de apă.

În vederea asigurării unei protecții eficiente, în zonele de protecție a apelor, anumite activități sunt interzise sau sunt reglementate în anumite condiții conform legislației.

Atragem atenția că regimul de utilizare a terenurilor din zona de protecție a apelor cad sub incidența art. 13 din Legea nr. 440/1995. Potrivit art. 6 al Legii nr. 440/1995, de-a lungul malurilor râurilor și bazinelor de apă se

²⁵ Legea nr. 440 din 27.04.1995 cu privire la zonele și fâșiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă. Publicat: 03.08.1995 în Monitorul Oficial, nr. 43. Data intrării în vigoare: 03.08.1995.

stabilesc zone de protecție a apelor cu o lățime de cel puțin 500 metri de la muchia taluzului riveran al albiei pe maluri, dar nu mai departe de cumpăna apelor. Pentru pâraie (cu curent de apă permanent sau temporar) de-a lungul malurilor se stabilește zona de protecție a apelor cu o lățime de cel puțin 15 metri ambele maluri. Lățimea zonelor de protecție a apelor râurilor Nistru, Prut și Dunăre constituie cel puțin 1000 metri.

În vederea determinării regimului de proprietate al terenurilor din zona de protecție a apelor este necesar de examinat prevederile Legii nr. 29/2018. Astfel, potrivit art. 9 alin. (2), lit. b) din Legea nr. 29/2018: "corpuri de apă de suprafață, situate pe teritoriul a 2 sau mai multe raioane ori pe teritoriul unui singur raion și destinate protecției sistemului energetic, necesităților domeniului transporturilor și altor servicii de stat, terenurile corpurilor de apă de frontieră, terenurile fondului apelor proprietate publică a statului, inclusiv terenurile fâșiilor riverane de protecție a apelor și zonelor sanitare, digurile de apărare împotriva inundațiilor, sistemele de irigare și desecare și alte construcții hidrotehnice sunt proprietate publică a statului." Totodată, art. 5 al legii menționate mai sus prevede expres că: "Bunurile domeniului public formează obiectul exclusiv al proprietății publice a statului sau a unităților administrativ-teritoriale și sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile, circuitul civil al acestora fiind limitat în condițiile legii. Astfel, odată ce se constată că terenurile sunt amplasate în zona de protecție a râului, acestea nu pot fi trecute necondiționat din bunuri din domeniul public în bunuri de domeniul privat.

Contrar prevederilor legale, în Republica Moldova se atestă cazuri în care autoritățile administrației publice locale decid înstrăinarea loturilor de terenuri din domeniul public, amplasate în interiorul fâșiei de protecție a râurilor agenților economici. Un exemplu elocvent în acest sens vizează autoritatea publică locală din or. Vatra și alte instituții publice. Astfel, potrivit informațiilor Procuraturii în cadrul urmăririi penale pornite la 09.07.2018 în baza art. 328 alin. (3) lit. d), art. 335 alin. (11) CP al RM, s-a stabilit că reprezentanții Primăriei or. Vatra, reprezentanții unor prestatori privați de servicii cadastrale și geodezice și reprezentanții Serviciului Cadastral Teritorial Chișinău, în perioada anilor 2001-2016, au implementat de comun acord o schemă infracțională, soldată cu deposedarea statului de 25,5 ha teren proprietate publică, de uz comun, din fondul apelor, fâșie riverană de protecție a lacului Ghidighici, valoarea pierderilor legate de excluderea acestora din circuitul agricol constituind 15 203 105 lei.

2.2.9. STATISTICA ÎNCĂLCĂRILOR ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI APELOR ÎN PERIOADA ANILOR 2017-2021

În conformitate cu prevederile *Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului*, aprobat prin Hotărârea guvernului nr. 548/2018, IPM efectuează supravegherea și controlul de stat în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale. Tabelul nr. 1 reflectă rezultatele activității de supraveghere și control efectuate de către IPM în domeniul protecției resurselor de apă pentru perioada anilor 2017-2020, conform rapoartelor anuale publicate pe pagina sa web oficială <http://ipm.gov.md/ro/rapoarte-anoale>.

Tabelul nr. 6. Rezultatele activității de supraveghere și control al IPM

Activități privind supravegherea și controlul Inspectoratului pentru Protecția Mediului asupra resurselor acvatice				
Anul	2017	2018	2019	2020
Activitatea				
Numărul întreprinderilor și obiectelor care prezintă pericol pentru resursele acvatice și pot influența asupra calității lor	862	539	690	----
Numărul actelor de control	-----	751	719	323

Numărul de constatări ale încălcărilor cerințelor normativelor și legislației în vigoare	899	467	667	476
Amenzi	1 659 200 lei	779 000 lei	1 109 100 lei	1 274 250 lei
În rezultatul efectuării controalelor de încălcare a cerințelor ecologice pentru recuperarea prejudiciilor cauzate apelor, subdiviziunile IPM au calculat prejudicii în sumă de:	6 pretenții înaintate în sumă de 70 509 lei	47 927 lei	42 790 383, 65 lei	-----

Observăm că numărul actelor de control, întocmite de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului în perioada anilor 2018-2020, este în descreștere, astfel, dacă în perioada anului 2018 au fost înregistrate 751 acte de control, către anul 2020 acestea au scăzut până la 323 acte de control. Cu toate acestea, suma amenzilor rămâne una impunătoare, constituind pentru anul 2020 – 1 274 250 lei.

Potrivit datelor furnizate de către IPM încălcările cele mai frecvente în domeniul protecției resurselor de apă sunt:

- ▶ Desfășurarea activității de întreprinzător în lipsa Autorizației de mediu pentru folosința specială a apei, în conformitate cu prevederile art. 23 alin. (1) din Legea nr. 272/2011;
- ▶ Nerespectarea condițiilor privind folosirea rațională a apei specificată în Autorizația de mediu pentru folosința specială a apei, în corespundere cu prevederile art. 28 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 272/2011;
- ▶ Neefectuarea măsurilor de prevenire a poluării apei în conformitate cu prevederile art. 28 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 272/2011 apelor;
- ▶ Nerespectarea normelor de deversare a apelor uzate cu respectarea normelor stabilite și în conformitate cu prevederile art. 28 alin. (2) lit. e) din Legea nr. 272/2011;
- ▶ Nerespectarea zonei de protecție sanitară a sursei de apă în conformitate cu prevederile art. 28 alin. (2) lit. f) din Legea nr. 272/2011;
- ▶ Nu este asigurată preepurarea apelor la nivelul standardelor stabilite înainte de deversarea lor în rețeaua de canalizare în conformitate cu prevederile art. 47 lit. b) din Legea nr. 1515/1993;
- ▶ Desfășurarea activității în lipsa contractului de receptare/transportare a apelor uzate pentru epurarea în cazul lipsei propriului sistem în conformitate art. 25 alin. (2) lit. i) din Legea nr. 272/2011;
- ▶ Deversarea/depozitarea în apele de suprafață și în albiile acestora sau în zonele de protecție a apelor a deșeurilor de orice natură în conformitate cu prevederile art. 45 lit. b) din Legea nr. 1515/1993;
- ▶ Desfășurarea activității în lipsa instrucțiunilor (regulamentelor) la exploatarea construcțiilor, instalațiilor de gospodărire și de protecție a apelor în conformitate cu prevederile art. 32 lit. e) din Legea nr. 1515/1993 și Hotărârii Guvernului nr. 977 /2016.

2.3. INVESTIGAREA INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE DIN DOMENIUL GESTIONĂRII DEȘEURILOR REZULTATE DIN ACTIVITĂȚI DE CONSTRUCȚII ȘI DEMOLĂRI

2.3.1. DEȘEURILE DIN CONSTRUCȚII ȘI DEMOLĂRI: DEFINIȚII ȘI ASPECTE DE GESTIONARE

Politica Republicii Moldova în domeniul gestionării deșeurilor constă în dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare pentru a proteja în mod adecvat mediul înconjurător la nivel global, național și local de efectele asociate cu managementul deșeurilor generate de cetățeni, întreprinderi și instituții.

Toate categoriile de deșuri reglementate conform **Legii nr. 209/2016 privind deșeurile**²⁶ și clasificate conform Hotărârii de Guvern nr. 99/2018 pentru aprobarea Listei deșeurilor²⁷, sunt divizate în trei grupe: deșuri municipale, fluxuri de deșuri reglementate conform principiului responsabilității extinse a producătorului (REP) și fluxuri de deșuri specifice. Deșuri de construcții și demolări se încadrează în categoria de fluxuri de deșuri specifice.

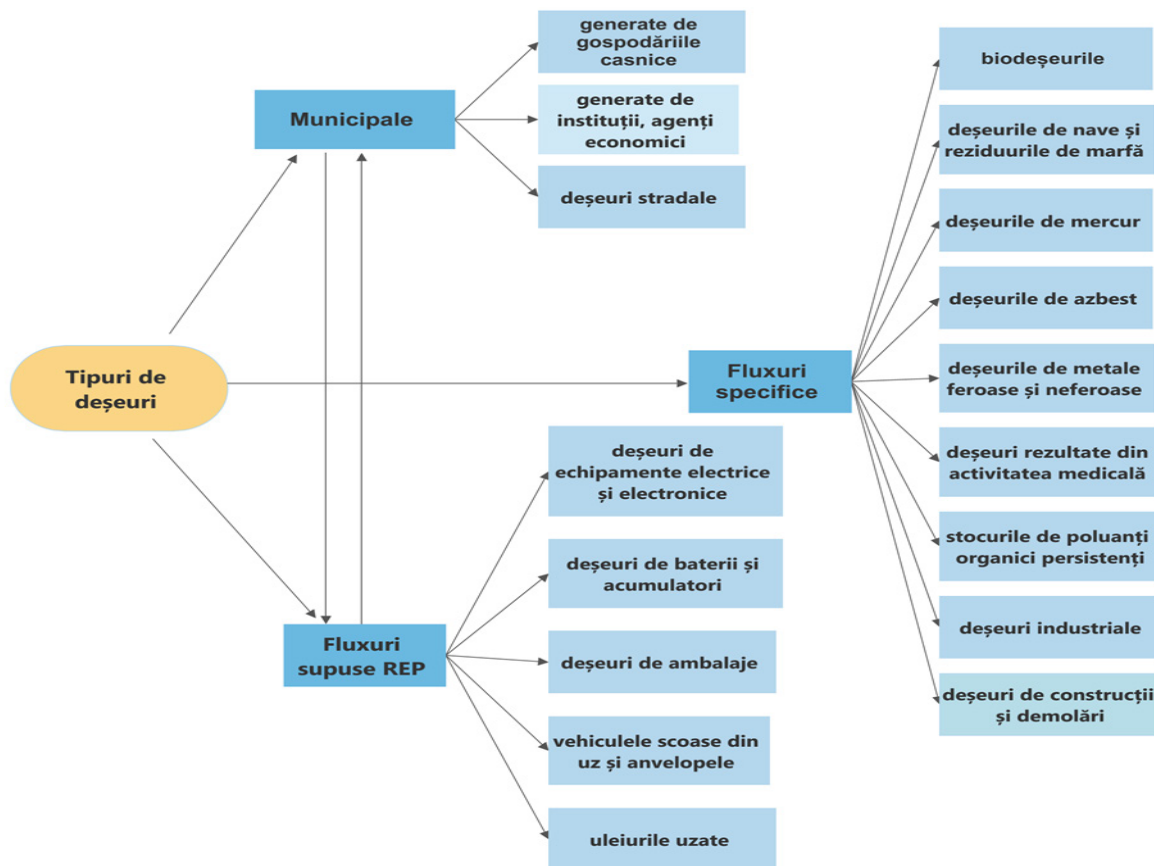

Figura 6. Tipurile de deșuri

Sursa: Legea nr. 209/2016 privind deșeurile

Deșeurile din construcții și demolări (în continuare DCD) cuprind atât deșeurile din construcții și demolări/desființări de la populație, colectate de cele mai multe ori de operatorii de salubritate, cât și deșeurile din construcții și demolări rezultate în urma activităților din domeniul construcțiilor, gestionate în multe cazuri de respectivii operatori economici.

²⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=118272&lang=ro
²⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102107&lang=ro

Potrivit Hotărârii de Guvern nr. 99/2018 pentru aprobarea Listei deșeurilor, se stabilesc 20 de categorii de deșeuri în funcție de sursa generării acestora, următoarele DCD sunt listate în tabelul nr. 7.

Tabelul nr. 7 **Clasificarea deșeurilor din construcții și demolări**

Coduri	Categorii, subcategorii și tipuri de deșeuri
17	DEȘEURI DIN CONSTRUCȚII ȘI DEMOLĂRI (inclusiv pământ excavat din amplasamente contaminate)
17 01	beton, cărămizi, țigle și materiale ceramice
17 01 01	beton
17 01 02	cărămizi
17 01 03	țigle și materiale ceramice
17 01 06*	amestecuri de beton, cărămizi, țigle sau materiale ceramice cu conținut de substanțe periculoase sau fracții separate din acestea
17 01 07	amestecuri de beton, cărămizi, țigle și produse ceramice, altele decât cele specificate la 17 01 06
17 02	lemn, sticlă și materiale plastice
17 02 01	lemn
17 02 02	sticlă
17 02 03	materiale plastice
17 02 04*	sticlă, materiale plastice și lemn cu conținut de sau contaminate cu substanțe periculoase
17 03	amestecuri bituminoase, gudron de huilă și produse gudronate
17 03 01*	asfalturi cu conținut de gudron de huilă
17 03 02	asfalturi, altele decât cele specificate la 17 03 01
17 03 03*	gudron de huilă și produse gudronate
17 04	metale (inclusiv aliajele lor)
17 04 01	cupru, bronz, alamă
17 04 02	aluminiu
17 04 03	plumb
17 04 04	zinc
17 04 05	fier și oțel
17 04 06	staniu
17 04 07	amestecuri metalice
17 04 09*	deșeuri metalice contaminate cu substanțe periculoase
17 04 10*	cabluri cu conținut de ulei, gudron și alte substanțe periculoase
17 04 11	cabluri, altele decât cele specificate la 17 04 10
17 05	pământ (inclusiv pământ excavat din amplasamente contaminate), pietriș și nămoluri de dragare
17 05 03*	pământ și pietre cu conținut de substanțe periculoase
17 05 04	pământ și pietre, altele decât cele specificate la 17 05 03
17 05 05*	nămoluri de la dragare cu conținut de substanțe periculoase
17 05 06	nămoluri de la dragare, altele decât cele specificate la 17 05 05
17 05 07*	resturi de balast cu conținut de substanțe periculoase
17 05 08	resturi de balast, altele decât cele specificate la 17 05 07

17 06	materiale izolante și materiale de construcții cu conținut de azbest
17 06 01*	materiale izolante cu conținut de azbest
17 06 03*	alte materiale izolante constând din sau cu conținut de substanțe periculoase
17 06 04	materiale izolante, altele decât cele specificate la 17 06 01 și 17 06 03
17 06 05*	materiale de construcție cu conținut de azbest
17 08	materiale de construcții pe bază de ghips
17 08 01*	materiale de construcții pe bază de ghips, contaminate cu substanțe periculoase
17 08 02	materiale de construcții pe bază de gips, altele decât cele specificate la 17 08 01
17 09	alte deșeurile de la construcții și demolări
17 09 01*	deșeurile de la construcții și demolări cu conținut de mercur
17 09 02*	deșeurile de la construcții și demolări cu conținut de BPC (de exemplu, masticuri cu conținut de BPC, dușumele pe bază de rășini cu conținut de BPC, elemente cu cleiuri de glazură cu conținut de BPC, condensatori cu conținut de BPC)
17 09 03*	alte deșeurile de la construcții și demolări (inclusiv amestecuri de deșeurile) cu conținut de substanțe periculoase
17 09 04	deșeurile amestecate de la construcții și demolări, altele decât cele specificate la 17 09 01, 17 09 02 și 17 09 03

Este important de menționat, că semnul (*) la codurile din listă marchează deșeurile **periculoase** în conformitate cu prevederile art. 7 alin. (5) din Legea nr. 209/2016, cu excepția cazului în care se aplică art. 23 din această lege. Deși, nu există un regulament separat privind gestionarea deșeurilor de construcție, anumite prevederi sunt incluse în cadrul normativ existent.

Generarea deșeurilor de construcții

La nivel național nu există raportare privind generarea deșeurilor de construcții de demolări, deși conform datelor Biroului Național de Statistică, pe parcursul ultimilor 5 ani se atestă o creștere constantă a înregistrării companiilor de construcții, inclusiv cu capital străin.

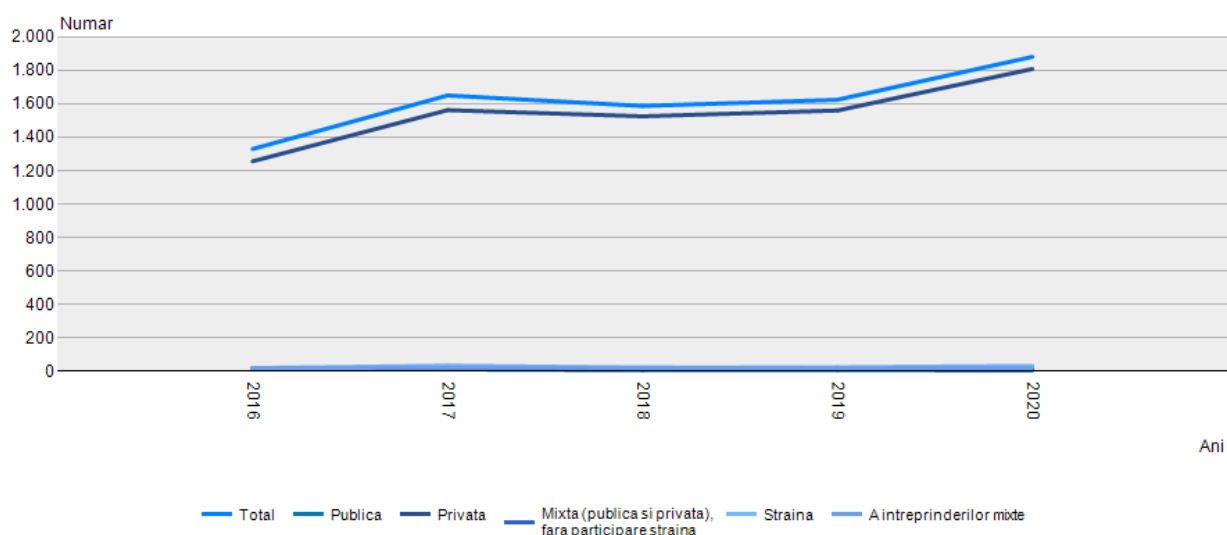

Figura 7. Organizațiile de construcții pe forme de proprietate, anii 2016-2020

Sursa: www.statistica.md

Evoluția generării DCD este direct conectată cu dezvoltarea economică, nivelul investițiilor și nivelul standardului de viață. Dezvoltarea accelerată, deși neuniformă, a sectorului de construcții din Republica Moldova în ultimii ani a condus la creșterea masivă a cantităților anuale de DCD.

Compoziția morfologică a DCD

Având în vedere că durata de viață a clădirilor numără mai multe decenii, este evident faptul că, pentru deșeurile din construcții obținute astăzi, sunt relevante materialele de construcție fabricate câteva decenii în urmă, iar materialele folosite astăzi vor deveni deșeuri peste 50-100 de ani. Anumite materiale folosite în trecut au devenit acum deșeuri periculoase, de exemplu azbestul, și trebuie luate măsuri speciale la gestionarea lor.

Compoziția deșeurilor din construcții și demolări depinde de asemenea de tipul lucrărilor de construcții, fie este vorba despre construcția unei clădiri noi sau renovarea/modificarea unei construcții mai vechi. Din lucrările de renovare/modificare rezultă mai multe deșeuri decât din lucrările de construcție a unei clădiri noi.

Este important de menționat, că aproape 95% în cantitatea de DCD reprezintă deșeuri minerale, inerte (de ex. compuși minerali, pietriș, mortar, deșeuri de beton și zidărie, de ciment și ipsos), cca 1% fiind deșeuri reciclabile (metal, sticla, plastic, lemn) iar 3-5% din compoziția DCD reprezintă cele periculoase (material izolant, azbest, pasta de lipit, vopsele, lacuri, cabluri, uleiuri etc.).

Conform estimărilor reflectate în *Strategia de gestionare a deșeurilor în RM pentru perioada 2013-2027*, aprobată prin HG nr. 248/2013²⁸, cantitatea totală de deșeuri din construcții și demolări va crește de la 1,4 mil. tone în anul 2010 până la 2,6 mil. tone în anul 2027.

Un sistem de colectare a deșeurilor din construcții, demolări și excavații, racordat la necesitățile și posibilitățile industriei materialelor de construcții, va fi funcțional în reciclarea deșeurilor din construcții, demolări și excavații odată cu asigurarea unei colaborări participative a tuturor actorilor din domeniul construcțiilor, astfel încât să contribuie la atingerea obiectivelor generale în promovarea economiei circulare.

Fără investițiile necesare pentru punerea în aplicare a acestor intervenții, este imposibil să se facă pașii următori spre un sistem de gestionare a materialelor circulare.

Gestionarea deșeurilor provenite din activitățile de construcții și demolări (DCD) este considerată una deficientă la nivel național și local. Cauzele acestei stări de fapt sunt comune, după cum urmează:

- ▶ lipsa informării și a preocupărilor privind protecția mediului din partea unora dintre operatori economici, în general, și a unor agenți din domeniul construcțiilor, în particular;
- ▶ nerespectarea legislației generale privind gestionarea deșeurilor, lipsa unui regulament aprobat la nivel de stat privind gestionarea DCD, precum și alte aspecte, ce țin de asigurarea conformității activităților economice cu cerințele legale de mediu;
- ▶ lipsa unor politici de prevenire a generării de deșeuri din construcții în fazele de proiectare și execuție;
- ▶ lipsa unor sisteme locale sau regionale, de colectare și tratare a deșeurilor din construcții și demolări;
- ▶ nerespectarea prevederilor legale privind stabilirea condițiilor privind modul de gestionare a deșeurilor atunci când autorizează activitățile de construcții și demolări.
- ▶ insuficiența platformelor de colectare autorizate pentru gestionarea DCD. Un exemplu poate servi platforma pentru DCD din mun. Chișinău, situată în apropierea s. Ghidighici, mun. Chișinău. În 2019, inspectorii de mediu au emis o prescripție prin care au cerut Primăriei mun. Chișinău sistarea activității acestei platforme. În prezent, această platformă este utilizată în proporție de 98 % pentru depozitarea DCD, iar din luna martie ar urma să fie închisă.
- ▶ În prezent o parte din DCD sunt depozitate în mod neorganizat, în zonele în care au fost demolări, o altă parte au fost utilizate la umplerea terenurilor atât private cât și publice.

28 https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=67104&lang=ro

O altă problemă a DCD ține de evidența, raportarea și cunoașterea cantităților de DCD generate/ colectate/ tratate/ valorificate/ eliminate. La momentul actual singura instituție implicată în acest proces este AM, care sistematizează datele raportate prin intermediul platformei www.siamd.gov.md.

Poate, pentru sectorul DCD, în viitor ar fi utilă și implicarea autorităților locale. Lucrările de demolare și construcții se desfășoară în baza avizelor și autorizațiilor obținute anterior de la autoritățile competente, însă în ceea ce privește managementul DCD, generate ca urmare a activităților de construcție desfășurate, în absența cerinței explicite de raportare, localizarea și identificarea DCD, devine dificilă monitorizarea gestionării acestora. Beneficiarii lucrărilor de construcții nu posedă informații privind gestionarea DCD, fiind reticenti în a accepta costurile adiționale impuse de o gestionare corectă a DCD, precum și costurile adiționale pentru servicii de evacuare a acestor deșeuri.

2.3.2. CADRUL NORMATIV APLICABIL DEȘEURILOR DIN CONSTRUCȚII ȘI DEMOLĂRI

Cadrul actual de politici privind reglementarea DCD reiese din *Strategia de gestionare a deșeurilor în Republica Moldova pentru perioada 2013-2027* (HG nr. 248/2013), care specifică acest flux de deșeuri și prevede doar câteva măsuri privind crearea capacităților de tratare a deșeurilor contaminate cu substanțe periculoase din construcții și demolări, în vederea recuperării sau eliminării acestora (pct. 9 din OS2 al Planului de Acțiuni).

Conform proiectului *Programului național de gestionare a deșeurilor pentru perioadă 2022-2027*, care la moment este în proces de elaborare de către MM, sunt incluse următoarele ținte:

- ▶ **pe termen scurt, perioada anilor 2022-2025** – asigurarea recuperării a 20% din resursele valoroase și gestionarea adecvată a deșeurilor din construcții și demolări prin reciclare și/sau eliminare în condiții de siguranță;
- ▶ **pe termen mediu, perioada anilor 2025-2027** – tratarea a 35% din deșeurile din construcții și demolări în mod corespunzător pentru reciclare și/sau eliminare în condiții de siguranță.

Totodată, Legea nr. 209/2016 privind deșeurile stabilește următoarele ținte de reutilizare și reciclare a deșeurilor:

- ▶ **până în 2020** – pregătirea pentru reutilizare și alte operațiuni de valorificare materială, inclusiv operațiuni de rambleiere, care utilizează deșeuri pentru a înlocui alte substanțe, deșeuri nepericuloase provenite din activități de construcție și demolări, cu excepția materialelor geologice naturale, se mărește la un nivel minim de 55% din masa totală.

Principale acte normative ce țin de domeniul gestionării DCD sunt:

- ▶ Legea nr. 721/1996 privind calitatea în construcții;
- ▶ Legea nr. 835/1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului;
- ▶ Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție;
- ▶ Legea nr. 209/2016 privind deșeurile;
- ▶ Legea nr. 1402/2002 serviciilor publice de gospodărie comunală;
- ▶ Legea nr. 131/2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător;
- ▶ Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Deși, în prezent nu există un Regulament privind gestionarea deșeurilor de demolări și construcții, totuși, avem un cadru normativ aferent acestui domeniu, după cum urmează:

- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 160/2018** pentru aprobarea Programului de promovare a economiei „verzi” în Republica Moldova pentru anii 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 99/2018** privind aprobarea Listei deșeurilor;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 501/2018** privind Instrucțiunea privind ținerea evidenței și transmiterea datelor privind deșeurile și gestionarea acestora;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 682/2018** privind aprobarea Conceptului sistemului informatic automatizat Managementul deșeurilor, prin care a fost dezvoltat sistemul de raportare www.siamd.gov.md;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 561/2020** pentru aprobarea Regulamentului privind ambalajul și deșeurile de ambalaj;
- ▶ **Hotărârea Guvernului nr. 586/2020** pentru aprobarea Regulamentului privind gestionarea bateriilor și acumulatorilor și deșeurilor de baterii și acumulatori.

Planul de acțiuni al Guvernului pentru 2021-2022²⁹ (PAG, cap. VI/ Infrastructură și dezvoltare regională, alin. 27) include și măsura privind adoptarea proiectului **Codului urbanismului și construcțiilor**, care va stabili cadrul legal unitar pentru urbanism, planificarea teritorială, autorizarea și executarea lucrărilor de proiectare și de construcții, asigurarea calității construcțiilor, a materialelor și a produselor pentru construcții (prognosticat pe anul 2022). În proiectul Codului sunt incluse explicit prevederile ce țin de regimul deșeurilor din construcții și demolări.

Tabelul nr. 8. **Articole privind gestionarea DCD din proiectul Codului urbanismului și construcțiilor**

Articolul	Descrierea
Conținutul autorizației de desființare (art. 230)	b) condițiile speciale de executare a lucrărilor de desființare și de stocare a deșeurilor de construcții.
Articolul 434	Activități privind post utilizarea construcțiilor (1) Post utilizarea construcțiilor cuprinde activitățile de dezafectare, demontare și demolare a construcțiilor, de recondiționare și de refolosire a elementelor și produselor recuperabile, precum și de reciclare a deșeurilor nefolosibile, cu asigurarea protecției mediului înconjurător potrivit prevederilor legale.
Articolul 442.	Fazele de demolare și demontare a construcțiilor
Articolul 444.	Reintegrarea în natură a deșeurilor nefolosibile și nereciclabile cuprinde următoarele faze: a) utilizarea deșeurilor de materiale brute pentru umpluturi de terasamente;
Articolul. 448. Deșeuri din construcții și demolări	Deșeurile din construcții și demolări sunt deșeurile rezultate din activități precum construcția clădirilor și infrastructurii civile, demolarea totală sau parțială a clădirilor și infrastructurii civile, demontarea construcțiilor, reparația, modernizarea și întreținerea străzilor.
Articolul 449. Depozitarea deșeurilor din construcții	(1) Deșeurile din construcții vor fi tratate și transportate de deținătorii de deșeuri, de cei care execută lucrările de construcție sau de demolare/demontare a construcțiilor. (2) Autoritățile publice locale, de comun acord cu autoritățile de protecție a mediului și sănătate publică vor indica amplasamentul autorizat pentru eliminarea deșeurilor precizate la alin. (1) din prezentul articol, modalitatea de eliminare și ruta de transport până la amplasament.

29 <https://gov.md/ro/advanced-page-type/planuri-de-activitate>

Articolul	Descrierea
Articolul 450. Gestionarea deșeurilor din construcții	(1) Gestionarea deșeurilor din construcții și demolări se efectuează în condiții de protecție a sănătății populației și a mediului și se supune prevederilor prezentului Cod, precum și legislației de mediu în vigoare. (2) Controlul gestionării deșeurilor din construcții și demolări revine autorităților publice competente pentru protecția mediului și a altor autorități cu competente stabilite de legislația în vigoare.
Articolul 451. Atribuții și obligații privind gestionarea deșeurilor din construcții	(1) Autoritățile administrației publice locale, precum și persoanele fizice și juridice care desfășoară activități de gestionare a deșeurilor din construcții și demolări au atribuții și obligații în conformitate cu prevederile prezentului Cod, precum și a celor specifice din domeniul gestionării deșeurilor. (2) Valorificarea deșeurilor din construcții și demolări se realizează numai în instalații, prin procese sau activități autorizate de autoritățile publice competente.

2.3.3. RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI

Răspunderea contravențională

Potrivit art. 399 alin. (1) și (2) a CCv. al RM, cauza contravențională este soluționată de agentul constatator în a cărui rază teritorială a fost săvârșită contravenția. Acesta poate aplica sancțiunile prevăzute în partea specială a cărții a doua a CCv. al RM în limitele competenței și numai în exercițiul funcțiunii.

Agentul constatator poate constata contravenții ale căror constatare, soluționare și sancționare sunt atribuite competenței unor alte organe. În astfel de cazuri agentul va remite organelor respective procesele-verbale de constatare a contravențiilor.

Conform art. 405 din CCv. al RM, IPM este responsabil de constatarea și examinarea contravențiilor ce țin de domeniul gestionării deșeurilor prevăzute de următoarele norme legale:

Tabelul nr. 9 **Contravenție în domeniul gestionării deșeurilor**

Articolul	Descrierea/sanctiunea
Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor (Art. 154)	Articolul 154. Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor (1) Nerespectarea modului stabilit de colectare, păstrare, transport, depozitare, ardere, neutralizare și evacuare, inclusiv în obiectivele acvatică, în subsol etc., a deșeurilor industriale, de construcție, menajere și de altă natură se sancționează cu amendă de la 12 la 24 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de până la 60 de ore, cu amendă de la 120 la 180 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an. (2) Faptele specificate la alin. (1) care au creat pericolul poluării mediului se sancționează cu amendă de la 24 la 48 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.

Articolul	Descrierea/sanctiunea
	<p>(3) Depozitarea arbitrară sau în locuri interzise ori utilizarea unor alte procedee de evacuare a deșeurilor fără autorizația autorităților abilitate se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de până la 60 de ore, cu amendă de la 60 la 120 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</p> <p>(4) Tăinuirea informației sau prezentarea intenționată de informații false sau incomplete privind gestionarea deșeurilor, privind evacuarea lor în caz de avarie se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 40 la 60 de ore, cu amendă de la 60 la 120 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 180 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în toate cazurile, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an.</p> <p>(5) Încălcarea regulilor de evidență și de control primar în domeniul gestionării deșeurilor, nerespectarea termenelor de prezentare a dărilor de seamă în domeniul nominalizat se sancționează cu amendă de la 24 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de până la 60 de ore, cu amendă de la 120 la 180 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</p> <p>(6) Transmiterea deșeurilor periculoase unor persoane fizice sau juridice care nu dețin licențe (autorizații) pentru transportul, păstrarea și prelucrarea lor se sancționează cu amendă de la 18 la 30 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 180 la 240 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</p> <p>(7) Nerespectarea regimului și a regulilor de exploatare a instalațiilor de prelucrare și neutralizare a deșeurilor, a locurilor de depozitare ori de înhumare a deșeurilor industriale, menajere și de altă natură se sancționează cu amendă de la 30 la 42 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 240 la 300 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 6 luni la un an.</p> <p>(8) Proiectarea și construcția de întreprinderi și de alte obiective, precum și implementarea de materiale și tehnologii care nu corespund condițiilor de securitate a utilizării, prelucrării și evacuării deșeurilor se sancționează cu amendă de la 30 la 42 de u.c. aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 120 la 180 de u.c. aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an.</p> <p>(10) Neasigurarea colectării și evacuării deșeurilor, admiterea stocării deșeurilor de orice proveniență se sancționează cu amendă de la 30 la 60 de u.c. aplicată persoanei cu funcție de răspundere.</p>

Conform datelor publice ale IPM³⁰, pe parcursul anului 2020, cele mai multe contravenții au fost constatate în domeniul gestionării deșeurilor, fiind urmate de domeniul protecției florei, faunei și siguranței ocupaționale. Astfel, din totalul contravențiilor constatate, conform art. 154 al CCv. al RM, au fost documentate circa 1489

³⁰ http://ipm.gov.md/sites/default/files/2021-09/IPM_ANUAR_2020.pdf, p.163

contravenții, dintre care **1406** pentru nerespectarea modului stabilit de colectare, păstrare, transport, depozitare, ardere, neutralizare și evacuare, inclusiv în obiectivele acvatice, în subsol etc., a deșeurilor industriale, **de construcție**, menajere și de altă natură.

Astfel, constatăm, cu regret, că nivelul de iresponsabilitate al cetățenilor este ridicat, totodată, semnalăm și un alt aspect important legat de infrastructura ineficientă în domeniul gestionării deșeurilor.

Tabelul nr. 10. **Rezultatele activității de supraveghere și control al IPM asupra activității de gestionare a deșeurilor pentru perioada anilor 2018-2020**

Articol din CCv. al RM	154										
Aliniatul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Anul	2018										
PV cu privire la contravenții încheiate, nr.	1637	6	6	0	13	0	1	0	0	41	21
Anul	2019										
PV cu privire la contravenții încheiate, nr.	2116	2	6	0	1	1	0	0	0	84	12
Anul	2020										
PV cu privire la contravenții încheiate, nr.	1406	35	8	-	-	-	1	-	-	35	7

Răspunderea penală

CP al RM nu reglementează expres infracțiuni privind gestionarea defectuoasă a deșeurilor de construcții și demolări. Dacă examinăm infracțiunile ecologice, prevăzute la capitolul IX al CP al RM, constatăm că, din cele 12 infracțiuni reglementate, doar la 2 din ele putem identifica o incriminare tangențială a acțiunilor/inacțiunilor legate de deșeurile sau DCD:

Tabelul nr. 11. **Infracțiuni ecologice în domeniul gestionării deșeurilor**

Articolul	Descrierea/sanctiunea
Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului (Art. 228)	Încălcarea cerințelor de protecție a zăcămintelor minerale sau a altor resurse ale subsolului, construcția neautorizată sau amplasarea deșeurilor toxice pe terenurile cu zăcămintele minerale , precum și deversarea nesancționată a substanțelor nocive în subsol, dacă aceasta a provocat: <ul style="list-style-type: none"> a. prăbușiri sau alunecări de proporții ale terenului; b. poluarea apelor subterane, creând pericol pentru sănătatea populației; c. decesul persoanei din imprudență; d. alte urmări grave.
Poluarea apei (Art. 229)	Acest articol incriminează infectarea sau altă impurificare a apelor de suprafață ori subterane cu ape uzate sau cu alte deșeurile întreprinderilor , instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei.

Observăm că legislația penală nu face o distincție dintre tipurile de deșeuri, specificând doar faptul că acestea fie sunt toxice (art. 228 CP al RM), fie că aparțin întreprinderilor (art. 229 CP al RM). Atragem atenția că organele de drept urmează să determine dacă cade sau nu sub incidența acestor 2 articole din CP al RM gestionarea deșeurilor din construcții și demolări. Pentru a oferi o claritate în acest sens, vom face o analiză a acestora după cum urmează:

Art. 228 din CP al RM – Încălcarea cerințelor de protecție a subsolului

Conceptul de infracțiune se caracterizează prin 3 trăsături esențiale:

- ▶ existența unei fapte, manifestate prin acțiune /inacțiune, care prezintă pericol social;
- ▶ săvârșirea acestei fapte cu vinovăție;
- ▶ existența unei norme, care să prevadă fapta respectivă, calificând-o drept infracțiune.

În cazul art. 228 din CP al RM, acțiunile sau inacțiunile ce prezintă pericol social sunt:

- ▶ încălcarea cerințelor de protecție a zăcămintelor minerale sau a altor resurse ale subsolului;
- ▶ construcția neautorizată pe terenurile cu zăcăminte minerale;
- ▶ **amplasarea deșeurilor toxice pe terenurile cu zăcăminte minerale;**
- ▶ deversarea nesancționată a substanțelor nocive în subsol.

Produsele și materialele utilizate în construcții pot conține compuși foarte toxici sau alergeni, compuși iritanți și compuși cu proprietăți toxice necunoscute: produse de degradare, compuși organici volatili și semi-volatili (formaldehide, solvenți organici aromatici) compuși antiparazitari, poluanți biologici (ciuperci, mușchi, bacterii), fibre minerale naturale și artificiale (azbest, vată de sticlă, vată minerală bazaltică). Pe de altă parte, depozitarea de lungă durată a unor deșeuri nepericuloase poate deveni periculoasă prin contactul cu diverși agenți poluanți. Prin urmare, deșeurile din construcții, pot fi, în unele situații, în dependență de componența acestora – deșeuri periculoase.

O caracteristică comună a infracțiunilor ecologice este componența materială, ceea ce presupune că acțiunea de **amplasare a deșeurilor toxice pe terenurile cu zăcăminte minerale** se consumă din momentul survenirii urmărilor prejudiciabile indicate expres în dispoziția articolului:

- a. provocarea prăbușirilor sau alunecărilor de proporții ale terenului;
- b. poluarea apelor subterane, creându-se pericol pentru sănătatea populației;
- c. decesul persoanei din imprudență;
- d. alte urmări grave (daune mari materiale, ecologice sau organizatorice).

Gravitatea urmărilor poate fi determinată din ansamblul de circumstanțe, cum ar fi: mărimea daunei, inclusiv venitul nerealizat și nedobândit, crearea de obstacole, care întrerup procesul de dobândire a mineralelor pentru o durată mare de timp, caracterul daunei cauzate mediului sau unor construcții, în același număr și în legătură cu prăbușirile sau alunecările de teren etc.³¹

Prin urmare, **amplasarea deșeurilor toxice pe terenurile cu zăcăminte minerale**, care se soldează cu una din urmările prejudiciabile menționate mai devreme, se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani pentru persoană fizică. Pentru persoana juridică este prevăzută o amendă în mărime de la 2000 la 4000 u.c. cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

31 Drept penal, Partea Specială. Ediția a II-a, iunie 2005. Sergiu Brânză, Xenofon Ulianoschi, Vitalie Stati, Ion Țurcanu, Vladimir Grosu.

Art. 229 CP al RM - Poluarea apei

Legislația penală incriminează infectarea sau altă impurificare a apelor de suprafață ori subterane inclusiv **cu deșeuri** ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile:

- ▶ regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației;
- ▶ a provocat decesul persoanei.

Pornind de la ideea că **deșeurile de construcție** sunt cele formate la întreprinderile și organizațiile ce extrag sau/și utilizează materiale de construcție, acestea pot fi încadrate în infracțiunea prevăzută la art. 229 CP al RM.

Prin urmare, acțiunea de impurificare a surselor de apă cu deșeuri ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură, care se concretizează fie în daunele în proporții considerabile cauzate regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației, fie în decesul persoanei se pedepsește cu amendă în mărime de la 650 la 1150 u.c. sau cu închisoare de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 2000 la 4000 u.c. cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

2.3.4. Aspecte problematice privind gestionarea deșeurilor din construcții și demolări

Stabilirea unui management adecvat al deșeurilor din construcții și demolări trebuie să cuprindă nu numai etapa de construcții, ci și etapă postutilizării construcțiilor, care cuprinde activitățile de dezafectare, demontare și demolare a construcțiilor, de recondiționare și de refolosire a elementelor și a produselor recuperabile, precum și reciclarea deșeurilor cu asigurarea protecției mediului potrivit prevederilor legale. În prezent cele mai des raportate încălcări în domeniul vizat sunt:

- ▶ Desfășurarea activității în lipsa contractului încheiat cu agenții economici autorizați pentru predare/primire a deșeurilor, în conformitate cu prevederile art. 18 alin. (1) din Legea nr. 209/2016;
- ▶ Neefectuarea evidenței produselor și substanțelor nocive conform registrului în temeiul art. 72 lit. b) din Legea nr. 1515/1993;
- ▶ Neachitarea plății pentru poluarea mediului în termenii stabiliți (confirmată prin dispoziția de plată) conform prevederilor art. 14 din Legea nr. 1540/1998;
- ▶ Neefectuarea depozitării selective a deșeurilor formate în conformitate cu prevederile art. 13 alin. (2), 21 alin. (1), 61 alin. (5) din Legea nr. 209/2016, art. 70 din Legea nr. 1515/1993;
- ▶ Desfășurarea activității în lipsa spațiilor special amenajate pentru stocarea temporară a deșeurilor în conformitate cu prevederile art. 13 alin. (4) lit. (a) Legea nr. 209/2016;
- ▶ Neraportarea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora în SIA MD www.siamd.gov.md în conformitate cu prevederile art. 33 al Legii nr. 209/2016.

PROVOCĂRILE ÎNTÂMPINATE LA ETAPA DE INVESTIGARE A INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE

Eficiența procesului de constatare a contravențiilor și de investigare penală a infracțiunilor ecologice în Republica Moldova este direct influențată de mai multe circumstanțe, care vizează modul de aplicare a cadrului normativ existent, managementul instituțional și tehnic al autorităților implicate în acest proces.

Legiferarea răspunderii pentru încălcarea legislației de mediu nu este suficientă pentru a asigura contracararea cu succes a acțiunilor sau inacțiunilor, ce se soldează cu prejudicierea mediului. Un sistem instituțional pus bine la punct, de asemenea, joacă un rol important în procesul de constatare a contravențiilor sau infracțiunilor ecologice și de tragere la răspundere legală a făptuitorilor.

În urma studiului realizat și informațiilor incluse în rapoartele anuale elaborate de către IPM și a Procuraturii, în procesul de constatare a contravențiilor și de investigare penală a infracțiunilor ecologice au fost constatate următoarele deficiențe:

► *Componența materială a infracțiunii ecologice*

Legislația penală incriminează poluarea componentelor mediului: apă, aer, sol, subsol, floră și faună cu poluanți, ape uzate sau cu alte deșeuri ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor industriale, agricole, comunale și de altă natură, dacă aceasta a cauzat daune în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori a provocat decesul persoanei.

Prin urmare, componența materială a infracțiunii ecologice presupune că pentru constatarea acesteia este necesară survenirea urmărilor prejudiciabile indicate în articolele respective din CP al RM: *pieirea în masă a animalelor, cauzarea daunelor în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii, agriculturii sau sănătății populației ori provocarea decesului persoanei.*

Pentru existența componenței de infracțiune este necesară survenirea unor daune considerabile. Aprecierea și calcularea propriu-zisă a daunelor survenite este una dintre problemele actuale existente în Republica Moldova. Astfel, procurorii întâmpină dificultăți în stabilirea urmărilor prejudiciabile, cum ar fi: *daune sănătății populației; pieirea în masă a animalelor; daune mediului; impurificarea, otrăvirea sau infectarea resurselor de apă; daune producției agricole; daune în proporții considerabile regnului animal sau vegetal, resurselor piscicole, silviculturii și agriculturii.*

Aceasta se datorează:

- lipsei experților judiciari ecologici acreditați cu cunoștințe speciale;
- existenței unui cadru normativ învechit și neracordat la prevederile directivelor Uniunii Europene, inclusiv ale legislației departamentale care vizează procedurile de calculare a prejudiciului cauzat prin atentarea la valorile de mediu;

Aceste impedimente, însoțite de eforturi reduse depuse de către organele de resort în vederea constatării și evaluării prejudiciilor aduse mediului în cadrul proceselor penale, generează adoptarea hotărârilor de refuz în pornirea urmăririi penale, deși faptele relevă evidente încălcări ale legislației privind protecția mediului.

► *Dificultatea stabilirii legăturii de cauzalitate între infracțiunile ecologice și prejudiciul cauzat*

Având în vedere specificul infracțiunilor ecologice și complexitatea fenomenului de protecție a mediului, stabilirea unei legături cauzale dintre acțiunile de poluare și daunele considerabile rezultate este o sarcină extreme de dificilă. Aceasta se datorează faptului că în situația infracțiunilor ecologice, prejudiciul cauzat survine mai târziu decât săvârșirea nemijlocită a faptei prejudiciabile. Mai mult ca atât, dificultatea stabilirii

legăturii de cauzalitate dintre poluarea mediului și daunele survenite rezidă, pe de o parte, în pluralitatea surselor potențiale de poluare și, pe de altă parte, în faptul că daunele pot fi consecința mai multor fapte ale aceleiași persoane sau pot fi consecința unui sistem de acțiuni/inacțiuni, comise de mai multe persoane, caz în care se pune problema identificării și individualizării acestora.

Totodată, potrivit informațiilor Procuraturii, în practică, procurorii se axează deseori pe informațiile prezentate de autoritățile de mediu și nu recurg la obținerea constatărilor tehnico-științifice sau, în dependență de situație, la audierea specialiștilor pe domenii. Acest fapt de asemenea are un impact negativ asupra determinării daunelor și legăturii de cauzalitate.

► ***Constatarea și calificarea eronată a faptelor drept contravenții***

Odată cu operarea modificărilor în Legea nr. 179/2018 și reformei instituționale, controlul ecologic de stat a revenit în totalitate IPM. La ora actuală, instituția procuraturii, în calitate de autoritate publică competentă în investigarea infracțiunilor ecologice nu este organ de constatare și nu are atribuții de efectuarea a măsurilor speciale de investigație, care ar permite identificarea cazurilor de poluare a resurselor de apă. În acest sens, IPM este autoritatea împuternicită cu funcții de control și de constatare a încălcărilor legislației privind protecția mediului. În cazul în care acțiunile sau inacțiunile săvârșite sunt de o gravitate sporită, acesta sesizează procuratura și expediază acesteia informația relevantă. Intențiile urmărite prin reforma respectivă au fost de a diviza sarcinile dintre instituția Procuraturii și IPM și de a delimita competențele acestora. Totuși, în practică s-a dovedit că IPM deseori apreciază și califică în mod eronat faptele relevate ca contravenții, care, în lipsa acțiunilor de control din partea procuraturii, nu pot fi excluse.

► ***Metodologii învechite privind calcularea prejudiciului cauzat mediului în rezultatul nerespectării legislației de mediu.***

Baza normativă privind calcularea prejudiciului cauzat mediului este una învechită și nu corespunde realităților social-economice din Republica Moldova, precum și specificului problemelor de poluare a mediului, care influențează dezvoltarea sectorului de producere și industrie.

► ***Lipsa unei cooperări eficiente între IPM și organelor procuraturii în procesul de investigare a infracțiunilor ecologice.***

În procesul elaborării Studiului și a Raportului de sondaj s-a constatat o colaborare rezervată a agenților constatori și a organului de urmărire penală în procesul de investigare a infracțiunilor ecologice, cauza fiind lipsa mecanismului de cooperare dintre aceste instituții.

► ***Lipsa materialelor metodologice și de suport în investigarea infracțiunilor ecologice.***

S-a constatat lipsa materialelor metodologice și de suport, care ar facilita procesul de investigare a infracțiunilor ecologice. Necesitatea acestora rezidă și din specificul domeniului de protecție a mediului și a infracțiunilor ecologice, care necesită cunoștințe speciale în determinarea corectă a legăturii cauzale dintre faptă și prejudiciu, precum și acțiuni imediate de identificare a făptuitorului.

► ***Echipment tehnic insuficient pentru depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice.***

Această provocare a fost menționată atât de reprezentanții IPM cât și de reprezentanții procuraturii în sondajul de opinie, fiind invocat că agenții constatori nu dețin echipament modern de depistare a cazurilor de încălcare a legislației de mediu, cât și lipsa laboratorului mobil de prelevare a probelor de apă și sol.

Analizând cadrul normativ de mediu existent, prevederile legislației penale și contravenționale privind sancționarea acțiunilor/ inacțiunilor ilegale, precum și datele obținute ca urmare a desfășurării Sondajului de opinie, menționăm faptul că **este necesară stabilirea unor mecanisme eficiente de colaborare între organele de drept și reprezentanții organelor de control**, asigurând astfel, o rată mai înaltă a depistării și investigării infracțiunilor ecologice, cât și o calitate mai bună a actelor întocmite și a probatoriului colectat.

Republica Moldova are un sistem necorespunzător de aplicare a sancțiunilor în domeniul protecției mediului, în general, și în domeniul legislației privind conservarea biodiversității, în special. Deși **amenzile și sancțiunile** pot fi mecanisme eficiente de aplicare, acestea fie sunt **nesemnificative și nu acoperă daunele produse**, fie lipsesc și/sau sunt ignorate. Din considerentul că pe parcursul ultimului deceniu nu s-au ajustat sancțiunile cu caracter pecuniar la prețurile, care s-au majorat esențial, aceste sancțiuni au devenit simbolice, necesitând ajustarea corespunzătoare. În acest context se recomandă majorarea sancțiunilor pecuniare pentru infracțiunile ecologice. Astfel, amenziile și penalitățile urmează să crească în conformitate cu valoarea reală a pierderii biodiversității (sau ecosistemului).

În context, fiind identificate mai multe inadvertențe normative, care impun modificarea cadrului normativ, la 25.06.2020 prin scrisoarea cu nr. 26-2d/20-272, Procuratura Generală a remis Ministerului Justiției proiectul de Lege pentru modificarea Capitolului IX din Partea Specială a Codului penal, pentru expertizare, avizare și promovare. De asemenea, Procuratura Generală urmează să elaboreze instrucțiuni metodologice de investigare penală a infracțiunilor ecologice și cele conexe protecției mediului, pentru a uniformiza practicile pozitive de investigare a unor asemenea genuri de infracțiuni.

Cadrul normativ referitor la politica forestieră urmează a fi dezvoltat și perfecționat atât în raport cu noile cerințe ale perioadei de tranziție, cât și pornindu-se de la necesitatea armonizării politicii forestiere naționale cu normele acceptate de comunitatea mondială.

În scopul sporirii calității și eficienței investigării infracțiunilor ecologice se impune elaborarea unor materiale metodice și de suport privind investigarea infracțiunilor ecologice și desfășurarea instruirilor în vederea sporii competențelor persoanelor implicate în investigarea infracțiunilor ecologice.

În același mod, rezultatele obținute reflectă necesitatea modificării cadrului normativ privind investigarea infracțiunilor ecologice prin formalizarea acestor tipuri de infracțiuni, deoarece, calcularea prejudiciului, acesta fiind material, face dificilă tragerea la răspundere penală a infractorului.

Cu referire la sistemul de penalizări pentru contravențiile de mediu și recuperare a prejudiciului cauzat mediului s-a constatat că acesta rămâne a fi în continuare ineficient, chiar și în pofida faptului că prin Legea nr. 207/2016 privind modificarea și completarea unor acte legislative și prin Legea nr. 208/2016 privind modificarea și completarea Codului Contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 au fost înăsprite considerabil pedepsele pentru contravențiile în domeniul protecției mediului și infracțiunile ecologice.

Respectiv, se impune necesitatea modificării și ajustării Metodologiilor de estimare și calcul a prejudiciului cauzat mediului înconjurător prin încălcarea legislației de mediu, conform realităților existente, precum și ajustării formulelor de calcul la tarifele reale, care ar contribui la contracararea și prevenirea comiterii infracțiunilor. Penalitățile continuă să fie prea blânde în raport cu prejudiciul cauzat mediului, predispunându-i pe contravenienți mai degrabă să le plătească, decât să întreprindă măsurile necesare pentru prevenirea poluării, care sunt, de altfel, mult mai costisitoare.

La fel, este necesară crearea unei unități/ subdiviziuni specializate în investigarea infracțiunilor ecologice autonome sau a unei autorități/instituții publice, care să posede cunoștințe speciale în domeniu, pentru a spori eficiența în depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice. Tot în acest context este necesară

consolidarea cooperării dintre agenții constatatori și organele de urmărire penală în vederea investigării eficiente a infracțiunilor ecologice.

Consolidarea relațiilor de colaborare între autoritățile implicate în acest proces, în special, în ceea ce privește depistarea și colectarea corectă a probelor, care fac dovada poluării mediului și comiterii infracțiunilor, va spori rata de depistare a încălcărilor și sancționarea făptuitorilor pentru poluarea mediului, precum și recuperarea prejudiciului cauzat.

Îmbunătățirea calității proceselor de investigare de laborator și dotarea cu capacități tehnice a agenților constatatori și ai organelor de urmărire penală este o măsură necesară în vederea identificării încălcărilor legislației de mediu și calcularea gradului de poluare a mediului și prejudiciului cauzat. Echipamentul procurat va avea un impact de lungă durată și va permite nu doar atingerea obiectivelor imediate, precum ar fi depistarea promptă a încălcărilor legislației de mediu, dar și prevenirea, și reprimarea fenomenului infracțional vizat în prezentul studiu.

În vederea consolidării capacităților profesionale și de îmbunătățire a sistemului de investigare a încălcărilor legislației de mediu sunt necesare desfășurarea seminarelor de instruire și de consolidarea a cunoștințelor legislației de mediu pentru reprezentanții Inspectoratului pentru Protecția Mediului și ai Procuraturii Generale.

FOAIE DE PARCURS

PRIVIND DEPĂȘIREA BARIERELOR EXISTENTE ÎN INVESTIGAREA
INFRAȚIUNILOR ECOLOGICE

AO EcoContact
2022

CUPRINS

I. INTRODUCERE	60
II. OBIECTIVE, PRIORITĂȚI ȘI REZULTATE SCANTATE	61
III. FOAIA DE PARCURS	63

I. INTRODUCERE

Prezenta Foaie de parcurs a fost elaborată în cadrul proiectului *“Contracarea infracțiunilor ecologice pentru un mediu curat”*, implementat de către AO EcoContact, cu suportul financiar al Fundației Soros Moldova, și cofinanțat de Suedia.

Proiectul contribuie la declanșarea procesului de revizuire a normelor procesual penale în domeniul infracțiunilor ecologice, precum și la promovarea dezbaterilor privind eficiența legislației și a practicilor penale menite să contracareze crimele împotriva mediului și a condițiilor pentru o viață sănătoasă.

În vederea atingerii scopului proiectului au fost elaborate trei materiale analitice în domeniul investigării infracțiunilor ecologice:

- ▶ **Raport cu privire la rezultatele sondajului** privind identificarea barierelor și provocărilor în investigarea infracțiunilor ecologice;
- ▶ **Studiu analitic privind provocările în investigarea infracțiunilor de mediu** din domeniul gestionării apei, gestionării zonelor verzi și fondului forestier și gestionării deșeurilor rezultate în urma activității de construcție;
- ▶ **Foaia de parcurs privind depășirea barierelor existente** în investigarea infracțiunilor ecologice (prezentul document).

La elaborarea prezentei Foi de parcurs s-a ținut cont de faptul că un mediu curat contribuie incontestabil la asigurarea drepturilor fundamentale ale omului prevăzute de Constituția Republicii Moldova: dreptul la viață și dreptul la sănătatea fizică și morală³². Efectele poluării mediului au un impact nefavorabil asupra întregii populații a Republicii Moldova. Aceste efecte se amplifică în condițiile schimbărilor climatice³³. Un impact negativ asupra mediului îl au și faptele de încălcare a legislației de mediu – infracțiunile ecologice și contravențiile din domeniul protecției mediului.

Infracțiunile ecologice sunt acele fapte prejudiciabile, prevăzute de legea penală, care aduc atingere relațiilor sociale cu privire la folosirea rațională, precum și asigurarea disciplinei ecologice și a securității populației, și care constau în folosirea nemijlocită, ilegală a obiectelor naturale (sau în influențarea nemijlocită asupra lor) ca valori sociale, fapte, ce duc la schimbări negative a stării și calității mediului înconjurător³⁴.

Prin comiterea infracțiunilor ecologice se atentează la valori sociale ca viața și sănătatea persoanei, sau bunurilor acesteia, sau componentelor mediului (apă, aer, sol, subsol, floră faună) având următoarele consecințe prejudiciabile:

- ▶ a) daune sănătății populației;
- ▶ b) decesul persoanei;
- ▶ c) pierirea în masă a animalelor;
- ▶ d) poluarea mediului (apă, aer, sol, subsol);
- ▶ e) daune producției agricole;
- ▶ f) distrugerea masivelor forestiere și alunecări de proporții ale terenului;
- ▶ g) mărirea esențială a nivelului de radiație.

Respectiv, pentru tragerea la răspundere penală a persoanei vinovate de comiterea infracțiunii de mediu este necesar de a stabili legătura cauzală dintre acțiunile și sau inacțiunile persoanei și consecințele prejudiciabile menționate mai sus.

32 Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin HG nr. 301/2014, [citată 09.02.2022] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114539&lang=ro

33 Strategia Națională “Moldova 2030”, pag. 117. [citată 09.02.2022] https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/strategia_moldova_2030_redactata_parl.pdf

34 BRĂNZĂ S. et. al., Drept Penal, Partea specială, Volumul II, Ed. 2, Chișinău, ISBN 9975-79-325-8. [citată 09.02.2022] <http://drept.usm.md/public/files/Dreptpenalspecialf2f52.pdf>

Potrivit, **Raportului privind rezultatele sondajului**, elaborat în cadrul proiectului, o barieră întimpinată de către agentul constator și organul de urmărire penală este imposibilitatea determinării legăturii cauzale dintre acțiunile de încălcare a legislației de mediu și consecințele prejudiciabile survenite. Suplimentar la acestea, a fost indicat faptul că metodologia de calcul a prejudiciului cauzat mediului prin infracțiune nu corespunde situației actuale de dezvoltare a societății și economiei, ceea ce face imposibilă atragerea persoanei la răspundere penală, deoarece cuantumul prejudiciului este foarte mic.

Tot în acest sens, s-a accentuat necesitatea consolidării capacităților profesionale și tehnice ale instituțiilor abilitate cu atribuții de control și/sau de investigare a infracțiunilor de mediu. Aceste acțiuni și priorități sunt reflectate și în Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin HG nr. 301/2014. Obiectivele specifice ale acestor documente de politici reflectă întocmai necesitățile identificate și de către echipa de implementare a proiectului:

- 1) asigurarea condițiilor de bună guvernare și eficientizarea potențialului instituțional și managerial în domeniul protecției mediului pentru atingerea obiectivelor de mediu;
- 2) reducerea impactului negativ al activității economice asupra mediului și îmbunătățirea măsurilor de prevenire a poluării mediului;
- 3) crearea sistemului de monitoring integrat și control al calității mediului.

Tot în acest context, în vederea atingerii obiectivelor specifice ale acțiunii nr. 10 *Asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur*³⁵ din proiectul Strategiei Naționale Moldova 2030, este necesară îmbunătățirea sistemului de contracarare și investigare a infracțiunilor de mediu, în acest fel fiind posibilă îmbunătățirea calității apei și solurilor prin reducerea poluării în urma deversării apelor uzate în mediul natural, minimizarea deversării substanțelor chimice și periculoase, reducerea ponderii apelor uzate netratate și creșterea semnificativă a suprafeței terenurilor împădurite și a ariilor naturale.

II. OBIECTIVE, PRIORITĂȚI ȘI REZULTATE SCONTATE

Obiectivul Foi de parcurs este de a stimula inițierea unei reforme ample în domeniul guvernancei și justiției de mediu, prin elaborarea și promovarea cadrului normativ relevant în vederea îmbunătățirii mecanismelor de contracarare și investigare a infracțiunilor de mediu.

Foia de parcurs corespunde Obiectivului general și obiectivelor specifice ale Strategiei de mediu pentru anii 2014-2023 și Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin HG nr. 301/2014, constând în crearea unui sistem eficient de management de mediu, menit să contribuie la creșterea calității factorilor de mediu și să asigure populației dreptul la un mediu natural curat, sănătos și durabil³⁶.

Ca urmare a concluziilor formulate în Studiul analitic privind identificarea barierelor în investigarea infracțiunilor ecologice din domeniul gestionării apei, gestionării zonelor verzi și fondului forestier și gestionării deșeurilor rezultate în urma activității de construcție au fost stabilite obiective, măsuri de implementare, scopul acțiunilor întreprinse, instituțiile responsabile, termenul de realizare și indicatorii de progres pe fiecare domeniu de competență după cum urmează:

Eficientizarea cadrului normativ național privind investigarea infracțiunilor ecologice

Pentru îmbunătățirea situației de mediu existente este necesară modificarea cadrului normativ de mediu privind investigarea infracțiunilor ecologice și anume: ajustarea cadrului normativ punitiv de mediu la realitatea de astăzi, fiind identificate următoarele rezultate scontate:

³⁵ Strategia Națională Moldova 2030, pag. 120, [citat 09.02.2022] https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/strategia_moldova_2030_redactata_parl.pdf

³⁶ Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin HG nr. 301/2014, [citat 09.02.2022] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=114539&lang=ro

Rezultatul 1.1. Cadrul normativ privind investigarea infracțiunilor ecologice elaborat;

Rezultatul 1.2. Sistem eficient de sancționare aplicat pentru comiterea infracțiunilor ecologice.

PRIORITATEA

Eficientizarea cadrului instituțional și consolidarea capacităților acestuia

În vederea consolidării capacităților de investigare a infracțiunilor ecologice este necesară crearea/ existența unei unități specializate în investigarea infracțiunilor ecologice și desfășurarea seminarelor de instruire pentru autoritățile implicate în depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice. În acest sens au fost stabilite rezultatele scontate ale măsurii:

Rezultatul 2.1. Instituțiile în domeniul investigării infracțiunilor ecologice își desfășoară atribuțiile în mod eficient;

Rezultatul 2.2. Consolidarea mecanismului de cooperare între organul de urmărire penală și agenții constatatori;

Rezultatul 2.3. Programe de formare continuă organizate periodic.

PRIORITATEA

Eficientizarea sistemului de supraveghere, control, contracarare, penalizare pentru încălcările legislației de mediu și de recuperare a prejudiciului cauzat mediului

Consolidarea capacităților tehnice va contribui la eficientizarea mecanismului de depistare și investigare a infracțiunilor ecologice, asigurând o mai bună rată de descoperire a încălcărilor legislației de mediu. În acest sens au fost stabilite următoarele rezultate:

Rezultatul 3.1. Sistem de control și de sancționare a încălcărilor legislației de mediu eficientizat;

Rezultatul 3.2. Autoritățile implicate în depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice dotate cu echipament modern.

Foia de parcurs vine cu un răspuns angajat la deficiențele constatate. Având caracter de recomandare, aceasta nu substituie documentele de politici existente, care vizează domeniul protecției mediului.

Scopul acesteia îl constituie stabilirea unei baze normative și instituționale solide, precum și mobilizarea surselor disponibile și necesare pentru acțiunile/reforme care trebuie întreprinse în perioada imediat următoare: 2022-2024. Din aceste considerente acțiunile incluse vizează un orizont temporar îngust. Documentul urmează a fi prezentat, discutat și definitivat de comun cu reprezentanții Ministerului Mediului, Inspectoratului pentru Protecția Mediului, Procuraturii Generale.

III. FOAIA DE PARCURS

Nr.	Acțiunile propuse	Problema adresată	Termen de realizare	Instituția responsabilă	Indicatori de performanță
Prioritatea nr. 1. Elaborarea și eficientizarea cadrului normativ național privind investigarea infracțiunilor ecologice <i>Rezultatul 1.1 Cadrul normativ privind investigarea infracțiunilor ecologice elaborat;</i> <i>Rezultatul 1.2. Sistem eficient de sancționare aplicat pentru comiterea infracțiunilor ecologice.</i>					
1.	Modificarea capitolului IX (art. 223 – 235) din Codul penal și majorarea cuantumului sancțiunilor prevăzute pentru aceste infracțiuni	<p>În vederea eficientizării mecanismului de tragere la răspundere penală pentru comiterea infracțiunilor ecologice este necesară modificarea capitolului IX (art. 223 – 235 CP) din Codul penal și majorarea cuantumului sancțiunilor prevăzute pentru aceste infracțiuni conform gradului de pericol a faptei. Sancțiunile prevăzute pentru fiecare tip de infracțiune ecologică separat nu corespund standardelor de protecție a mediului și tehnologiilor avansate în desfășurarea unor tipuri de activități economice care au impact asupra mediului.</p> <p>La fel, este necesară revizuirea componenței infracțiunilor ecologice, deoarece, este dificil de a stabili legătura cauzală dintre urmările prejudiciabile survenite și acțiunile/ inacțiunile ilegale ale făptuitorului.</p> <p>De asemenea, este necesară majorarea cuantumului sancțiunilor pentru comiterea infracțiunilor ecologice conform gravității faptei, deoarece sunt prejudiciate valori sociale, care protejează viața și sănătatea populației.</p>	2023	Ministerul Justiției, Ministerul Mediului, Procuratura Generală	Capitolul IX din Codul penal modificat
2.	Modificarea Legii privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993.	Legea privind protecția mediului înconjurător nr. 1515/1993 reprezintă cadrul general de bază și de stabilire a obiectivelor și standardelor de protecție a mediului. Normele acestei legi nu corespund situației de dezvoltare actuală, iar soluțiile pentru protecția mediului nu pot fi aplicate activităților economice desfășurate în prezent. În acest sens, pentru eficientizarea sistemului de protecție a mediului este necesar ajustarea prevederilor Legii 1515/1993, inclusiv în partea ce ține de sistemul de recuperare a prejudiciului cauzat mediului înconjurător prin comiterea infracțiunilor ecologice.	2023	Ministerul Mediului, Societatea civilă	Proiect de Lege adoptat de Parlament
3.	Ajustarea politicii forestiere naționale la recomandările forurilor internaționale de specialitate, inclusiv elaborarea și aprobarea proiectului Programului consolidat de dezvoltare durabilă a sectorului forestier al Republicii Moldova	În vederea îmbunătățirii situației privind gestionarea fondului forestier este necesar și actualizarea documentelor de politici aplicabile sectorului forestier național care să stabilească obiectivele și acțiunile de extindere și dezvoltare a fondului forestier național, inclusiv în vederea extinderii suprafeței de vegetație forestieră până la 15% din suprafața țării până în anul 2030.	2023	Ministerul Mediului, Agenția Moldsilva	Documente de politici elaborate/ ajustate
4.	Elaborarea noii redacții a Codului silvic	O acțiune prioritară privind reglementarea eficientă a fondului forestier reprezintă elaborarea noii redacții a Codului silvic ajustat la realitățile de gestionare și adaptare la schimbările climatice a fondului forestier național (inclusiv elucidarea unor capitole noi ca: plățile forestiere, sectorul comunal și privat în domeniul forestier, arenda fondului forestier, conservarea biodiversității etc.).	2022	Ministerul Mediului, Agenția Moldsilva	Codul silvic aprobat în redacție nouă

Nr.	Acțiunile propuse	Problema adresată	Termen de realizare	Instituția responsabilă	Indicatori de performanță
5.	Revizuirea metodologiilor de estimare și calcul a prejudiciului cauzat mediului prin încălcarea legislației de mediu	Prejudiciul cauzat mediului este calculat în baza unor metodologii aprobate cu aproximativ 20 de ani în urmă. Indicii de calculare a acestor prejudicii sunt foarte mici. Această problemă este identificată și în Strategia de mediu, HG nr. 301/2014, care stipulează că sistemul de penalizări și recuperare a prejudiciului cauzat mediului nu este eficient, plățile sunt prea mici, predispunându-i pe contravenienți, mai degrabă, să le plătească, decât să întreprindă măsuri de evitare a poluării, care sunt, de altfel, mult mai costisitoare. Este necesară revizuirea și ajustarea metodologiilor de calcul în conformitate cu standardele naționale de protecție a mediului și elaborarea metodologiilor lipsă.	2023-2024	Ministerul Mediului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului	Metodologii revizuite și adoptate
6.	Elaborarea ghidurilor metodologice privind investigarea infracțiunilor ecologice	Elaborarea ghidurilor metodologice privind investigarea infracțiunilor ecologice va îmbunătăți modul de investigarea a infracțiunilor ecologice prin indicarea direcțiilor de acțiune pentru fiecare tip de infracțiune ecologică: pe apă, sol sau aer.	2022-2024	Procuratura Generală, Ministerul Mediului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Institutul Național al Justiției	Ghiduri elaborate

Prioritatea nr. 2. Eficientizarea cadrului instituțional și consolidarea capacităților acestuia

Rezultatul 2.1. Instituțiile în domeniul investigării infracțiunilor ecologice își desfășoară atribuțiile în mod eficient;

Rezultatul 2.2. Mecanismului de cooperare între organul de urmărire penală și agenții constatatori consolidat;

Rezultatul 3.3. Programe de formare continuă periodic organizate.

7.	Crearea / existența unităților specializate în investigarea infracțiunilor ecologice	O unitate specializată în investigarea infracțiunilor ecologice va spori rata de descoperire a infracțiunilor ecologice și va mări rata de sancționare a făptuitorilor și recuperare a prejudiciului cauzat mediului.	2023	Ministerul Justiției, Ministerul Mediului, Procuratura Generală, Inspectoratul pentru Protecția Mediului	Unitate specializată creată/existentă
8.	Organizarea seminarelor de instruire pe domeniul protecției mediului și utilizării durabile a resurselor naturale	În vederea consolidării capacităților profesionale și de îmbunătățire a sistemului de investigare a încălcărilor legislației de mediu este necesară desfășurarea seminarelor de instruire și de consolidarea a cunoștințelor legislației de mediu pentru reprezentanții Inspectoratului pentru Protecția Mediului și ai Procuraturii Generale.	anual	Procuratura Generală, Inspectoratul pentru Protecția Mediului	Seminare organizate
9.	Desfășurarea instruirilor cu privire la particularitățile investigării infracțiunilor ecologice și eşantionare	Instruirile privind particularitățile investigării infracțiunilor ecologice și prelevarea probelor va consolida relațiile de colaborare între autoritățile implicate în acest proces, în special, în ceea ce privește depistarea și colectarea corectă a probelor care fac dovada poluării mediului și comiterii infracțiunilor.	anual	Procuratura Generală, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Serviciul Operativ de Investigații Ecologice din cadrul Laboratorului de Referință de Mediu	Instruiri organizate

Nr.	Acțiunile propuse	Problema adresată	Termen de realizare	Instituția responsabilă	Indicatori de performanță
10.	Creșterea numărului de unități de personal a Inspectoratului pentru Protecția Mediului	Creșterea numărului de unități de personal va spori depistarea proptă a multiplelor încălcări ale legislației de mediu. O cauză a neidentificării și sancționare a cazurilor de încălcare a legislației de mediu se datorează numărului insuficient de unități de personal a subdiviziunilor Inspectoratului pentru protecția mediului. Un număr suficient de unități de personal va contribui la sporirea capacităților de control privind respectarea legislației de mediu.	2023-2024	Ministerul Mediului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului	Unități de personal aprobate
Prioritatea nr. 3. Eficientizarea sistemului de control, de penalizare pentru încălcările legislației de mediu și recuperarea prejudiciului cauzat mediului <i>Rezultatul 3.1. Sistem de control și de sancționare a încălcărilor legislației de mediu eficientizat;</i> <i>Rezultatul 3.2. Autoritățile implicate în depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice dotate cu echipament performant.</i>					
11.	Dotarea autorităților implicate în depistarea și investigarea infracțiunilor ecologice cu echipament necesar pentru depistarea promptă a încălcărilor legislației de mediu	Dotarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului cu echipament portativ pentru depistarea promptă a încălcărilor legislației de mediu. Pentru determinare calitativă a agenților patogeni din aer și apă este necesar de gazoanalizator portativ - determinarea substanțelor chimice gazase din aer; Analizator al calității apei portativ - determinarea devierii unor parametri chimici din apă. Sporirea identificării și documentării rapide a persoanelor care au încălcat legislația de mediu și întreprinderea acțiunilor rapide în vederea stabilirii și recuperării prejudiciului cauzat mediului impune dotarea cu drone, binocluri, aparate foto performante; echipamente de măsurare a lungimii și înălțimii;	2023-2024	Ministerul Mediului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Procuratura Generală	Echipament achiziționat și transmis în gestiune
12.	Serviciul Operativ de Investigații Ecologice din cadrul Laboratorului de Referință de Mediu a Agenției de Mediu	Consolidarea capacităților și dotarea direcției cu echipament operațional eficient și performant referitor la etapele prelevare, conservare, transportare și transmitere în laborator a probelor.	2023-2024	Agenția de Mediu	Echipament achiziționat și transmis în gestiune

